

ΕΡΓΟΝ ΘΑΛΕΙΑΣ ΦΑΓΡΑ

Η ΒΑΣΙΔΟΠΟΥΛΑ ΤΟΥ ΠΑΡΑΜΥΘΙΟΥ

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

30 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1901

Ε Υ Α Ν Θ Η

Ποῦ νάνε ἡ βρύσι τῆς ζωῆς,
ποῦ δέει μὲ δρμή καὶ μὲ φωνή στὰ δάση;
Πές μου το ἐσὺ κοράσι,
ποῦ σὰν ποτῆρι ύψωνεσαι
μεστὸ πρὸς τὸν αἰθέρα,
πές μου τὸ ἄν εἶνε πέρα,
νὰ πᾶντες οἱ Φαῦστοι νὰν τὴ βροῦν.

Νύμφες κρυφὲς σ' ἔγιόμισαν
ἀπ' τὸ βονερὸ νερὸ στὴν ἔρημία
καὶ σὰν ἀρχαίαν ὑδρία
τοὺς κάμπους κατεβαίνοντας
σὲ φέρν' ἡ Ζωὴ στὸν ὅμο.
Σταλάζεις μέσ' στὸ δρόμο,
μὰ οἱ διψασμένοι δὲ θὰ πιοῦν!

Σοῦ ἀπλώνω τὰ ποτήρια μου
κι' ἀσε νὰ δέουν τὸ στόμα καὶ τὰ μάτια.
Μέσ' στὰ δρφανὰ χαμάτια

μοῦ πέθαν' ὁ βασιλικὸς
κ' ἡ γλάστρες μεῖναν χῶμα.
Δῶσε νὰ ζῆσῃ ἀκόμα
ἔνας τοῦ κόσμου ἀπαργητής.

Τὸ δειλινὸν λιποθυμάει
μέσον στὴν αὐλὴν ποῦ ἥχετ τὸ πάτημά σου
κι' ἀπάνω ἀπὸ τὰ μαλλιά σου
μὲ σάρκας φρίκη ἀνατριχάει
τὸ δέντρο στὸν ἀγέρα.
Σὲ βλέπω ἀπὸ δῶν πέρα
μὰ εἴμ' ἔνας γέρος — μὴ σκιαχτῆς.

Ἐχουμε ἀντάμα τὴν αὐλὴν
κ' εἶνε δικῆ μου ἡ δόξα ποῦ τῆς δίνεις.
Ο, τι ἐκεὶ πάνον ἀφίνεις,
περπατησιά, ἀναπήδημα,
κῆμα σαρκός, παιχνίδια,
τοῦ κόρφου αὐγῆν αἰφνίδια,
ὅλα ἐγὼ τάχω, ἄλλος κανείς.

Κι' ὅταν τρυγᾶς τ' ἀγιόκλημα
καὶ τὸ κορμί σου, μαγεμένη Ενάρδη,
τραβάῃ ψηλὰ πρὸς τ' ἀνθη,
ώς νὰ τὸ ὑψώνοντον οἱ χυμοὶ¹
τῆς γῆς κι' ὡς νὰ ἐφυτεύνης,
πές μου γιὰ ποιὸν τὰ κλέφτεις;
Ποῦ ἀνθοστεμμένη θὰ φανῆς;

Διαβάτης θὰ σὲ μάγεψε
περγῶντας πρὸς τοῦ δειλιοῦ τὴν ὥρα
κι' ἀπὸ τὴν αὐλὴν μάς τώρα
σὲ διώχνει κατὶ ἀνήσυχο . . .
Τ' ἀπιστον εῖσαι ἀγιόκλημα
ποῦ στὴν αὐλὴν ἐγεννήθη,
ἀνέβηκεν, αὐξήθη,
κι' ὅξω ἀπὸ τὸν τοῖχο δίχνει τοὺς ἀνθούς.

Μ' ἀπὸ τοὺς κισσοὺς ποῦ ὑφάσμηκαν
γύρω σ' ἐμέ, στὸ σπίτι, στὴν αὐλὴ μου
κι' ἀντάμα σου, καλή μου,
πηδοῦν τοὺς τοίχους φίχνοντας
λουκούδια στὴν ποδιά σου,
Βάκχος θὰ βγῶ μπροστά σου.
Βάκχος τρελλὸς κοντά σου θὲ νὰ φθῶ!

Ζ. Λ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Η ΚΕΡΑΜΕΙΚΗ ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΤΑ

ΕΙΔΩΛΙΑ ΕΝ ΤΗΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΙ

Οτε πέρυσι πρὸ συνεπτυγμένου κύκλου φοιτητῶν, μαθητῶν τῆς καλλιτεχνικῆς Σχολῆς καὶ τινῶν φιλαρχαίων κυρίων καὶ κυριῶν ἀνέπτυσσον ἐν τῷ Κεντρικῷ Μουσείῳ τὰ τῆς ἀρχαίας Κεραμεικῆς, ἔλεγον πρὸς τὸ μικτόν μου ἀκροατήριον διτὶ καὶ ἐὰν ὅλα τὰ ἀρχαῖα μνημεῖα τῆς τέχνης καὶ αὐτὰ ἔτι τὰ ἀθάνατα τῆς φιλολογίας συγγράμματα ἐξηφανίζοντο, ἥρκουν νὰ διασωθῶσι μόνα τὰ ἀπειράριθμα, τὰ ποικιλώτατα, τὰ ἀπεριγράπτου κομψότητος καὶ χάριτος προϊόντα τῆς ἀρχαίας κεραμεικῆς τέχνης, ἵνα οἱ

μεταγενέστεροι ἡμεῖς λάβωμεν πληρεστάτην γνῶσιν περὶ τοῦ βίου καὶ περὶ τοῦ πνεύματος, περὶ τῶν ἡθῶν καὶ ἔθιμων, περὶ τοῦ χαρακτῆρος, περὶ τῆς τέχνης καὶ ἐν γένει περὶ παντὸς ἀφορῶντος τὸν ἀρχαῖον Ἑλληνικὸν κόσμον.

Καὶ δὲν ἔλεγον οὐδεμίαν ὑπερβολήν. Πράγματι μόλις διατρέξητε τὰς ὑπαλοθήκας καὶ μόνας τὰς ἐν τῇ ἀριστερᾷ τῷ εἰσερχομένῳ πτέρυγι τοῦ ἡμετέρου Μουσείου, εὐθὺς καταπλήττεσθε πρὸ τῆς ποικιλίας τῶν παραστάσεων, τῶν ἐκ-

φράσεων, τῶν τύπων καὶ σχημάτων, δι' ἀπλοῦ δὲ περιπάτου ἀποκτάτε πληρεστάτην εἰκόνα τοῦ ἀρχαίου βίου.

Ἡ σπουδὴ ἦρα τῆς ἀγγειογραφίας καὶ ἐν γένει τῆς πηλοπλαστικῆς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἐπιβάλλεται παντὶ ἀρχαιολογοῦντι, πλεῖστα δέ, ἵνα μὴ εἴπω ἀπειράριθμα, συγγράμματα καὶ μονογραφίαι ἔχουσι γραφῆ καὶ δημοσιευθῆ ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου.

Γνωστότατα εἶναι τὰ ἐπὶ τούτου ἔργα τοῦ Collignon καὶ Pottier, ἵνα τοὺς Γάλλους μόνον ἀναφέρωμεν. Τοῦ τελευταίου μάλιστα τὸ ώραίον σύγγραμμα «Les statuettes de terre cuite dans l'Antiquité. Paris, 1890, 12^{ον}» εἶναι κατὰ τοσοῦτο μᾶλλον ἀξιοσύνεταν πρὸς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας, καθ' ὃσον χειρίζεται τὸ θέμα ἐπὶ τὸ ἀπλούστερον καὶ δημοτικώτερον, ὥστε καὶ εἰς τοὺς μὴ λίαν περὶ τὰ ἀρχαῖα ἐντρέβεις καὶ μεμυημένους οὐχ ἡττον νὰ καθίστανται τὰ πράγματα σαφῆ καὶ καταληπτά, ἔτι δὲ καὶ προσφιλῆ, προτέρημα, σπερ πατέστερον καὶ τὸ ὑφες τῶν τόσον φωτεινῶν τὴν διάνοιαν Γάλλων.

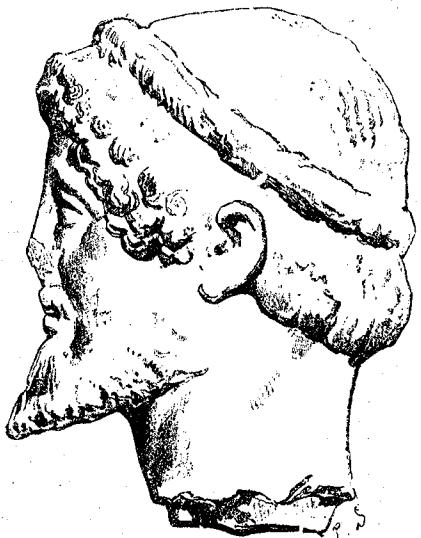
Ἡμεῖς χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῶν «Παναθηναίων» θὰ προσπαθήσωμεν εἰς ὄλιγας σελίδας νὰ πραγματευθῶμεν τὸ εύρυτατον ἄλλως θέμα, σκοπούντες νὰ δόσωμεν ἀπλὴν μόνον ιδέαν αὐτοῦ, οὕτως ὥστε ὁ ἐπισκέπτης τῆς ἐν τῷ Κεν-

1. — Υδροφόρος
ἐκ Κύπρου.

τρικῷ Μουσείῳ πλουσιωτάτης καὶ ἀρτιωτάτης τῶν ἀγγείων καὶ κεραμεικῶν εἰδωλίων συλλογῆς νὰ δύναται νὰ ἔννοῃ πως καὶ ἐκτιμᾷ ταῦτα, διακρίνων κατὰ γενικὰς τούλαχιστον γραμμὰς τὰς διαφόρους κυριωτάτας ἐποχὰς τῆς ἀρχαῖας ἀγγειογραφίας.

Καὶ διὰ νάρχίσωμεν «αβ ονο» ἀνάγκη, ώς καὶ διὰ πᾶσαν τὴν Τέχνην γενικῶς καὶ ἐν τῷ εἰδικῷ τούτῳ κλαδῷ της, νάνατρέζωμεν εἰς τὴν Ἀνατολήν, διότι ἐκεὶ εἰς τὰς δυχθας τοῦ Εὐφράτου καὶ τοῦ Νείλου εὑρηνται τὰ σπέρματα πάστης

2.—Ζεύς.

καλλιτεχνικῆς ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἀσκήσεως. Περιέργως δ' ὅμως ἀντὶ ἐν ταῖς ἀρχαιοτάταις ἐκείναις χώραις, οἷον ἐν Χαλδαίᾳ καὶ Αἰγύπτῳ, νὰ εὑρεθῶσι καὶ τὸ μᾶλλον πρωτογενῆ καὶ ἀρχέτυπα εἰδη τῆς κεραμεικῆς, τούναντίον τὰ διὰ τῶν ἐπανειλημμένων ἀνασκαφῶν ἐξαχθέντα κεραμογρήματα παρουσιάζουσι τύπους καὶ τεχνοπλοκίας.

Καὶ οἱ μὲν ἀρχαιολόγοι, ώς καὶ ὁ Ποττιέ, ὁ εἰδικῶς περὶ ταῦτα ἀσχοληθεὶς, δὲν ἔξηγοῦσι τὸ φαινόμενον. 'Ημεῖς ἐν τούτοις θὰ ἐτολμῶμεν νάποδόσωμεν τὰ αἰτια τοῦ φαινομένου τούτου εἰς τὴν προκατακλυσματίαν ἀρχαιότητα τῶν χωρῶν ἐκείνων, ὡς μόλις τὰ τῆς ἀκμῆς ἔργα διέσωσεν ὁ πανδαιμάτωρ χρόνος. Τούναντίον δὲ ἡ Ἑλλὰς καὶ ἡ Μικρὰ Ἀσία διεφύλαξεν ἡμῖν αὐτὰς ταύτας τὰς πρώτας ἀπαρχὰς καὶ τὰς πρώτογενεῖς ἀποπειρας τῶν πρώτων κεραμέων τῆς Μεσογείου. 'Αλλ' αὐτὰ ἀκριβῶς ἀντιστοιχοῦσι χρο-

νολογικῶς πρὸς τὰ προηγμένης τέχνης τῶν παναρχαῖων χωρῶν τῆς Ἀνατολῆς.

Τὸ ἡμέτερον Μουσείον παρέχεται πρὸς θέαν πολυάριθμα καὶ λίαν ἐνδιαφέροντα ὑποδείγματα τοῦ ἀρχαικωτάτου τούτου τύπου. Ἐκτὸς τῶν εὐχριτιμῶν τῆς Τροίας ἔχομεν τὸν πλουσιωτάτον ἀμητὸν τῶν Μυκηναϊκῶν, ἀτινα ἐκπροσωποῦσι πολιτισμὸν περιλαμβανόμενον συνήθως μεταξὺ τοῦ IE' καὶ IB' π. Χ. αἰώνος.

'Αλλ' ἡ χώρα, ἔνθα εὑρίσκομεν τὰ σπουδαιότατα μνημεῖα τῆς κεραμογραφίας, εἶναι ἡ πολυύμνητος καὶ τοσοῦτον κατὰ τὸ ληξαν ἔτος ἐν Ἀθήναις ἐνθουσιωδῶς τὸ πατριωτικὸν ἐνδιαφέρον ἔξεγειρασα Κύπρος. Ἐν αὐτῇ ἀνεσκάφθησαν περιεργότατα εἰδώλια μὲ τὰς μᾶλλον ἀρχετύπους καὶ ἀτέχνους εἰσέτι μορφάς καὶ παραστάσεις. Οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι ἀλλως τε οἱ ἀρχαιότατοι, οἱ προϊστορικοὶ πρόγονοι τῶν μελῶν τοῦ Κυπριακοῦ Συνδέσμου, εἴχον μεγίστην πρακτικότητα ἐν τῇ τέχνῃ, παρὰ τὸ τερπνὸν δὲ καὶ τὰς αἰσθήσεις φαιδρύνον ἐπεξήτουν καὶ τὸ πρακτικὸν καὶ χρήσιμον.

Εἶναι γνωστότατος καὶ συνηθέστατος ὁ τύπος τοῦ ἀνθρωπομόρφου κυπριακοῦ ἀγγείου, οὗ τὸ ἄνω μέρος ἀντὶ γὰ τελευτῆς, ώς τὰ κοινά, εἰς λαμπόν, τούναντίον λογικώτατα περιλαμβάνει ἄνωθεν καὶ ὀδόντηρον κεφαλήν. Πολλὰ τούτων ἔχουσι μαστοὺς ἡ καὶ μόνας τὰς θηλὰς τούτων. Ἡτο δὲ τόσον φυσικὸν τὸ αἰσθημα τοῦ ἀνθρωπομορφισμοῦ τῶν ἀγγείων. Ἀκόμη καὶ σήμερον μὴ δὲν λέγομεν ὁ λαμπός, τὰ αὐτιά, ἡ κοιλιά, ὁ ποὺς τοῦ ἀγγείου; Ἀλλὰ συγχρόνως παρὰ τὴν ἀγγειοπλαστικὴν ταύτην τὴν μικτὴν ἔχομεν καὶ τὴν κυρίως κεραμοπλαστικὴν ἀνεξαρτήτων καὶ δλῶς αὐτοτελῶν εἰδωλίων, εἰδὸς ξοάνων, ἐν ἀτεχνοτάτῃ καὶ ἀξέστω μορφῇ, ιδίως δὲ πληθὺν ζώων, διότι τούτων ἡ ἐκτέλεσις ώς γνωστὸν ἦν λίαν εὐχερής εἰς τοὺς ἀδαεῖς ἐκείνους ἀρχαιοτάτους κεραμεῖς.

'Η ὑπ' ἀριθ. 1 ὑδροφόρος ἐκ Κύπρου παρέχει τέλειον τύπον τῆς προϊστορικῆς ταύτης πηλοπλαστικῆς.

'Αλλ' ἡ τέχνη αὐτη δὲν περιωρίζετο μόνον ἐν Κύπρῳ. Πανταχοῦ σχεδὸν συγχρόνως ἐν ταῖς ἀκταῖς τῆς Ἑλλάδος, τῆς Μ. Ἀσίας καὶ ἐν ταῖς νήσοις τοῦ Αἰγαίου ἥσκετο κατὰ τὸ μᾶλλον ἡ ἥττον προηγμένη, τὰ δ' ἐν Ρόδῳ, Κρήτῃ, Βοιωτίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ πολυάριθμα ἀρχαικὰ εἰδώλια οἵα ἡ καθημένη καὶ ὄρθια ἐν Τανάγρας γυνή, ἐνθυμίζουσι τελείως τὴν τεχνοτροπίαν τῶν ἀρχαικῶν ἀγαλμάτων, τῶν ἀξέστων ἐκείνων γλυπτῶν τοῦ Ζ' καὶ Σ' π. Χ. αἰώνος, οὓς τοσαῦτα γνησιώτατα ὑποδείγματα διέσωσεν ἡ Ἑλληνικὴ

γῆ, ως ἔστιν ἵδεν ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν Ἀρχαικῶν ἐνταῦθα Κεντρ. Μουσείου.

"Οσον δ' ἀφορᾷ τὸν ρύμον, τὸν χαρακτῆρα καὶ τὰ ποικίλα θέματα τῆς Κεραμευτικῆς, οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι ἔξιχθησαν εἰς ἀνέφικτον τελειότητα. Οἱ Ἑλληνικὸς λαοῖς, ὃ οὔτως ἔξοχως ὑπὸ τῆς φύσεως πρὸς τὴν τέχνην προδιατεθειμένος, ἐκ τῶν πρωτογενῶν ἐκείνων ξοάνων καὶ δυσειδῶν εἰδωλίων, κοινῶν σχεδὸν τὴν μορφὴν παρ' ἀπασιτοῖς βαρβάροις λαοῖς, αὐτὸς μόνος κατώρθωσε διὰ τῆς λατρείας τῆς φύσεως καὶ τοῦ καλοῦ, διὰ τῆς ὁδύτητος καὶ μοναδικῆς ἴδιοφυίας του γὰ δημιουργήση τέλεια καλλιτεγνήματα, ἐν οἷς νὰ ἐμφυσήσῃ ζωὴν καὶ ψυχήν, θήσις καὶ χαρακτῆρα, ἐν γένει τὸ ἴδιαζον ἐκεῖνο, διόπειραν μὲ μίαν λέξιν: δρυμός ἡ στῦλος—style—.

Βεβαίως ὁ Ἑλλην κεραμεὺς εἶχε πρὸ ὄφθαλμῶν τὰ ἔξι Ἀνατολῆς χειροτεχνήματα τῆς Κεραμεικῆς. "Ηδη οἱ Φοίνικες ἀπὸ σκοτεινῶν καὶ μεμαρτυρισμένων αἰώνων κατέκλυσον τὰς ἀκτὰς τῆς Μεσογείου μὲ τὰ παντοδαπὰ προιόντα τῆς Εώας, κατὰ δὲ τὸν Ζ' καὶ Σ' αἰώνα ἀκριβῶς καθ' ὃν χρόνον ἀρχεται ἡ ἀνάπτυξις τῆς Ἑλληνικῆς πηλοπλαστικῆς, οἱ Σαργονίδαι ἐπεξέτεινον τὰ κράτη των μέχρι Συρίας καὶ Ἀραβίας, φαύοντες οὔτως εἰπεῖν τοὺς "Ιωνας ἔξι ἀνατολῶν, δὲ θεοῦ Φαρμάκιος ἥγοιγε πρὸς νότον τὰς πύλας τῆς μυστηριώδους Αἰγύπτου εἰς τοὺς ἀπλήστους καὶ κερδῶν "Ελληνας ναυτίλους.

'Αλλ' ἡ μίμησις καὶ ἀντιγραφὴ δὲν ἦσαν ποτὲ ἴδια τοῖς Ἑλλησιν. "Ἡ πρωτοτυπία καὶ ὁ ὄργασμὸς τοῦ πνεύματος των ἡτο τόσον μέγας, ὡστε εὐθὺς δ' τι δήποτε ἐλάμβανον ἀνὰ χειρας, μετεποίουν, μετέπλαττον καὶ διεσκεύαζον δλῶς κατὰ τὴν ἴδιαν ἔμπνευσιν καὶ φαντασίαν. 'Ἐνῷ δ' ἡ Ἀνατολὴ παρείχειν αὐτοῖς χονδροειδῆ καὶ μονότονα σώματα, ἀκάμπτους καὶ ἀχάριτας κινήσεις καὶ στάσεις, οἱ Ἑλλην κοροπλάστης σπουδάζων τὴν φύσιν, μελετῶν ἐν τῇ παλαίστρᾳ τὸ γυμνὸν καὶ τὰς κινήσεις τῶν μυώνων, παρακολουθῶν μὲ τοὺς ὄφθαλμοὺς τὴν διάθεσιν τῶν πτυχῶν καὶ τὰς ἀρμονικωτάτας γραμμὰς τῆς περιβολῆς καὶ τοῦ περιγράμματος ἔξηγθη εἰς τὴν τελείαν ἀπό τῆς χειρωναξίας χειραρφέτησιν, γενόμενος αὐτὸς δημιουργὸς καὶ πλάστης κόσμου δλου καλλιτεγνῆς συλλήψεως.

"Ἐν ἴδιως τῶν χαρακτηριστικωτάτων τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης εἶναι ἡ ἔκφρασις. Πρὸ αὐτῆς ἡ ἀνατολικὴ τέχνη δὲν ἔξεφραζε τίποτε. Οὐδέποτε τὸ μειδίαμα, τὸ θεῖον καὶ ζωογόνον, ώς ἀκτίς φωτός, μειδίαμα ἐπήνθιε ἐκ τῶν σοβαρῶν καὶ συγγράμμων χειλέων τῶν θεῶν τῆς Αἰγύπτου καὶ Ἀσσυ-

ρίας. Πρῶτος ὁ Ἑλλην γλύπτης καὶ κοροπλάστης διηγέφεν ἔλαφρῶς τὰ χεῖλη, ἀνέτεινε τὰς γωνίας τοῦ στόματος καὶ εἶτα πρὸς πλείονα ἀρμονίαν καὶ συμμετρίαν καὶ αὐτοὺς τοὺς ἔξωθεν πρὸς τὰ ωτα κανθοὺς τῶν ὄφθαλμῶν.

'Ἐκεῖνο τὸ μειδίαμα τῶν ἀρχαικῶν ἀγαλμάτων, τὸ «αἰγινητικὸν» συνήθως καλούμενον, διότι τὸ πρῶτον ἐπὶ τῶν ἔξι Αἰγίνης ἐν τῇ Γλυπτοθήκῃ τοῦ Μονάχου ἀνακειμένων περιφήμων ἀρχαικῶν γλυπτῶν παρετηρήθη, εἶνε οἰονεὶ τὸ μειδίαμα τῆς ως Ἀφροδίτης ἐκ τῶν κυράτων ἀναδυομένης Ἑλληνικῆς τέχνης. 'Ως δ' ἐπὶ τῶν χειλέων τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Αριστοφάνους καὶ τοῦ Θεοκρίτου ἡ παράδοσις ἔπλασεν διτι ἐπεκάθησαν ἀττικοὶ μέλισσαι, ὅμοιως δύναται τις νὰ εἴπῃ διτι ἡ γεννήσει τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης ἐπεχύθη ὑμήττιον μέλι ἐπ' αὐτῆς . . . 'Η ἀρχαία πλαστικὴ ἔξηγέρθη καὶ ἐνεφανίσθη ἐν τῷ κόσμῳ μὲ τὸ μειδίαμα εἰς τὰ χεῖλη.

'Πρὸς τοῦτο δὲ λίαν συνετέλεσεν ἡ τε θρησκεία καὶ τὸ πολίτευμα ἐν τῇ ἀρχαιότητι. Οἱ θεοὶ τῶν Ἑλλήνων δὲν ἦσαν οἱ νεφελώδεις, συμβολικοί, αὐστηροὶ καὶ σκυθρωποὶ θεοὶ τῶν Χαλδαίων καὶ Αἰγυπτίων. "Ηδη ὁ Ομηρος μᾶς περιγράφει τὸν "Ολυμπον, τοὺς θεοὺς καὶ τὰς θηάς του, ώς σημερινὸς πευθήν ἐφημερίδος τὰς συλφίδας en rose καὶ à la Directoire τοῦ ἀνακτορικοῦ χοροῦ. . . Μᾶς φέρει εἰς ἐπαφὴν μετ' αὐτῶν, περιγράφει καὶ τὰς ἐλαχίστας λεπτομερείας, τὰς ὄμιλίας, τὰ ἡθη καὶ θῆμα, τὰ γεύματα, τὰ ἀστεῖα, τὰς φιλονικίας, τὰ πάθη καὶ ἐν γένει τὰ πάντα, ώστε προύκειτο περὶ οἰκογενείας θυητῶν.

'Η τέχνη δὲν ἔδυκε τὸ νάντικατοπτρίση τὰ αἰσθήματα καὶ τὰς παραδόσεις, δημιουργοῦσα δὲ τοὺς θεοὺς καὶ ἐκ τῆς Ποιήσεως καὶ τῆς λαϊκῆς Μούσης ἐμπνεομένη, ἐπλασσε τούτους εὐχάριτας, μειδιῶντας, χαρωποὺς καὶ μὲ πάσας τὰς ἀνθρωπίνους διαθέσεις καὶ ψυχικὰς καταστάσεις.

'Αλλὰ καὶ ἐν τῷ ἐνδύματι εὐθὺς καταδείκνυται ἡ ἔξοχος ύπεροχή τοῦ Ἑλληνος κεραμέως. Βεβαίως οἱ

3.—Ταναγρα.

τεχνίται οὗτοι δὲν ἐποίουν ταῦτα καθ' ὅλως ιδίαν ἔμπνευσιν. Ἡ μεγάλη τέχνη, ἡ Γλυπτική, εἶχε προαχθῆ σπουδαίως κατὰ τὸν Ζ' αἰῶνα, οἱ δὲ κεραμεῖς βλέποντες καὶ σπουδάζοντες τὰ θαυμάσια γλυπτὰ ἐκεῖνα πρότυπα, μετέφεραν τότε ἐπὶ τοῦ πηλοῦ καὶ τὰς ἐλαχίστας προσόδους⁵ καὶ μεταρρυθμίσεις, οὕτω δ' ἐπαναβλέπομεν ἐπὶ τῶν κεραμεικῶν εἰδώλων πάσας τὰς θαυμαστὰς ἐκείνας τῆς περιθολῆς διασκευάς καὶ λεπτομερείας, οἵας θαυμάζομεν ἐπὶ τῶν ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Ἀκροπόλεως λ. χ. κορδῶν ἡ θερεῖαν, ὡς ἀποδεικνύει τὸ μικρὸν εἰδώλιον ἐκ Ρόδου πιθανῶς, θεᾶς κορατούσης περιστεράν.

Τί ητο τὸ ἔνδυμα πρὸ τῶν Ἑλλήνων; Ἐν χονδρὸν ὑφασμα, ὅπερ ὡς σάθανον περιέβαλλε τὸ σῶμα, μὴ παρέχον οὐδεμίαν ὑπόδειξιν τῶν μορφῶν καὶ σχημάτων, τῆς ζωῆς ἐν γένει τῆς ὑπ' αὐτὸν σφυζούσης. Οὐ "Ἐλλην κεραμεύς, ἀκολουθῶν τὸν γλύπτην, δίδει εἰς αὐτὸν ζωὴν καὶ κίνησιν, διαθέτει τὰς πτυχὰς ποικιλοτρόπιας, παρακολουθεῖ τὸ σῶμα, τὸ καλύπτει οὐχὶ διὰ νά το ἐξαφανίσῃ, ἀλλ' ἀκριβῶς διὰ νά το καταστήσῃ μᾶλλον ὄρατὸν καὶ αἰσθητόν.

Δὲν περιορίζεται δ' εἰς μόνα ταῦτα. Ἡδη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ε' αἰῶνος ἡ Κεραμεικὴ ἐπιλαμβάνεται μεγαλειτέρων ἔργων, μὴ ἀρκουμένη δ' εἰς τὰ μικροσκοπικὰ εἰδώλια ἐπιχειρεῖ νὰ παραγάγῃ ἀληθῆ εἰδῶλα, εἰς μείζονας διαστάσεις, μέχρι τοῦ φυσικοῦ ἐξικνουμένην, ὡς μαρτυρεῖ πληθὺς εὐρημάτων τῶν τελευταίων ἀνασκαφῶν. Ἡ ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν κεφαλὴ Ἀθηνᾶς καὶ ὁ ἐξ Ὁλυμπίας Ζεὺς — ἀριθ. 2 — ἀς χρησιμεύσωσιν ὡς ὑποδείγματα τῆς μεγαλοκεραμοπλαστίας.

Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην τῆς ἀρχῆς οἱ κεραμεῖς μὴ περιορίζομενοι μόνον εἰς τὰ θρησκευτικὰ θέματα, εὑρύουσι τὸν κύκλον αὐτῶν, δημιουργοῦσι δὲ πληθὺν ἀπειραρίθμων εἰδώλων μὲ παραστάσεις ἐκ τοῦ καθ' ἥμεραν βίου.

Τίποτε δὲν διαφέρει τὴν ὄξειναν ἀντίληψίν των. Ὁλόκληρος ὁ ἀρχαῖος βίος μεταφέρεται καὶ ἀποκρυπταλλοῦται ἐν σμικρῷ ἐπὶ τοῦ πηλοῦ. Οὐ θύμοποιός, ὁ πωλητής, ἡ ἀνθόπωλις καὶ ἡ ἀρτόπωλις, ὁ ἀλιεύς, ὁ ἀρματοδόρομος καὶ παλαιστής, ἡ κομψὴ ἀτθις, ἡ φίλεργος ταναγραία κόρη, τὰ πάντα ἐν γένει, νέοι καὶ νέαι, γέροντες καὶ γραῖαι, ζῷα καὶ παιδία τίθενται ἐπὶ τοῦ τροχοῦ τοῦ κεραμέως, ἐξ οὗ ὡς ἀπὸ χειρῶν Δευκαλίωνος ἐξέρχεται ὄλοκληρος ζωντανὸς καὶ ἔμψυχος κόσμος! . . . Οἰα ἀνεξάντλητος παραγωγικότης καὶ οἰα ἀπαράμιλλος χάρις, κομψότης, καὶ μεθυγραφία πλειστάκις εἰς τὸν Λιλιπούτειον

4.—Ἡ παιζούσα τοὺς ἀστραγάλους.

τοῦτον κεραμεικὸν μικρόκοσμον! Τί δὲν μανθάνει παρ' αὐτοῦ ἡ ἀρχαιολογία, ἡ ἔθνογραφία καὶ ἡ καλλιτεχνολογία!

Ίδού ἐν παραδείγματι ὁ μάγειρος, ἡ ταναγραία — ἀριθ. 3 — καὶ ἡ δεμβάζουσα κόλη, ἡ παιζούσα τοὺς ἀστραγάλους — ἀριθ. 4 — τὸ εὐθυμότατον παιγνίδι; ἡ ἐγκοτύλη, ἡ σημειρινή μας «καλάλα».

Ίδού δὲ καὶ κωμικὰ καὶ γελοιογραφικά, διότι ἡ τόσον συνήθης σήμερον «καρικατούρα» δὲν ἦτο ἀγνωστὸς τοῖς ἀρχαίοις, ἐνῷ δ' ἡ ἡμετέρα παρέρχεται καὶ ἐξαφανίζεται μετὰ τοῦ ευθάρπτου χάρτου, ἡ τῶν προγόνων μας, ὡς ὅλα τὰ ἔργα των, διατηρεῖται ἀφαρτος καὶ σχεδὸν ἀθάνατος ἐν τῷ πηλῷ . . . Τοιαύτη ἐνεὶ ἡ γελοιογραφία τραγικοῦ ἡθοποιοῦ ἡ ὑπ' ἀριθ. 5 τοῦ Βατραχοκεφάλου. Ἀλλ' ἐν τῷ ἡμετέρῳ Μουσείῳ δύνασθε πληθὺν κωμικῶν παραστάσεων νὰ ἴδητε ἐν τῇ αιθούσῃ τῶν εἰδώλων τῆς τε κυρίως Ἐλλάδος καὶ τῆς ἐν Μ. Ἀσίᾳ Μυρρίνης.

Τί δὲ νὰ εἴπωμεν διὰ τὰς ἀπειραρίθμους ἀσέμνους καὶ βωμολογικὰς παραστάσεις, τὰς σατυρικὰς καὶ πριαπικὰς γελοιοπλαστίας, ὡν γέμουσι τὰ Μουσεῖα πάντων τῶν ἔθνων, ἰδίχ δὲ τὸ ὄνο-

μαστότατον τῆς Νεαπόλεως, οὗ καὶ ἐξεδόθη καὶ θαυμασίως εἰκονογραφημένον σύγγραμμα;

'Αλλ' ἐὰν πᾶσαι αἱ περίοδοι τῆς κοροπλαστικῆς παρέχωσιν ἔργα ἀξια λόγου καὶ θαυμασμοῦ πολλάκις, ἡ κατὰ τὸν Ε' αἰῶνα ἐν τῇ Ἀττικῇ ὑπερβαλλοῦσα πάσας τὰς προγενεστέρας καὶ συγχρόνους παρήγαγε τοιαῦτα κεραμεικὰ χειροτεχνήματα, ὡστε δικαίως νὰ θεωρῶνται ὡς τὰ τελείωτατα ἐν τῷ εἴδει των. Οὐχὶ δὲ σήμερον μόνον ἀλλὰ καὶ τότε ἡ φήμη αὐτῶν ἡτο καὶ τῆς ἀστραπῆς φαινοτέρα καὶ ταχυτέρα. Ὁλόκληρος ὁ τότε γνωστὸς κόσμος ἐπρομηθεύετο ἐκ τῆς γῆς τῆς ιστεφοῦς πόλεως ἀγγεία καὶ εἰδώλια, ἔθεωρείτο δὲ μέγα ἀπόκτημα ἐὰν ταῦτα ἔφερον τὰς ὑπογραφὰς τῶν διασημοτάτων ἀγγειογράφων, οἷον τοῦ Εὐφρονίου, τοῦ Ἐπικτήτου, τοῦ Παρμφαίου, Δούριδος, Βρύγου καὶ λοιπῶν μεγάλων τῆς ἀργίλλου ζωγράφων τῆς κλασικῆς περιόδου. Καὶ μόνον τὸ γεγονός τοῦτο ἀποδεικνύει πόσον ὀλίγον χειρωνακτικὰ καὶ πόσον ἀληθῆ καλλιτεχνικὰ ἔργα ἦσαν τὰ κεραμεικὰ ταῦτα προϊόντα. Ναὶ μὲν ἡ μήτρα ἦν κοινὴ καὶ στερεότυπος, ἀλλ' ὁ κοροπλαστης μόλις ἐξερχόμενα ἐξ αὐτῆς παρελάμβανε καὶ διὰ τῶν χειρῶν διεπλαττε καὶ μετερρύθμιζεν, ὡς σήμερον εἰς πιλοποιίς γυναικείων πίλων, κατὰ τὴν ἰδίαν φαντασίαν καὶ καλαισθησίαν, προσέδιδε δ' εἰς ἔκαστον τούτων

ἴδιον τύπον, κάτι τι ἱδίαζον καὶ ὀτομικόν. Κατόπιν δὲ μετὰ τὴν ἐκ τοῦ κλιβάνου ἐξαγωγὴν ὁ ἄγγειογράφος διεκόσμει καὶ ἐξωγράφει ὡς ὅλως ἀνεξάρτητον καλλιτεχνημα.

Τοσοῦτον μάλιστα ἔθεωρει τοῦτο ὡς ταιριότον, ὡστε δὲν ὕπομερέστερον περὶ τῶν θαυμασιωτάτων τούτων ἀπειραρίθμων χειροτεχνημάτων τῆς ἀρχαίας βιοτεχνίας.

Ἔμεις ἀπλῶς ὡς σκοπὸν προεθέμεθα νὰ δοσωμεν ἰδέαν τινὰ καὶ εἰς τοὺς θύραθεν τῆς σοβαρᾶς Ἀρχαιολογίας περὶ ἐνός κλάδου τῆς ἀρχαίας τέχνης οὕτω σπουδαίου καὶ ποικίλου, τοσοῦτον δ' ἀμά τερπνοῦ καὶ ἐπαγωγοῦ.

Ἐν τῷ μειδιάματι τῆς Ταναγραίας κόρης διαγελᾷ ὄλοκληρος ὁ ἀθάνατος τῆς πάλαι Ελλάδος κόσμος. Εἶναι ὁ φωνογράφος, ὃν διεφύλαξαν τὰ σπλάγχνα τῆς Πατρίδος μας, ἵνα διαλαλῆται εἰς αἰώνα τὸν ἀπαντά ἡ ἀνέφικτος γοητεία τοῦ ἀρχαίου κάλλους!

ΑΛΕΞ. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΥΣ

ΑΠΟ ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ . . .

Ηταν γιὰ μένα ἀπὸ τοὺς φίλους ἐκείνους, πού γιὰ τελειόφοιτον τῆς νομικῆς, — ἡ τῆς ἱατοκῆς, δὲν θυμοῦμαι καλά, — ἐπρόσθεσεν δῆμος δῆτι «ἔχει καὶ φλέβα φιλοσόφου». Πραγματικῶς, εἰς τὰ χέρια του κρατοῦσεν ἔνα τόμον τοῦ Κόμτε, — τὴν περίφημην «Κατήχησιν» — καὶ ἀργότερα ἔβγαλεν ἀπὸ τὴν τούπη του ἔνα βιβλιαράμι τοῦ Ζαβορόβσκη «Περὶ τῆς δρκῆς τῆς γλώσσης.» Άλλα πολὺ περισσότερον ἀπὸ τοὺς τίτλους καὶ ἀπὸ τὰ βιβλία, μοῦ ἔκαμαν ἐντύπωσιν τὰνθιμένα νειᾶτα τοῦ ὥραιον φιλοσόφου, τὰ αίμοκόκκινα μάγοντα, ποῦ ἐπρόδιδαν εὐθὺς τηνιάτικη καταγωγή, τὸ καλοδεμέρο σῶμα, τὸ λιγερό ἀνάστημα, τὸ παιδακίσιο γέλιο, τὰ φωτεινὰ μάτια, — ὅλη ἐκείνη ἡ χρονδωτή, ἡ βελουδένια τονφερότης τοῦ ἐφήβου, ἐρωμένη μὲ τὴ καλύβδινη

τεχνητή καταγωγή, τὸ καλοδεμέρο σῶμα, τὸ λιγερό ἀνάστημα, τὸ παιδακίσιο γέλιο, τὰ φωτεινὰ μάτια, — ὅλη ἐκείνη ἡ χρονδωτή, ἡ βελουδένια τονφερότης τοῦ ἐφήβου, ἐρωμένη μὲ τὴ καλύβδινη

5.—Βατραχοκεφάλος.

δύναμι τῆς ὑγείας καὶ τὴν γάργαρην ἀφθονία τῆς ζωῆς. Ήταν πραγματικῶς ὁ πειδὸς χαριτωμένος νέος καὶ δι πειδὸς ζωτανός, ἀπ' δύσους ἐβλεπαμε τότε νὰ φιγονράρουν εἰς τάθηναϊκὰ κέντρα.

Δὲν ήταν δύσκολο νὰ μαντεύσῃ κανένας, δι τὸ Πολύβιος θὰ εἶχε καὶ ἐρωτικὲς ίστορίες. Εἰς τὸν κύκλο μας τούλαχιστον ἐψυχνῦσιντο μερικές. Έμεις δύμως, βούτηγμένοι τότε εἰς τὸν θετικισμὸν τοῦ Κόμητε, καὶ θέλοντες ἀκόμη νὰ ἔξετάσωμεν πόσον εἶχε δίκηρο διαβούλους νὰ ἐφαρμόζῃ τὸν Δαρβινισμὸν εἰς τὴν γλῶσσα, — συζήτησις ποὺ ἐβάσταξε, θέε μον, βραδυές, — δὲν ἐλάβαμε ποτὲ καιρὸν νὰ μιλήσωμε σὰ νέοι καὶ γὰρ ποιητικώτερα... Στὴν ἀρχή, ἐβλεπόμεθα κάθε ἀπόγευμα καὶ κάθε βράδυ... ἀργότερα μόνον καθ' ἐβδομάδα... καὶ λίγο-λίγο κατήγησε νὰ μὴ βλεπώμεθα καθόλου ἡ σπανιότατα. Τὸ περίεργο, ἀν καὶ συνειδισμένο, εἶνε, δι τὸν ἐμεγάλοντον ἡ ἀγάπη μας, τόσον ἀραιώναν αἱ συναρτήσεις μας, — δοσον περισσότερον ἐγνόμεθα φίλου, τόσον περισσότερον ἐφαντόμεθα ξένοι. Εἰς αὐτὸν δύμως δὲν ἔπιαντες ἄλλο, παρὰ αἱ περιστάσεις.

Κάποτε, εἶχα νὰ ἰδῶ τὸν Πολύβιον δέκα-δεκαπέντε ἡμέρες, καὶ τὸν ἀπάντησα διλωσδιόλον κατὰ τύχην, σὲ μιὰν ἔξοχην μπυνδαρία. Ήταν μόνος ἀλλά μον ἐφάνη, γὰρ πρώτη φορά, τόσο βυθισμένος σὲ σκέψη ἡ σὲ λύπη, ποῦ ἐδίστασα νά τὸν πλησιάσω... Μ' ἐφώναξε... "Ω, θεέ μον! πόσον ἔκαμε κόπο νὰ χαμογελάσῃ αὐτός, ποῦ εἶχε τὸ γέλιο τόσο φυσικό, δοσον ἡ βρύσι τὸ νεροκύλισμα!"

— Μὰ τί ἔχεις; τοῦ εἶπα.

— Κάτι.

Τὸν ἔκπταξα καλά. Η δψις τὸν παραλλαγμένη ἡ γωνίες τοῦ στόματος ἔκλιναν ἐλαφρὰ πρὸς τὰ κάτω· στὰ μάτια τὸν δυὸ μαῦρα τόξα ἀμυδρὰ ἀκόμη· ἀλλὰ καθὼς ἐνώροντο μὲ τὴ βελούδην πορφύρα τοῦ προσώπου, ἔμοιαζαν μὲ τὶς σκοτεινὲς κηλίδες τοῦ ροδακίνου, ποῦ προσημαίνονταν τὴν σαπίλα...

— Νάι, κάτι ἔχεις... Πρέπει νὰ λυπήθηκες πολὺ αὐτὲς τές ἡμέρες... ἀλήθεια;

— Λυπήθηκα... ὦ, δὲν πιστεύω νὰ τὸ ἐκφράζῃ ἡ λέξι σου... Καλλίτερο νὰ ἔλεγες ἄλλο... Καὶ δύμως τί; ἀκόμη δὲν ἔπαθα τίποτα. Η δυστυχία μον τόρα μόλις ἀρχίζει... Χρειάζεται μάτι δυνατό, γὰρ νὰ διακρίνῃ τὸ συννεφάκι, ποῦ πλακόνει ἀπὸ μακρά... Θέλεις νὰ σου πῶ;...

Έσταθηκε μιὰ στιγμή, καὶ ἔπειτα:

— Ακούσεις, γὰρ νὰ ἰδῆς μόνον τί περίεργο ποῦ εἶνε. Τὴν Παρασκευὴ τὸ βράδυ, γύρισα στὸ σπίτι μον ἀργά. Μπῆκα ἀμέσως στὸ δωμάτιο

μον, καὶ ἔτοιμα ἔνα σπίρτο τάναψω τὸ περί. Τὸ πρότο πρᾶγμα ποῦ εἶδα, ήταν ἔνα γράμμα ποῦ μὲ ἐπερίμενεν ἀπάνω στὸ τραπέζι... Κοινότατο γράμμα, μέσα σὲ φάκελλο ἀσπρό, μικρό. Ἀμέσως, στὴ στιγμή, μὲ ἔπιασε παλμός. Στάθηκα καὶ τὸ κύπταξα, δπως θὰ κύπταξεν ἔνας ἀδύνατος καὶ ἀσπλος ἀνθρωπὸς τὸ θαράσιον τὸ ἔχθρο, πάροπλο καὶ κοιμισμένο... Σὰν νὰ φοβούμοντο τὸν ξυπνήσω, καὶ σὰ νὰ μὴν εἴχα τὴ δύναμι καὶ τὸ θάρρος νὰ τὸν ξεσκίσω... Ἐπιτέλους τὸ πῆρα, τὸ ἄνοιξα καὶ τὸ διάβασα... Πρῶτα τὸ τέλος, ἔπειτα τὴν ἀρχή, ἔπειτα τὴ μέση ὡς τὸ τέλος... Ε, ήταν τῆς Μοίρας μον αὐτὸν τὸ γράμμα! Απὸ τὴ στιγμὴ ἔκεινη εἶμαι... ἀς μὴ σου πῶ καὶ ἐγὼ τὸ ἵδιο, γιατὶ τόρα δά, πρὸν ἔλθης, ἔκεινος δι γέρος ἔκει-χάμω ἔλεγε τοῦ μπυνδαρίου δι εἶνε δι δυστυχέστερος ἀνθρωπὸς τοῦ κόσμου... ἀς πῶ λοιπὸν δι εἶμαι δι δυστυχέστερος ἀνθρωπὸς τῆς μπυνδαρίας!

Δὲν ἔγέλασα, ἀλλὰ ὥσπειρα:

— Αὐτὸν τὸ γράμμα τὸ ἐπερίμενες;

— Δὲν ἔρω... δὲν ἔρω τίποτε. Κοιτά στὸ σπίτι μας πολύ, εἶνε μιὰ λεύκα πανύψηλη. Κάθε φυτιόπωρο, χρόνια τόρα, ποῦ περνᾶ ἡ ἰδέα δι μπορεῖ νὰ πέσῃ κεραννὸς καὶ νὰ μὲ κάψῃ... "Αν πέσῃ αὐτοὶ δύμως, θὰ ἡμπορούσα νὰ πῶ δι τὸ περίμενά;... Δὲν ἔρω, σου λέγω... Καὶ οὔτε ποῦ μπορῶ νὰ σου πῶ τίποτε ἄλλο... Καμμάν ἔξηγησι, καμμάν λεπτομέρεια... Εἶνε ἀδύνατο!... τρέμω!... Ακόμη καλά-καλά οὔτε στὸν ἔνατό μον δὲν τὸ εἶπα... ἀκόμη δὲν ἐτόλμησα νὰ παραστήσω τὴ θέση μον μὲ λέξεις. Λέοντοι μὲ τὴν ἔγω ὡς τόρα μὲ τὰ κινήματα τῆς φαντασίας ποῦ ζωγραφίζουντες τὴν εύτυχιά, καὶ τὴ δυστυχία, καταπῶς λέγει δι Ποιητής. Φθάνει πειὰ ἔ; ἀρκετὰ σου εἶπα.

— Αρκετά, ἐψιθύρισα.

Δὲν ἤθελα νὰ φωτισθῇ τὸ μυστήριο τὸν φύλου μον, ἀκριβῶς γιατὶ μοῦ ἐφαίνετο φοβερό, — καὶ μοῦ ἐφαίνετο φοβερό, ἀκριβῶς γιατὶ δὲν ήταν φωτισμένο.

— Άλήθεια, μοῦ εἶπε σὲ λίγο μὲ στεναγμό τί γίνεται δι Ζαβοδόρσκης; Ἐπείσθης τελοσπάντων δι ἡ ἰδέες τον εἶνε ἐπερθολές τοῦ Μάξ Μύλλερ, ποῦ σήμερα δὲν ἔχονταν πέρασι;... Διάβασε, διάβασε τὸν Γκάμπελεντς καὶ θὰ ἴδης...

Καὶ ἔστεναξε πάλι. Έν απὸ τὰ μεγαλείτερα κακὰ ποὺ τὸν ἔκαμε τὸ τρομερὸ ἔκεινο γράμμα, ήταν βέβαια πού τὸν ἔσπικε τὴ γαλήνη τῆς ψυχῆς νὰ καταγίνεται στὲς ἀγατημένες τὸν μελέτες. Καθαντὸ δυστυχία φιλοσόφον!

Πέφασαν μῆνες. Μιὰ βλέπω τὸν Πολύβιο

μέσα στὸ τράμ τῆς ὁδοῦ Σταδίου. Ήταν δρόμος στὸν ἔξωστη. Πηδᾶ κάτω, μόλις μὲ βλέπει ἔκει ἀπέξω ἀπὸ τὴ Βουλή, καὶ τρέχει ποντά μον.

— Καλὴ μέρα... τί γίνεσαι;... ἔχω καιρὸ νά σε ἰδῶ... Ήμονν βιαστικός, ἀλλὰ δὲν πειράζει... Ελὰ νὰ κάμωμε δυὸ βήματα μαζί... Τρέχω... δόλο τρέχω αὐτὲς τές ἡμέρες... τρέχω καὶ δὲν φθάνω...

— Απὸ ἔκεινο τὸ γράμμα βέβαια.

— Μή το γελᾶς... ναί, ἀκριβῶς ἀπὸ ἔκεινο τὸ γράμμα... Πάσχω ἀκόμη, καὶ ἵως θὰ πάσχω αἰσιώμας... Τὸ συννεφάκι πλάκωσε, θέρισε, καὶ εἶνε ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι μον... Δὲν ἔρω καὶ ἐγὼ ποῦ θὰ ξεσπάσῃ καὶ τί θάπογύη... Αν θὰ εἶνε εὐχάριστο, θά το μάθης.

— Καὶ ἀν θὰ εἶνε δυσάρεστο;

— Ποτέ!

Μίλουσε γρήγορα - γρήγορα, καὶ ἔτρεχεν, ἔτρεχεν. Εἶχε γίνη λιγνότερος, εὐκινητότερος. Τὰ τόξα, κάτω ἀπὸ τὰ μάτια, εἶγαν μαρούση περισσότερο, καὶ τὰ μάτια, ως νὰ εἴχαν μεγαλώση, ἔχυναν μιὰ λάμψη ἀγωνίας σὲ δόλο τὸ πρόσωπο, σὲ δόλο τὸ σῶμα. Ελεγες πᾶς εἶχε πυρετό. Η θαυμασία κοκκινάδα εἶχε καθῆ, καὶ ἔμεναν μόνο τὰ θλιβερά της ἔρεισμα, μερικὲς βούλες βυσσινίες-ἀνοικτές, σκορπισμένες ἀτάκτως ἐπάνω στὰ ὀχρὰ μάγοντα.

Ἐφθάσαμεν συνομιλοῦντες ως τὸ Σύνταγμα. Αλλὰ περὶ Ζαβοδόρσκη οὐτε λέξιν. Απὸ ἔκει, δι Πολύβιος, βιαστικὸς πάντα, μπῆκε σὲ ἓν ἀμάξι καὶ ἔχαθη κατὰ τὴν δόδον Μητροπόλεως. Επίτὸς ἀπὸ τὴν ἀσυνείδιστην αὐτῆν ἀγωνίαν, ἀπὸ τὴν πυρετώδη ταχύτητα, μοῦ ἔκαμεν ἐντύπωσιν ἡ ἀκαταστασία τῆς ἐνδυμασίας τον. Καὶ ἔλεγα μὲ τὸν νοῦν τοῦ μον τί σχέσιν δοά γε ἡμπορούσε νὰ ἔχῃ τὸ γράμμα μὲ τὰ λεκιασμένα καῖνα φούχη, μὲ τὸ ζαφωμένο καπέλο, μὲ τὴν κακοδεμένη γραβάτα;.. Εἰς τὸν μάταιον αὐτὸν κόσμον, φαίνεται, μία ἀπὸ τὶς πικρότερες λύπες εἶνε νὰ βλέψῃ κανεὶς ἔξαφνα ἀνθρώπους, πού τονς ἥξεντες ὑποδείγματα κομψότητος, παραμελημένους καὶ ἐλεεινούς.

Μοῦ ἔμελλε νὰ δειπνήσω δόλοκληρο τὸ ποτῆρι τῆς περιέργης αὐτῆς λύπης, τὴν τελενταία φορὰ ποῦ εἶδα τὸν Πολύβιο.

Εἶχαν δύμως περάση φούχη, — ναί, φούχη δόλοκληρη.

Στὴ Δευτροστοιχία, ἔνα πωτὸν χειμωνιάτικο...

"Οχι, δὲν ήταν δι Πολύβιος ἔκεινος, ήταν τὸ φάσμα του... Κατάχλωμό, πατακίτων τὸ πρόσωπο του· ψηλὸς καὶ λιγνὸς δι λαιμός του· ρυσταλέα, σθυμένα τὰ μάτια του παληά, πατασκονισμένα τὰ φοῦχά του τρυπημένα καὶ λασπωμένα τὰ παπούτσια του τὸ βῆμα του συρτὸ καὶ κονρασμένο. Τὸν ἐφοβήθηκε... Κοντοστάθηκε δύμως, γιατὶ τὸν ἀπάντησα σ' ἔνα στενό, ἀνάμεσα σὲ δύο δένδρα, ποῦ δὲν ήταν τρόπος νὰ ξεφίγω. Μὲ εἶδε βέβαια, γιατὶ μιὰ στιγμὴ ἡ ἀπτίνες τῶν ματιῶν μας διασταρώθηκαν. Μ' ἐγνώρισεν δύμως, μὲ ἐθυμήθηκε; Δὲν τὸ ξεύρω... Δὲν μου μίλησε, δὲν ἔκαμε κανένα κίγημα, δὲν φάνηκε νὰ ξύπνησεν ἀπὸ τὸν περιπατητικὸ του ὕπνο. Καὶ μὲ τὸ ἵδιο συρτὸ καὶ κονρασμένο βῆμα, ἐπροχώρησε καὶ ἀντιπαρῆθε. Ναί, ωριμένως δὲν ήταν δι Πολύβιος, ήταν τὸ φάσμα του.

Γι' αὐτὸ δὲν έρω δι τὸν εἶδα πραγματικῶς, η ἀν ἡ φαντασία μού τον ἔδειξεν ἔπειτα, στὸ δεύτερο γῦρο, μακριά, ἀνάμεος ἀπὸ τὰ κάγκελα τοῦ κήπου, καθισμένο σ' ἔνα πάγκο τοῦ Ζαππείου, νὰ διαβάζῃ ἔνα γράμμα.

Ημονν μιὰ μέρα μὲ τὸ φίλο μον ἔκεινο, πού μον εἶχε συστήση τὸν Πολύβιο στὸ Αναρρωστήριο τοῦ μεγάλου καφενείον καὶ ἔκει ἀπέξω ἀκριβῶς, βλέπομε τοιχοολλημένο ἔνα νεκρώδιμο.

— Μπᾶ! ἐφώναξεν δι φίλος μον. Ο καπομούριος δι Πολύβιος πέθανε!.. Τὸν θυμᾶσαι... τὸ Ζαβοδόρσκη;

— Πᾶς; εἶνε μάλιστα λίγος καιρὸς πού τον εἶδα...

— Εγώ εἶχα νὰ τὸν ἰδῶ χρόνια. Ο καπομούριος! Κι ἀπὸ τί νὰ πέθανε τέτοιος νέος σιδερένιος;

— Αρχισα νὰ τρέμω.

— Στὸ σπίτι τον κοντά, εἶπα, εἶνε μιὰ λεύκα πανύψηλη. Κάθε φυτιόπωρο, χρόνια τόρα, τοῦ περινοῦσεν ἰδέα δι μποροῦσε νὰ τραβήξῃ κεραννὸ καὶ νά τον κάψῃ. Ε, φαίνεται πᾶς δι κεραννὸς ἔπεσε.

— Μὰ τί λές; δέν σε νοιώθω...

— Ετοι σοῦ τῶπα... Ξέρεις λοιπὸν ἀπὸ πέθανεν δι Πολύβιος;

— Απὸ τί;

— Απὸ ἔνα γράμμα... εἶπα σχεδὸν ἀπὸ μέσα μον.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ

Παρατηροῦνται εἰς τὴν μακροζωίαν τῶν ἔθνων στιγματικά, ωστε ἀδύνατον εἶναι νὰ ἐπανέλθουν. Μία τούτων διὰ τὴν Ἑλλάδα τὸ ίόνιον Πανεπιστήμιον ἡ ὡς ἐλέγετο τότε Ἰόνιος Ἀκαδημία', τὸ πρῶτον, δῆλα δὴ τὸ πρῶτον ἀνώτατον τῶν ἐπιστημῶν διδακτήριον, ἰδρυθὲν ἐν Ἑλλάδι, διπερ ὑπῆρχεν ἀληθὲς φυτώριον τῶν ἐπιστημόνων τῆς Νέας Ἑλλάδος καὶ ἐλαμψεν ὡς φωτεινὸν μετέωρον ἐν τῷ ἐλληνικῷ στερεώματι εἰς καταλληλοτάτην στιγμήν, εἰς στιγμήν, καθ' ἣν ἀπασαὶ ἡ Ἑλλὰς κατὰ νοῦν ἔχουσα τὸν Ἀγῶνα δὲν ἥδυνατο νὰ σκεφθῇ τοιαῦτα. Ἀληθὲς δτὶ ἐν Κερκύρᾳ ἐπὶ Ἐνετοκρατίας ὑπῆρχεν Ἀκαδημία, ἀλλ' αὐταις ἡσαν μᾶλλον σύλλογοι φιλολογικοὶ· ἀληθὲς δτὶ ἐπὶ Γάλλων, τῷ 1808, ἰδρύθη ἡ Ἰόνιος Ἀκαδημία, ἀλλ' αὐτη, ἀν καὶ ἐδιδασκον γάλλοι καὶ ἔλληνες, ἦτο διδακτήριον ιταλικόν. Τὸ ίόνιον Πανεπιστήμιον δμως ἦτο καθ' δῆλα ἐλληνικόν, διότι ὁ ἰδρύσας αὐτὸ δειμηνοτος Γυιλφορδ, ἀν ἦτο ἄγγλος τὴν πατρίδα, ἦτο Ἐλλην τὴν τε καρδίαν καὶ ψυχήν. Ο Γυιλφορδ ἔπραξε διὰ τὴν Ἑλλάδα ὅ, το φιλόστοργος πατήρ διὰ τὰ τέκνα του. Τόσον ἡγάπα τὴν Ἑλλάδα, ωστε ἐδέχθη καὶ τὸ τὸν ὄρθοδόξων βάπτισμα, τὰ πλούτη του ἀφίερωσε διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς ἐλληνικῆς νεολαίας, προσεπάθησε νὰ ἀνορθώσῃ τὴν Ἐλληνικὴν Ἐκκλησίαν, διὸ καὶ προέτρεπε τὸν Ἀσώπιον νὰ γίνη ἵερες. "Οπου σοφοὶ ἴερεῖς, ἔκει καὶ μεγάλη ἡ Ἐκκλησία. Ἐζήτει φιλομαθεῖς καὶ εὐφειες νέους, οὓς ἔξεπαιδευεν εἰς τὴν Εύρωπην καὶ τοὺς παρεσκεύασε διὰ καθηγητὰς τοῦ Πανεπιστημίου του, ἔζητει νὰ εῦρῃ τῶν πτωχῶν τὰ τέκνα διὰ να τὰ

1 Δὲν ἦτο εἰσέτι καθιερωμένη ἡ λέξις Πανεπιστήμιον, ωστε καὶ ὁ Ἀσώπιος ἐν τῷ ὥραιῳ αὐτοῦ λόγῳ, δην ἔξεφώνησεν εἰς τὴν ίόνιον Ἀκαδημίαν τῇ 4 Ὀκτωβρίου 1836 λέγει "... τὸ Πανδιδακτήριον, Πανεπιστήμιον, Ἀκαδημία ἡ ίόνιος ἡ ὅπως ἀλλως θελήσῃς νὰ τὸ καλέσῃς διωρισμένον πρὸς τελείον ποίησιν τῶν ἀλλαχοῦ προπαιδευομένων...".

παιδαγωγήσῃ ἐλληνοπρεπῶς. Ἀδύνατον νὰ ἐπανέλθουν διὰ τὴν Ἑλλάδα αἱ ἡμέραι ἔκειναι. Πρῶτον εἶναι ἀδύνατον νὰ εὔρεθῃ εἰς Γυιλφορδ εἰς στιγμὰς τόσον κρισίμους, γεμάτος ἀπὸ ἔνθουσιασμόν, αἰσιοδοξίαν, ἰδανικὸν καὶ ἐπίδιας ἔθνικοῦ μεγαλείου. Ἐνῷ ἀνεφέροντο εἰς τὸ Πανεπιστήμιον αἱ Πλαταιαί, εἰχον ζεστόν, ζεστὸν τὸ παράδειγμα νέου ἡρωίσμου, τὸ Μεσσλόγγιον. Αἱ ἔνδοξοι τῆς ἀρχαιότητος σελίδες παρεβάλλοντο μετὰ τῶν συγχρόνων καὶ ὁ παραλληλισμὸς ἥρμοις καὶ ἐνθουσίας καθηγητὰς καὶ φοιτητάς, λαὸν καὶ Κυβέρνησιν. Ο κόσμος δὲν ἔθαυμάζει μόνον τὸν ἡρωίσμον τῶν μαχητῶν, ἀλλὰ καὶ ἀνθρώπους ἔξοχους, τὸν Φώσκολον καὶ τὸν Σολωμόν, τὸν Κορασῆν καὶ τὸν Μουσούζόνην, τὸν Προσελένδην καὶ τὸν Μάντζαρον. "Ἐθλεπε καὶ τὸν Καποδίστριαν ἀποδεικνύοντα δτὶ καὶ ἡ Νέα Ἑλλὰς εἶχε πολιτικούς.

Τὴ 1η Ιανουαρίου τοῦ 1818 ἐτέθη εἰς ἐνέργειαν τὸ ίόνιον Σύνταγμα, διπερ διὰ τοῦ ὄρθρου 23 τοῦ πρώτου κεφαλαίου ἐκήρυττε τὴν ἰδρυσιν Ἀκαδημίας. Ἡτο ἀδύνατον ἀμέσως τοιούτον ἰδρυμα νὰ γένη, διότι ἔλειπον καθηγηταί. Ἀπὸ τοῦ 1820 ὑπὸ τῆς ίονίου Βουλῆς, προτάσει τοῦ προστάτου βασιλέως τῆς Ἀγγλίας Γεωργίου Δ', ἀνηγορεύθη Ἀρχων τῆς Ἀκαδημίας ὁ Γυιλφορδ. Οὗτος κατὰ νοῦν εἶχε νὰ ἰδρύσῃ τὸ ἀνώτατον τοῦτο διδακτήριον εἰς τὴν κλασσικὴν Ἰθάκην, ἀλλὰ κατόπιν σοβαρῶν σκέψεων προετιμήθη δικαίως ἡ Κέρκυρα. Τῷ 1823 ψηφίζει ἡ ίόνιος Βουλὴ διὰ δαπάνας δένα χιλιάδας τάλληρα. Αἱ τοῦ Γυιλφορδ ἔτοιμασίαι πρὸς σχηματισμὸν Ἐλλήνων καθηγητῶν ἔθαινον αἰσίως. Ἀρμοστής διωρίσθη ὁ Φρειδερίκος Ἀδαμ, διτὶς εἶχε σύζυγον Κερκυραίαν. Τὰ πάντα εὔνοϊκά, αἱ χρονταὶ ἐπίδιες ἐστερεοποιοῦντο, ἡ ἴδεα ἐλάμβανε σάρκα. Τὴ 12 Μαΐου τοῦ 1824 ἐδημοσιεύθη τὸ διάταγμα τῆς συστάσεως τῆς Ἀκαδημίας συγκει-

μένης ἐκ τεσσάρων σχολῶν, κατὰ τὸ παρὰ τοῦ Γυιλφορδ παρουσιασθὲν σχέδιον. Ὁκτὼ ἡμέρας πρὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ διατάγματος τούτου, ἐν τῇ ἐπισήμῳ ἐφημερίδῃ τοῦ Ἡνωμένου Κράτους τῶν Ιονικῶν νήσων ἐδημοσιεύθη διεξοδικὸν ὄρθρον δικαιολογοῦν τὴν βραδύτητα τῆς ἰδρύσεως τοῦ Πανεπιστημίου, καὶ βεβαιοῦν δτὶ «ἡ »νέα Ἑλληνικὴ γλῶσσα, ὡραία καὶ γνησία θυγατέρα ἀσυγκρίτου μητρός, ἥθελεν εἰσθαι τὸ μόνον μέσον διὰ τὴν παραδόσιον τῶν μαθημάτων εἰς τὴν Ἀκαδημίαν».

Ο Ἀρμοστής εἶχε παραχωρήση τὸ ἐν τῇ Ἀκροπόλει μέγαρον, ἐν ὧ καταψήκει, διὰ τὸ ἰδρυθὲν πανεπιστήμιον. Ἐπὶ ἔξι μῆνας πρὸ τῶν ἔγκαινίων, ἐπτὰ καθηγηταὶ ἤρξαντο ἐλληνιστὶ διδάσκοντες ὑπὲρ τοὺς 150 νέους. Η ποιητὴ ἡμέρα ἔφθασε τέλος.

Η 17 Μαΐου τοῦ ἔτους 1824 εἶναι ἡμέρα ἀξιομνησόντος εἰς τὰ ἐλληνικὰ χρονικά. Εἰς τὴν μεγάλην αἰθουσαν τοῦ μεγάρου συνῆλθον ἀπὸ πρωίας ἀπαντες οἱ ἐν τέλει καὶ οἱ πρόκριτοι. Προπορευομένων τριῶν ραβδούχων, τῶν ὄποιων ὁ πρῶτος εἶχεν ἐπὶ τῆς ράβδου χρυσότευκτον γλαῦκα, σύμβολον τοῦ ίονίου Πανεπιστημίου, εἰσέρχονται οἱ καθηγηταὶ καὶ μετ' αὐτοὺς ὁ Γυιλφορδ, οἵτινες ἔγειναν δεκτοὶ ἐνθουσιώδες. Δὲν ἡσαν ἐνδεδυμένοι μὲ βελάδες καὶ ψηλὰ καπέλα οἱ καθηγηταί, ὁ Γυιλφορδ, ὡς ἀρχων τῆς πατρίδας, ἀλλὰ ἀρχαιοπρεπῶς περιβεβλημένοι. Ο καλλιτέχνης κερκυραῖος Παῦλος Προσαλένδης, τῇ παραγγελίᾳ τοῦ Γυιλφορδ, εἶχε διαγράψει τὰ σχέδια τοῦ ίματισμοῦ, συνισταμένου ἐκ χιτωνίσκου καὶ χλαμύδος, πεδίλων ἐρυθρῶν καὶ στεφάνου. Ο ίματισμὸς κατὰ τὸ χρῶμα ἦτο διάφορος κατὰ τὰς σχολὰς. Οι μὲν τῆς νομικῆς καθηγηταὶ καὶ ὁ Γυιλφορδ εἶχον τὴν χλαμύδα ιοιειδῆ, οἱ τῆς φιλοσοφίας τὴν χλαμύδα κυανῆν, οἱ τῆς ιατρικῆς τὴν χλαμύδα ξανθήν. Οι φοιτηταὶ ἐκαλοῦντο φιλόλογοι, καὶ ἔφερον στολὴν ἐκ χιτωνίσκου, χλαμύδα κυανόχρουν καὶ πέτασον ἀρχαῖκου σχήματος.

Ο Γυιλφορδ ὡς διδάκτωρ τῆς νομικῆς, ὁ Α. Πολίτης καὶ ὁ Χ. Φλητάς, διδάκτορες ἀμφότεροι ιταλικῶν πανεπιστημάτων, ἐσχημάτισαν τὴν ἀκαδημαϊκὴν Σύγκλητον διὰ νὰ ἀνακηρύξωσι διδάκτορας ἐπτὰ καθηγητάς, οἵτινες δὲν εἶχον δίπλωμα καὶ οἵτινες, εἰσαγχέντες διαδοχικῶς ὑπὲρ τοῦ κοσμήτορος, ζλαβον: τὸ δίπλωμα τῆς Θεολογίας οἱ ιερεῖς Ἀνδρέας Ἰδρωμένος καὶ Θεόκλητος Φαρμακίδης, τῆς Νομικῆς ὁ ἄγγλος Φραγκίσκος Βέλφουρ καὶ τῆς Φιλοσοφίας ὁ Ιωάννης Καρανδηνός, Κωνσταντίνος Ἀσώπιος, Νικόλαος

Πίκολος, Ἰάκινθος Λουσινιανὸς καὶ Γεώργιος Ιωαννίδης. Ἀκολούθως ὁ Γυιλφορδ ἐξεφώνησε τὰς ἔξης λέξεις: «Ἐφθασεν ἀληθῶς ἡ ἡμέρα, ἡ » ὡποία πρὸ τῶν χρόνων μὲ πόθον καὶ ἐπίδια » ἐπεριμένετο, καὶ ἡτις, καθόσον δυνάμεθα νὰ » κρίγωμεν κατὰ τὸν ἀσθενῆ μας νοῦν, εἶναι ἡμέρα » εὐτυχεστάτη. Πλὴν, ἵνα καταστῇ ἀληθῶς » τοιαύτη πρὸς μετάδοσιν τῆς Θρησκείας, τῆς » Ἡθικῆς καὶ τῆς Παιδείας, ἃς ἐπικαλεσθῶμεν » τὸν Πατέρα τῶν φωτῶν, εἰς τὸν Ναὸν τοῦ » ὄποιου πορεύμεθα τώρα». Καὶ οὕτως ἀπαντες οἱ ἐκεῖ παρευρισκόμενοι, Ἀρμοστής, Γερουσία, ἀρχαὶ, καὶ τὸ ἀκαδημαϊκὸν σῶμα διηθύνθησαν εἰς τὴν Σπηλιώτισσαν, τὸν μητροπολιτικὸν ναόν, ἔνθα ἐψάλη δοξολογία, καὶ ὁ Σ. μητροπολίτης Μακάριος εἶπε τὴν ἔξης εὐχὴν ἐν κατανύξει, τὴν ὄποιαν ὁ ἔδιος συνέταξε: «Δέσποτα Κύριε ὁ Θεὸς » ἡμῶν, ὁ τὸν Σολομῶντα διδάξας, ὁ φωτίσας » τοὺς ἀγίους σου μαθητὰς καὶ ἐξ ἀλιέων θεολόγους αὐτοὺς σου μαθητὰς τῶν μεγαλείων σου » ἀναδείξας, Θεὲ τοῦ παντός, ἔπι τὰς ἴκεσίας ἡμῶν τῶν ταπεινῶν δούλων σου, καὶ » ἐπάκουοντον ἡμῶν δεομένων τῆς Σῆς ἀγαθότητος » ὑπὲρ τοῦ ἐν τῷ Κράτει τῆς ισχύος Σου συσταθείητος Πανεπιστημίου, πρὸς φωτισμὸν παντὸς » τοῦ λαοῦ σου καὶ διαφύλαξον αὐτὸ διερέντον » ἀκλόνητον καὶ ὑπεράνω πάσης ἀντικειμένης » ἐπηρείας. Κραταίωσον τὴν Α. Μ. τὸν βασιλέα » ἡμῶν προστάτην, τὸν δείποτε ἐπαγρυπνοῦντα » ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως καὶ παντοιοτρόπου εὐτυχίας τοῦ κράτους τούτου.... Ἀπόδος τὴν εὐλογίαν Σου καὶ τὰς ἀμοιβὰς τῷ ἐντιμοτάτῳ » Ἀρχοντι καὶ διιθυντῆρι τοῦ Πανεπιστημίου » τούτου, κόρυτη Φρειδερίκων Γυιλφορδῶν ἀπειρούς τοῦ βασιλέως τῆς Αγγλίας » τούτου πρὸς βελτίωσιν καὶ φωτισμὸν τῶν καπέλων τοῦ κράτους τούτου. Δὸς πνεῦμα σοφίας » πᾶσι τοῖς διδασκάλοις καὶ φωτίσον διὰ τῆς » χάριτος τοῦ παναγίου Σου Πινεύματος τὸν νοῦν » πάντων τῶν μαθητῶν, δπως φωτισθέντες δοξάσωσι τὸ πανάργιον δόνομά Σου. Σὺ γάρ ἡ πηγὴ » πάσης σοφίας καὶ Σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν » εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν».

Μετὰ μεσημβρίαν ὁ Γυιλφορδ εἰς τὴν αἰθουσαν, ἡτις ἔμελλε νὰ χρησιμεύσῃ ως Βιβλιοθήκη, παρέθεσε τράπεζαν, καὶ προσεκλήθησαν πλείονες ἡ ἐκατόν. Παιανίζουσας τῆς μουσικῆς, ὁ Γυιλφορδ προέπιεν ὑπὲρ τοῦ προστάτου βασιλέως, τῶν ἡγεμόνων τῆς Εύρωπης, τοῦ Ἡνωμένου Ιονικοῦ Κράτους, τοῦ Ἀρμοστοῦ, τοῦ Προέδρου τῆς Γερουσίας καὶ δῆλης τῆς Γερουσίας. Ο δὲ Ἀρμοστής ἔκαμψε πρόποσιν ὑπὲρ μακρο-

βιότηος τοῦ Γυζλφορδ καὶ παγιώσεως τοῦ Πανεπιστημίου. Αἱ ἀρχαὶ τοῦ Πανεπιστημίου, μετὰ τὸν ἄρχοντα Γυζλφορδ, ἡσαν ὁ ἔφορος, ὁ ἀρχιμανδρίτης, ὁ ἀρχιγραμματεύς, ὁ ἀρχειοφύλαξ.

Τὰ μαθήματα εἰς τέσσαρας σχολαὶ διεκρίθησαν τὴν τῆς θεολογίας, τὴν τῆς νομικῆς, τὴν τῆς ιατρικῆς καὶ τὴν τῆς φιλοσοφίας. Οἱ καθηγηταὶ ἦρχαντο διδάσκοντες ἐλληνιστὶ φιλολογίαν ἑλληνικήν, λατινικήν, ἀγγλικήν, ιστορίαν, ρητορικήν, μαθηματικά, φιλοσοφίαν, βοτανικήν, χημείαν, θεολογίαν, ὡς καὶ τὴν νομικήν καὶ τὴν ιατρικήν.

Ο Γυζλφορδ ἤθελε νὰ μάθωσιν οἱ νέοι: γράμματα καὶ ἐπιστήματα, ἀλλὰ ἤθελε καὶ νὰ ἥνε καὶ ἥθικοι καὶ χρηστοὶ πολῖται, διὸ τῇ 11 Νοεμβρίου τοῦ ἔτους 1824 ἐδημοσίευσε τὴν ἑξῆς προκήρυξιν, ἡς παραθέτομεν ἀποσπάσματα⁽¹⁾.

«Β'. "Οτι εἶναι ἐπιτεταγμένον εἰς τοὺς Πρόφεσσοράς, νὰ εἰδοποιήσωσι τὸν "Ἐφορον περὶ οἰουδήποτε σπουδαστοῦ, δστις χωρὶς δικαίαν αἰτίαν, ἤθελε λείψη ἀπὸ τὰ μαθήματα, τὰ ὅποια ὑπεχρεώθη νὰ ἀκολουθῇ, καὶ δστις ἤθελε φανῆ ἀτάκτως ἢ ὄχληρῶς εἰς τὸν καιρὸν τῶν μαθημάτων.

«Γ'. Οὐδεμία συνομιλία αἰσχρά, στασιώδης ἢ ἀνευλαβής, κανὲν ἀτακτὸν ἢ θορυβώδες φέρ- σιμον, οὐδεμία μεθη, κανὲν παιγνίδιον τυχη- ρόν, οὐδεμία συντροφία μετὰ γυναικῶν ἀσέ- μνων ἢ φαυλοβίων ὑποκειμένων, θέλει εἶναι ὑποφερτὴ εἰς κανένα νέον, ὁ ὅποιος σπουδάζει εἰς τὴν Ἀκαδημίαν ἢ εἰς τὰ σχολεῖα τὰ ἀνή- κοντα εἰς τὴν Ἀκαδημίαν. Καὶ ἐπειδὴ εἶναι χρέος τῶν κυριωτέρων ἀξιωματικῶν τῆς Ἀκαδημίας νὰ ἐπέχουν τόπουν πατέρων ἐνώπιον τῶν νέων ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἐμπιστεύονται εἰς τὴν φροντίδα των καὶ νὰ συστέλλωσιν αὐτῶν πᾶσαν ροπὴν καὶ κλίσιν εἰς τὰς κακὰς ἔξεις, διὰ τοῦτο πολλὰ ἐπιθυμοῦν οἱ ρηθέντες ἀξιωματικοὶ νὰ λάθωσιν δσον τάχιστα τὴν εἰδῆσιν κάμψιδες ἀταξίας τῶν νέων, ὅπως διὰ μέσου διορθώσεως ἐν καιρῷ καὶ μετρίως, ἢ ἀνάγκη τῆς αὐστη- ρᾶς παιδείας νὰ ἐμποδισθῇ, ἐπειδὴ εἶναι ἀπο- φασισμένοι νὰ μὴ παραβλέψωσι κάμψιαν νεα- νικὴν ἀταξίαν, διὰ τῆς ὅποιας οἱ νέοι ἡμπο-

ροῦν νὰ ἀτιμασθῶσιν αὐτοὶ ἢ νὰ ταράξωσι τὴν ἡσυχίαν τῶν τιμῶν ἐγκατοίκων ταύτης τῆς Μητροπόλεως.

«Οποιος νέος, λοιπόν, τῆς Ἀκαδημίας ἢ τῶν ἔξαρτημένων σχολείων, εὑρεθῇ παραβάτης τούτων τῶν προσταγῶν θέλει παιδευθῆ μὲ τὴν ἐγκάθειρξιν εἰς τὸ Παλαιὸν Φρούριον, κατὰ τὸ βάρος τοῦ ἐγκλήματός του».

Ο Γυζλφορδ εἶχε ψύχωσιν διὰ τὴν Ἀκαδημίαν, ἔφερε δὲ καθ' ὅλον τὸ σχολαστικὸν ἔτος, τὸ ὅποιον διήρκεσε σχεδόν ὅκτὼ μῆνας, τὸν ἀρχαῖον ἱματισμόν, διὰ νὰ εἶναι παράδειγμα τῶν φοιτητῶν ἢ ὡς τοὺς ἐκάλει τῶν φιλολόγων. Τινὲς ἀγγλικαὶ ἐφημερίδες καὶ φίλοι καὶ συγγενεῖς ἐσκωπτον αὐτὸν δτι ἐνεδύετο πάντοτε τὴν ἐνδυμασίαν ταύτην, ἀλλ' αὐτὸς ἐχαίρετο, διότι ἐπεθύμει νὰ μάθῃ ὁ κόσμος δόλος τὴν πρὸς τὴν Ἐλλάδα ἀγάπην του. Συχνάκις δὲ ἐνθέρμως ἡσπάζετο τὴν φίλην Γλαῦκα, ὡς τὴν ὡνόμαζεν, ἡτις ἔξ ἀργύρου χρυσωμένου ἦτο ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς μελαίνης ἀκαδημαϊκῆς ράβδου.

Ἄδυνάτον εἶναι νὰ περιγράψωμεν εἰς ὅλιγον τὸν ἐνθουσιασμὸν τοῦ Γυζλφορδ πρὸς τὴν Ἐλλάδα καὶ τὸν ζῆλον, ὃν εἶχε διὰ νὰ ἐκπαιδευθῶσιν ἐλληνοπρεπῶς οἱ φοιτηταὶ καὶ ἐν γένει οἱ Ἑλληνες.

Διδόμεν τέλος εἰς τὰς γραμμὰς ταύτας διὰ τοῦ ἑξῆς:

Ο Γυζλφορδ ἐπασχεν ἀπὸ ποδαλγίαν καὶ ὁ ἔφορος τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωάννης Καρανδήνος τῷ εἶπε νὰ μὴ βαδίζῃ πεζός, ἀλλὰ νὰ περιφέρηται διὰ τῆς ἀμάξης.

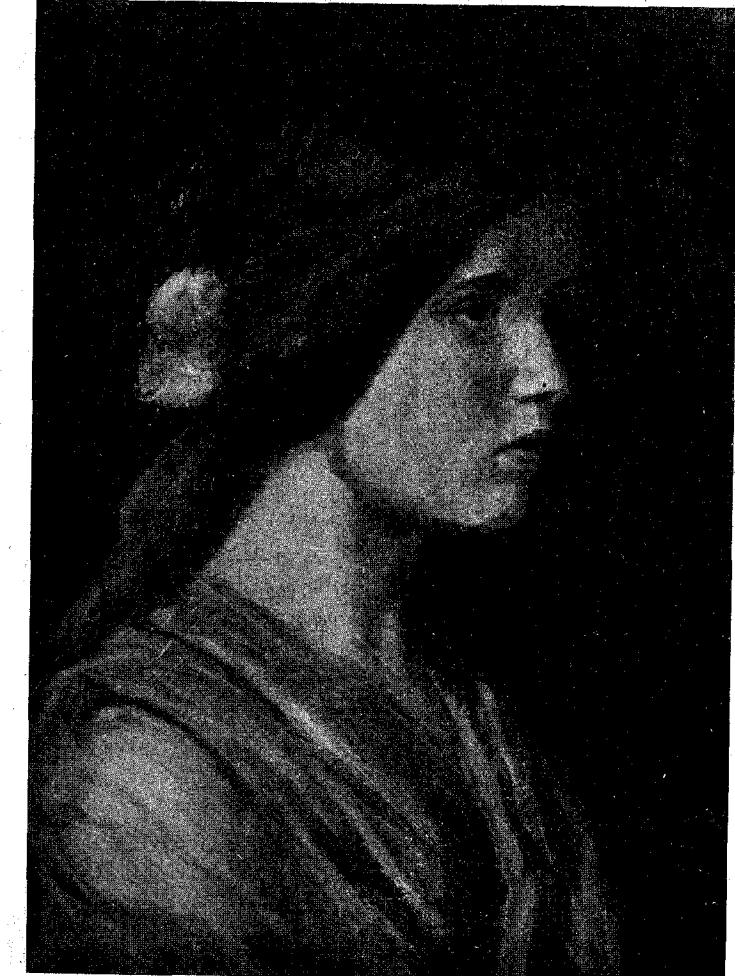
— Καλά, εἴπεν ὁ "Αρχων τῆς Παιδείας, πόσον θέλω κατὰ μῆνα διὰ μίαν ἀμάξαν;

— Τούλαχιστον, Μυλόρδε, τριάκοντα τάλ- ληρα.

— Μὲ τριάκοντα τάλληρα, ἀφέντη μου κύριε ΕΦΟΡΕ, θρέφομεν δύο ἢ τρεῖς φιλολόγους, ἐπανέλαβεν ὁ Γυζλφορδ.

Σημειωτέον δτι ὁ Γυζλφορδ ἔδιδεν εἰς τοὺς τροφίμους του φοιτητὰς ἀπὸ ὅκτὼ ἔως εἴκοσι πέντε τάλληρα ἰσπανικὰ κατὰ μῆνα, κατὰ τὴν ἡλικίαν ἢ τὰς ἀνάγκας, εἶχε δ' ἐκατὸν ἑξήκοντα τροφίμους.

ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ

¹ Διατηροῦμεν τῆς ἐποχῆς τὴν γραφήν.

ΣΥΝΝΟΥΣ * ΕΛΑΙΟΓΡΑΦΙΑ

Δός ΘΑΛΕΙΑΣ ΦΛΩΡΑ * ΕΚ ΤΗΣ
ΕΚΘΕΣΕΩΣ ΤΩΝ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ

Ω Α Ι Σ *

Μυθιστόρημα *ΑΝΑΤΟΛ ΦΡΑΝΣ*. — Μετάφρασις *N. ΕΠΙΣΚΟΠΟΠΟΥΛΟΥ*.

Οπως δήποτε ἔπρεπε νὰ ἀναμείνῃ τὴν δρόσουν τῆς ἑσπέρας, δῆπος μεταβῆ παρ' αὐτῇ. Ἐπειδὴ δὲ ἀκόμη ὅτι μόλις μεσημέρια, ὁ Παφνούτιος περιεπάτει ἀνὰ τὰς πολυυανθρώπους ὁδούς. Εἶχεν ἀποφασίσει νὰ μὴ λάθῃ οὐδεμίαν τροφὴν τὴν ἡμέραν ἐκείνην, δῆπος κατατῆ ὅλιγώτερον ἀνάξιος τῆς χάριτος, τὴν ὁποίαν ἔζητει παρὰ τοῦ Κυρίου, κατεθλίθετο δὲ μὴ τολμῶν νὰ εἰσέλθῃ εἰς οὐδεμίαν τῶν ἐκκλησιῶν τῆς πόλεως, ἐπειδὴ ἐγνώριζεν ὅτι δῆλαι ὥστα μολυσμέναι ἀπὸ τοὺς Ἀρειανούς, οἱ ὄποιοι εἶχον ἀνατρέψει τὴν τράπεζαν τοῦ Κυρίου. Οἱ αἱρετικοὶ αὐτοὶ τῷ δηντὶ, ὑποστηρίζομενοι ἀπὸ τὸν αὐτοχθότορα τῆς 'Ανατολῆς, εἶχον ἐκδιώξει τὸν Πατριάρχην 'Αθηναίον ἐκ τῆς ἐπισκοπικῆς του ἔδρας, καὶ ἐπλήρουν θορύβου καὶ συγχύσεως τοὺς χριστιανούς τῆς 'Αλεξανδρείας. Ἐβάδιζε λοιπὸν τυχαίως ἀτενίζων πότε μὲν τὴν γῆν ἐν ταπεινώσει, πότε δὲ ἐν ἐκστάσει τὸν οὐρανόν. Πλανθεὶς ἐπὶ τίνα χρόνον εὑρέθη τέλος εἰς τὴν προκυμαίαν. Ὁ τεχνητὸς λιμὴν ἐπροφύλασσεν ἀπειράριθμα πλοῖα μὲ σκοτεινὰς τρόπιδας, ἐνῷ μακρὰν εἰς τὸ πέλαγος ἐμειδίᾳ ἐν γλαυκῷ καὶ ἀργυρῷ ἡ ἀπιστος θάλασσα. Μία τριήρης φέρουσα νηροίδα εἰς τὴν πρώραν εἶχεν ἐγείρει τὴν ἄγκυραν καὶ οἱ κωπηλάται ἐκτύπων τὸ κῦμα ἀδόντες.

'Η λευκὴ κόρη τῶν ὑδάτων καλυμμένη ἀπὸ λευκοὺς μαργαρίτας μόλις ἐδείκνυε φευγαλέαν προτομὴν εἰς τὸν μοναχόν. Ἐπειτα διδηγουμένη ἀπὸ τὸν πρωρέα τῆς διῆλθε τὸ στενόν τοῦ Εὔνοστου καὶ ἀνήγθη εἰς τὴν εὐρεῖαν θάλασσαν ἀφίνουσα δημισθέν της ἀνθισμένην αὔλακα.

— Καὶ ἐγὼ ἐπίσης ἀλλοτε, ἐσκέπτετο ὁ Παφνούτιος, ἐπεθύμησα νὰ ἐπιβιβασθῶ ἀδῶν ἐπὶ τοῦ ὠκεανοῦ τοῦ κόσμου. Ταχέως δύμας ἀνεγνώρισα τὴν πλάνην μου καὶ ἡ νηροῖς δὲν μὲ παρέσυρε.

'Ονειροπολῶν τοιουτοτρόπως ἐκάθησεν ἐπὶ δύκου

σχοινίων καὶ ἀπεκοιμήθη. Καὶ εἶδε μίαν ὄπτασίαν καθ' ὑπνον. Τοῦ ἐφάνη δὲ ὅτι ἡκουσε τὸν ὥχον διατόρου σάλπιγγος καὶ ἐπειδὴ ὁ οὐρανὸς εἶχε γίνη αἰρατόχρους, ἐνόσην δὲ ἐπῆλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου. Καὶ ἐνῷ παρεκάλει τὸν Θεὸν μετὰ θέρμης, εἶδε ζῷον τερατῶδες νὰ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν φέρον ἐπὶ τοῦ μετώπου φωτεινὸν σταυρόν. Καὶ ἀνεγνώρισε τὴν σφίγγα τῆς Σιλσιλαίας. Τὸ ζῷον τὸν ἥρπασε μεταξὺ τῶν ὁδόντων του χωρὶς νὰ τὸν βλάψῃ, καὶ τὸν ἔφερε κρεμάμενον εἰς τὸ στόμα του δύος συνειθίζουν νὰ μεταφέρουν αἱ γαλαὶ τὰ μικρά των.

'Ο Παφνούτιος διέτρεξε τοιουτοτρόπως πολλὰ βασιλεῖα διασχίζων ποταμοὺς καὶ περῶν ὅρη καὶ ἔφθασεν εἰς μέρος ἔρημον καλυπτόμενον ἀπὸ φοιβεροὺς βράχους καὶ θερμάς σποδούς. Ἀπὸ τοῦ ἔδαφους ἀνεδίδετο διὰ πολυπληθῶν ραγάδων θερμὴ ἄγκη. Καὶ τὸ ζῷον ἀπέθεσεν ἡπίως κατὰ γῆς τὸν Παφνούτιον καὶ τοῦ εἶπε :

— "Ιδε.
Καὶ ὁ Παφνούτιος κύπτων εἰς τὸ χεῖλος τῆς ἀβύσσου, εἶδε πύρινον ποταμόν, δυτὶς ἐκυλίετο εἰς τὰ ἔγκατα τῆς γῆς μεταξὺ διπλῆς σειρᾶς μελανῶν βράχων. Καὶ ἐκεὶ ἐντὸς πελιδνοῦ φωτὸς οἱ δαίμονες ἐβασάνιζον τὰς ψυχάς. Αἱ ψυχαὶ ἐτήρουν τὴν ὄμοιότητα τῶν σωμάτων, αἱ ὄποιαι ἀλλοτε τὰς περιέκλειον. Ἐπίσης δὲ καὶ ράκη ἐνδυμάτων εὐρίσκοντο ἐπ' αὐτῶν προσκεκολλημένα. Καὶ αἱ ψυχαὶ ἐφαίνοντο ἥρεμοι ἐν μέσῳ τῶν βασάνων καὶ μία ἐξ αὐτῶν μεγάλη καὶ λευκὴ μὲ κλειστοὺς ὄφθαλμούς, μὲ ταῖνίαν εἰς τὸ μέτωπον, μὲ σκῆπτρον εἰς τὴν χειρανέψηλην. Ἐψαλέ τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς ἥρωας, καὶ ἡ φωνὴ τῆς ἐπλήρου μὲ ἀρμονίαν τὴν στυγνὴν ὅχθην. Μικροὶ διάβολοι πράσινοι τῆς διεπέρων τὰ χεῖλα καὶ τὸν λαιμὸν μὲ πυρωμένον σίδηρον. Ἀλλ' ἡ σκιὰ τοῦ 'Ομήρου ἔψαλλεν ἀκόμη. Ὁλίγον ἀπωτέρω ὁ γηραιός 'Αναξαργόρας φαλακρός καὶ κατάλευκος ἔχάρασσε διὰ τοῦ διαβότου σχήματα ἐπὶ

τῆς ἄκρου. "Ενας δαίμων τοῦ ἔχυνε ζέον ἔλαιον ἐντὸς τοῦ ὠτού χωρὶς νὰ κοτορθώσῃ νὰ διακόψῃ τὴν σκέψιν τοῦ σοφοῦ. Καὶ ὁ μοναχὸς διέκρινε πλῆθος ἀνθρώπων, οἱ ὄποιοι ἐπὶ τῆς σκοτεινῆς ὅχθης πλησίον τοῦ φλέγοντος ποταμοῦ ἀνεγνώσκον ἥρεμα καὶ ἐσκέπτοντο, ἡ περιεπάτουν συνδιαλεγόμενοι ὡς μαθηταὶ καὶ διδάσκαλοι ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν πλατάνων τῆς Ἀκαδημίας.

Μόνον ὁ γέρων Τιμοκλῆς ἐκάθητο παράμερα καὶ ἐκίνει τὴν κεφαλὴν εἰς ἔνδειξιν ἀρνήσεως. "Ενας ἄγγελος τῆς ἀβύσσου ἔσσει μίαν δάζαν ὑπὸ τοῦς ὄφθαλμούς του, ἀλλ' ὁ Τιμοκλῆς δὲν ἥθελε νὰ ἴδῃ οὔτε τὸν ἄγγελον οὔτε τὴν δάζαν. Ἀφονος ἀπὸ ἐκπληξιν ἐπὶ τῷ θεάματι ὁ Παφνούτιος ἐστράφη πρὸς τὸ ζῷον. Ἀλλ' ἡ σφίγξ εἶχεν ἔξαφανισθῆ καὶ ὁ μοναχὸς εἶδεν ἀντ' αὐτῆς γυναικα πεπλοφόρον, ἡ ὄποια τοῦ εἶπε :

— "Ιδε καὶ ἐγνόησε. Τοιαύτη εἶναι ἡ ἐπιμονὴ τῶν ἀπίστων τούτων, ὥστε καὶ εἰς τὸν ἥδην ἐξακολουθοῦν νὰ εἴναι θύματα τῶν χιμαρρῶν, αἱ ὄποιαι εἰς τὴν γῆν τοὺς ὑπεδούλωναν. Ὁ θάνατος δὲν τοὺς ἐξήγαγε τῆς ἀπάτης, διότι προφανῶς δὲν ἀρκεῖ νὰ ἀποθάνῃ κανεὶς δύως ἥδη τὸν Θεόν. Οἱ ἀγνοοῦντες τὴν ἀλήθειαν ἐν τῇ ζωῇ θὰ τὴν ἀγνοοῦν πάντοτε. Τι ἀλλο ἐίναι οἱ δαίμονες οἱ τιμωροῦντες τὰς ψυχὰς αὐτὰς παρὰ μορφαὶ τῆς θείας δικαιοσύνης; Καὶ διὰ τοῦτο αἱ ψυχαὶ οὔτε τὸν βλέπουν οὔτε τοὺς αἰσθάνονται. Ἀλλ' ὡς εἴναι εἰς πᾶσαν ἀλήθειαν, ἀγνοοῦσι καὶ αὐτὴν τὴν ἰδίαν των τιμωριάν, εἰς τρόπον ὥστε οὔτε αὐτὸς ὁ Θεός δὲν δύναται νὰ τοὺς βιάσῃ νὰ ὑποφέρουν.

— "Ολα εἴναι δυνατὰ εἰς τὸν Θεόν, ἀπήντησεν ὁ ἀβέβαιος τῆς Ἀντινόης.

— "Οχι δύμας καὶ τὸ ἀκατανόητον, ἀπήντησεν ἡ πεπλοφόρος γυνή. Διὰ νὰ τοὺς τιμωρήσῃ κανεὶς θὰ ἐπρεπε νὰ τοὺς φωτίσῃ, καὶ ἐν ἐμούσητο εἰς τὴν ἀλήθειαν, τότε θὰ ἐξωμοιούντο μὲ τοὺς ἐκλεκτούς.

— Ο Παφνούτιος ἐν τοσούτῳ πλήρης φρίκης καὶ ἀνησυχίας ἔκυπτεν ἐκ νέου ἐπὶ τῆς ἀβύσσου. Εἶδε τότε τὴν σκιὰν τοῦ Νικία, δυτὶς ἐμειδίᾳ μὲ στεφανωμένον τὸ μέτωπον κάτωθεν σποδοῦ ἐκ μύρτων. Πλησίον του ἡ Μιλησία Ἀσπασία, κομψή, περιβεβλημένη τὸν ἐκ λινοῦ μανδύαν της, ἐφαίνετο ὄμιλούσσα φιλοσοφίαν καὶ ἔρωτα, τόσον τοῦ προσώπου της ἡ ἔκφρασις ἥτοι ἐνταυτῷ εὐγενής καὶ γλυκεῖα. Ἡ πυρίνη βροχή, ἡ ὄποια ἐπιπτεν ἐπ' αὐτῶν, τοὺς ἀνεκούφιζεν ως αὔρα καὶ οἱ πόδες των ἐβαδίζον ἐπὶ τὸ πυρωμένου ἔδαφους ως ἐπὶ ἐλαφρᾶς χλόης.

— "Ιωάννη, θὰ παρατείνῃς τὴν νηστείαν σου μέχρι τῆς αὔριον ἐσπέρας.

— Καὶ ὁ Ιωάννης νομίζων δτι ἡκουσε τὴν φωνὴν ἀγγέλου, ὑπήκουεν εἰς τὸν δαίμονα καὶ ἐνήστευε τὴν ἐπομένην μέχρι τῆς ὥρας τοῦ

¹ Ἰδε σελ. 405.

έσπερινοῦ. Καὶ αὕτη εἶνε ἡ μόνη νίκη, τὴν ὅποιαν ὁ ἡγεμὼν τῆς ἀδύσσου ἐκέρδισεν ἀπὸ τὸν Ἀγιον Ἰωάννην τὸν Αἰγύπτιον. Καὶ ἡ νίκη εἶνε ἐλαχίστη. Διὰ ταῦτα δὲ πρέπει κανεὶς νὰ ἐκπλαγῇ ἀν ὁ Παφνούτιος ἀνεγνώρισεν ἀμέσως τὸ ἀπατηλὸν τοῦ ἐνυπνίου του.

Καὶ ἐνῷ ἥτιστο μὲ γλυκύτητα τὸν Θεόν, διότι τὸν εἶχεν ἔγκαταλείψει εἰς τὴν κυριαρχίαν τῶν δαιμόνων, ἡσθάνθη ἐκτὸν ὀθούμενον καὶ παρασυρόμενον ἀπὸ πλῆθος ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ἐσπεύδον δῆλοι εἰς τὸ αὐτὸν μέρος· καὶ ἐπειδὴ εἶγε χάσει τὴν συνήθειαν νὰ περιπατῇ εἰς τὰς πόλεις, ἔπιπτεν ἐπὶ τοῦ ἐνὸς διαβάτου εἰς τὸν ἔπειρον ὡς ἀδρανῆς δηγκος, καὶ περιπλεγθεὶς εἰς τὰς πτυχὰς τοῦ χιτῶνος του ἐνόμισε πολλάκις δῆτι θὰ ἐπιπτεν. Ἔπιθυμῶν δπως δῆποτε νὰ μάθῃ ποῦ ἐπήγαιναν δῆλοι αὐτοὶ οἱ ἀνθρώποι, ἡρώτησεν ἔνα διατί ἐσπεύδον τοιουτοτρόπως.

— Ἀγνοεῖς, ξένε, δῆτι οἱ ἄγνωτοι ἀργίζουν καὶ δῆτι ἡ Θαῖς θὰ ἐμφανισθῇ ἐπὶ σκηνῆς. Οἱ πολιταὶ δῆλοι πηγαίνουν εἰς τὸ θέατρον καὶ πηγαίνων καὶ ἐγὼ μετ' αὐτῶν. Θέλεις νὰ μὲ ἀκολουθήσῃς;

— Ανακαλύπτων τότε αἰφνιδίως ὁ Παφνούτιος δῆτι συνέφερεν εἰς τὸ σχέδιόν του νὰ ἰδῃ τὴν Θαῖδα εἰς τοὺς ἄγνωτος ἡθολούθησε τὸν ξένον. Τὸ θέατρον δῆλη δρίθονεν ἐμπροσθέν του τὰ προπύλαια στολισμένα μὲ ἀπαστράπτοντα προσωπεῖα καὶ τὸ εὔρυν κυκλικὸν τείχος του τὸ πλημμυρούμενον ἀπὸ ἀπείρους ἀνδριάντας. Ἀκολουθοῦντες τὸ πλῆθος εἰσῆλθον εἰς στενὸν διάδρομον, εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ὅποιου ἐξετένετο τὸ ἀμφιθέατρον θαμβοῦν ἀπὸ φῶς.

— Ελαχίσθον θέσιν ἐπὶ μιᾶς σειρᾶς τῶν ἀμφιθεατρικῶν θρανίων, τὰ ὅποια κατήρχοντο πρὸς τὴν σκηνὴν τὴν κενὴν ἀκόμη ἡθοποιῶν ἀλλὰ θαυμασίως ἐστολισμένην. Ἐπειδὴ κανὲν παραπέτασμα δὲν ἡμπόδιζε τὴν θέαν, ἔθλεπε τὶς μίαν στήλην ἀναθηματικήν, ὁμοίαν μὲ ἐκείνας τὰς ὅποιας οἱ ἀρχαῖοι λαοὶ ἀφιέρωνταν εἰς τὰς σκιάς τῶν ἥρωών. Ἡ στήλη αὕτη ὑφοῦτο ἐν μέσῳ στρατοπέδου. Συμπλέγματα ἀσπίδων εὑρίσκοντο τοποθετημένα ἐμπροσθέν τῶν σκηνῶν καὶ θώρακες χρυσοὶ ἐκρέμαντο μεταξὺ τῶν κλάδων τῆς δάφνης καὶ τῶν στεφάνων τοῦ κοτίου. Τὸ πᾶν ἐκεῖ ἦτο βυθισμένον εἰς σιγήν καὶ εἰς ὑπνον, ἐνῷ ἐκ τοῦ ἡμικυκλίου τοῦ γέμοντος θεατῶν ἀνήρχετο ἔνας βόμβος ὅμοιος μὲ ἐκείνον τὸν ὅποιον ἀφίνον εἰς τὴν κυψέλην αἱ μελισσαὶ. Τὰ πρόσωπα δῆλα ἡσαν ἐρυθρὰ ἀπὸ τὰς ἀντανακλάσεις τῆς πορφύρας, ἡ ὅποια τὰ ἐκάλυπτε μὲ τὰς μακρὰς τῆς φρικιάσεις, καὶ ἐστρέφοντο δῆλα μὲ προσδοκίαν περίεργον πρὸς τὸ μεγάλον ἐκεῖνο

σιγηλὸν διάστημα, εἰς τὸ ὅποιον ὑψοῦντο αἱ σκηναὶ καὶ ἡ τάφρος. Αἱ γυναικεῖς ἐγέλων τρώγουσαι πορτοκάλια καὶ οἱ τακτικοὶ θαμῶντες τῶν ἀγώνων συνωμιλοῦν διὰ μέσου τῶν καθισμάτων.

— Ο Παφνούτιος προσηγέτο καθ' ἐκυρών τοὺς ματαίους λόγους. Ο γείτων του διώρας ἥρχισε νὰ παραπονήται διὰ τοῦ θεάτρου τὴν κατάστασιν.

— "Ἄλλοτε, ἔλεγεν, δόκιμοι ἡθοποιοὶ ἀπήγγελλον κάτωθεν τῆς προσωπίδος τοὺς στίχους τοῦ Εὐριπίδου καὶ τοῦ Μενάνδρου. Τώρα ἀπ' ναντίας ἀντὶ νὰ ἀπαγγέλλουν τὰ δράματα τὰ ἀπομιμοῦνται καὶ ἀπὸ τὰ θεῖα θεάματα, διὰ τῶν ὅποιων εἰς τὰς Ἀθηναῖς ἐτιμάτο ὁ Βάκχος, δὲν μᾶς ἀπέμεινε παρὰ δῆτι μόνον ἔνας βάρβαρος ἡ ἔνας Σκύθης δύναται νὰ ἐννοήσῃ, αἱ στάσεις δηλαδὴ καὶ τὰ σγήματα. Τὸ τραγικὸν προσωπεῖον τὸ ὠπλισμένον μὲ πλάκας μετάλλου, τὸ ὅποιον ἐμεργέθυνε τῆς φωνῆς τὸν ἥχον, ὁ κόθορνος ὁ ὅποιος ὑψωνε τὰ πρόσωπα εἰς ἀναστήματα θεῶν, τὸ τραγικὸν μεγαλεῖον καὶ ἡ ἀπαγγελία ὥραιών στίχων ἐξέλειψεν. Οἱ μῖμοι καὶ αἱ ὄρχηστρίδες μὲ ἀποκεκλυμμένον τὸ πρόσωπον ἀντικατέστησαν τὸν Παῦλον καὶ τὸν Ρόσκιον. Τί θὰ ἔλεγον οἱ Ἀθηναῖοι τοῦ Περικλέους ἐὰν ἔθλεπαν μίαν γυναῖκα ἐπὶ σκηνῆς. Τὸ πρᾶγμα εἶνε ἀπότοπον καὶ εἰμεθα πολὺ ἐκφυλισμένοι διὰ νὰ τὸ ὑποφέρωμεν. Ὁνομάζομαι Δορίων καὶ βεβαιῶ δῆτι ἡ γυνὴ εἶνε ὁ ἔχθρος τοῦ ἀνδρὸς καὶ τὸ αἴσχος τῆς γῆς.

— Σοφῶς ὅμιλεῖς, ἀπήντησεν ὁ Παφνούτιος.

— "Η γυνὴ εἶνε ὁ χείριστος τῶν ἔχθρῶν μας, διότι χορηγεῖ τὴν ἡδονήν καὶ εἶνε συνεπῶς ἐπίφρος.

— "Ἐπιμαρτύρομαι τοὺς ἀκάμπτους θεούς!

— "Η γυνὴ δῆτη τὴν ἡδονήν, ἀλλὰ τὴν θλίψιν, τὴν ταραχὴν καὶ τὰς φροντίδας δίδει εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Οἱ ἔρωτες εἶνε ἡ αἰτία τῶν χειρίστων μας δεινῶν. "Ακουσον, ξένε: Κατὰ τὴν νεότητά μου μετέθην εἰς Τροιζῆνα τῆς Ἀργολίδος καὶ εἰδον μίαν γιγαντιαίαν μύρτου, τῆς ὅποιας τὰ φύλλα ἐκαλύπτοντο ἀπὸ ἀναριθμήτους ὅπας. Ἰδοὺ τί διηγοῦνται οἱ κάτοικοι τῆς Τροιζῆνος περὶ τῆς μύρτου ταύτης.

— "Η βασιλισσα Φαιδρα, καθ' ἧν ἐποχὴν ἡγάπα τὸν Ἰππόλυτον, ἐμενε τὴν ἡμέραν δῆλην λιπόψυχος, κατακεκλιμένη ὑπὸ τὸ αὐτὸν δένδρον, τὸ ὅποιον βλέπει κανεὶς καὶ σήμερον. Πλήττουσα ἐκ θανασίμου μελαγχολίας ἡ βασιλισσα, ἔσυρε τὴν χρυσὴν καρφίδα, ἡ ὅποια συνεκράτει τὴν ξανθήν της κόμην καὶ ἥρχισε νὰ τρυπᾷ τὰ φύλλα τοῦ δενδρυλλίου, τοῦ φέροντος τὰς ἀρωματώδεις ράγας. Ἀπολέσασα τὸν ἀθώον, τὸν ὅποιον κατε-

δίωκε δι' αἰμομίκτου αἵματος ἡ Φαιδρα, καθὼς υἱὸς τοῦ Θησέως, ὁ γηραιός Νέστωρ καὶ ὁ σκηπτροφόρος Ἀγαμέμνων ἡτένιζον τὸ θαῦμα. Ο νεαρὸς υἱὸς τοῦ Ἀχιλλέως Ηύρρος ἔμενε πρηγὸς ἀνεγνώριζε τὶς ὁμοιότητας τῆς ζώνης. Οἱ δὲ θεοὶ ἡθέλοσαν δπως ἡ μύρτος ἐξακολουθήσῃ καὶ κατέπιν νὰ φέρῃ ἐπὶ τῶν νέων της φύλλων τῆς βελόνης τὰ κεντήματα ως μαρτύριον τοῦ ἀπείρου πόνου, τὸν ὅποιον ἐστέγασεν. Ἐδρεψα ἐν τῶν φύλλων τούτων καὶ τὸ ἐτοποθέτησα εἰς τὸ προσεκφάλαιον τῆς κλίνης μου, δπως μοῦ ἐνθυμιζῃ πάντοτε, δτι δὲν πρέπει νὰ ἔγκαταλείπεται κανεὶς εἰς τὴν μανίαν τοῦ ἔρωτος, ἀλλὰ νὰ συμμορφοῦται μὲ τὴν θεωρίαν τοῦ Ἐπικούρου, τοῦ διδασκάλου μου, δστις ἀποκαλεῖ τὴν ἡδονὴν ἐπίφοβον. Ἀληθῶς εἰπεῖν δμως ὁ ἔρως εἶνε ἀσθένεια τοῦ ἡπατος καὶ κανεὶς δὲν εἶνε ποτὲ βέβαιος δῆτι δὲν θὰ πέσῃ ἀσθενής.

— Ο Παφνούτιος ἥρχισε:

— Καὶ ποιαί εἶνε τώρα αἱ ἡδοναί σου, Δωρίων:

— Ο Δωρίων ἀπήντησε περιλύπως:

— Δὲν ἔχω παρὰ μίαν ἡδονήν, ἡ ὅποια ὅμοιογῶ δῆτι δὲν εἶνε ἡ ὄξυτερα τὴν ὀνειροπόλησιν. Ἐχων κανεὶς κακὸν στόμαχον δὲν πρέπει νὰ ἀναζητῇ ἀλλας.

— Ο Παφνούτιος, ἐπωφελούμενος τῶν τελευτῶν αὐτῶν λόγων, ἡθέλησε νὰ μυήσῃ τὸν ἐπικούριον εἰς τὰς πνευματικὰς ἡδονάς, τὰς ὅποιας παρέχει ἡ ἐνατένεια τοῦ Θεοῦ.

— Καὶ ἥρχισεν:

— "Ακουσον τὴν ἀλήθειαν, Δωρίων, καὶ δέξου τὸ φῶς.

— Άλλ' ἐνῷ ἐφώναζεν ὁ Παφνούτιος, εἶδε πανταχόθεν τὰς κεφαλὰς καὶ τοὺς βραχίονας νὰ στρέφωνται πρὸς αὐτὸν καὶ νὰ τοῦ ἐπιβάλλουν νὰ σιωπήσῃ. Ἡ σιγὴ εἶχεν ἀποκατασταθῆ πλήρης εἰς τὸ θέατρον καὶ ἀντήχησαν ἀμέσως οἱ ἡρωῖδες ἐπιφέρωμεν.

— Ο Παφνούτιος, δστις ἀνήγαγεν δλα εἰς τὴν θείαν ἀλήθειαν, ἐψιθύρισεν.

— Ο μύθος αὐτὸς ἀποδεικνύει πόσον ἡσαν σκληροί οἱ λάτραι τῶν φευδῶν θεῶν.

— "Ολαὶ αἱ θρησκεῖαι προκαλοῦν ἐγκληματα, ἀπήντησεν ὁ ἐπικούριος· εὔτυχῶς ἔνας Ἑλλην μὲ ἔνθεον σοφίαν ἡλευθέρωσε τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὸν μάταιον τρόμον τοῦ ἀγνώστου.

— Η Ἐκάβη ἐν τοσούτῳ μὲ διάχυτον τὴν λευκήν της κόμην, μὲ τὰ φορέματα ἐσχισμένα ἐξήρχετο τῆς σκηνῆς, εἰς τὴν ὅποιαν πόσον εἰκόνα τοῦ Δαναοῦ, ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν σκηνήν της οὐτων τὸν τάφον μου ἀνευ θυσιῶν; "Ηδη οἱ κράτιστοι τῶν Ἐλλήνων ἀρχηγῶν συνθοῦντο πέριξ τοῦ ἀθώου καὶ κατεφίλει τὸν σκληρὸν αὐτῶν ἀνθρώπων.

— Ο Ἀχιλλέας, ἔλεγεν ὁ βασιλεὺς τῆς Ιθάκης, ἀποθανὼν ἐνδόξως διὰ τὴν Ἐλλάδα, γρήζει πάσης τιμῆς. Ζητεῖ δπως ἡ θυγάτηρ τοῦ Πριάμου, ἡ παρθένος Πολυζένη, θυσιασθῇ ἐπὶ τοῦ τάφου του, καὶ πρέπει νὰ εἰσακούσωμεν, ὡς Δαναοί, τὴν σκιὰν τοῦ ἡρωῖδος καὶ κανεὶς δὲν εἶνε ποτὲ βέβαιος δῆτι δὲν θὰ πέσῃ ἀσθενής.

— Άλλ' ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλέων ἀπήντησεν: — "Ἄσ φεισθῶμεν τῶν παρθένων τῆς Τρωάδος, τὰς ὅποιας ἀπεσπάσαμεν ἐκ τῶν βωμῶν. Ἀρκετὰ δεινὰ ἔτυχον εἰς τὴν περίφημον γενεὰν τοῦ Πριάμου.

— Όμιλει οὗτως, διότι εἶχεν ώς σύνευνον τὴν ἀδελφὴν τῆς Πολυζένης. Καὶ οἱ περίοντος Οδυσσέας τὸν ἐμέμφετο, διότι ἐπροτίμα τῆς Κασσάνδρας τὴν κλίνην ἀπὸ τοῦ Ἀχιλλέως τὸ δόρο.

— Οι Ἑλληνες δῆλοι τὸν ἐπεδοκίμαζον διὰ τῆς κλαγγῆς τῶν συγκρουομένων ὅπλων των. Ο θάνατος τῆς Πολυζένης τέλος ἀπεφασίσθη καὶ ἡ εἰσακούσθησα σκιὰ τοῦ Οδυσσέως ἐξηφανίσθη. Ή μουσικὴ ἐνθουσιαδῶς ἀλλοτε καὶ ἀλλοτε κλαυθυρὰ συνώδευε τὰ συναισθήματα τῶν προσώπων καὶ τὸ ἀκροατήριον ἐξερράγη εἰς χειροκροτήματα.

— Ο Παφνούτιος, δστις ἀνήγαγεν δλα εἰς τὴν θείαν ἀλήθειαν, ἐψιθύρισεν.

— Ο μύθος αὐτὸς ἀποδεικνύει πόσον ἡσαν σκληροί οἱ λάτραι τῶν φευδῶν θεῶν.

— "Ολαὶ αἱ θρησκεῖαι προκαλοῦν ἐγκληματα, ἀπήντησεν ὁ ἐπικούριος· εὔτυχῶς ἔνας Ἑλλην μὲ ἔνθεον σοφίαν ἡλευθέρωσε τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὸν μάταιον τρόμον τοῦ ἀγνώστου. Η Ἐκάβη ἐν τοσούτῳ μὲ διάχυτον τὴν λευκήν της κόμην, μὲ τὰ φορέματα ἐσχισμένα ἐξήρχετο τῆς σκηνῆς, εἰς τὴν ὅποιαν πόσον εἰκόνα τοῦ Δαναοῦ, ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν σκηνήν της οὐτων τὸν τάφον μου ἀνευ θυσιῶν; "Ηδη οἱ κράτιστοι τῶν Ἐλλήνων ἀρχηγῶν συνθοῦντο πέριξ τοῦ ἀθώου καὶ κατεφίλει τὸν σκληρὸν αὐτ

παρατηρήσω, κύριέ μου, δτι, δταν ἥμουν νεώτερος, μὲ δλην, τὴν δύναμιν τῆς φυχῆς μου προσεπάθουν νὰ ἀποκτήσω φήμην. 'Η δημοτικότης ἡτο ἡ μανία μου. Δι' αὐτὴν ἐσπούδαζα, εἰργάσθην, ἐπὶ νύκτας δὲν ἔκομήθην, ἔμεινα νῆστης καὶ ἔχασα τὴν ὑγείαν μου. Καὶ νομίζω, κατὰ τὴν ἀπαθή κρίσιν μου, εἶχα δλα τὰ προσόντα νὰ τὴν ἀποκτήσω. Πρῶτον, εἶμαι μηχανικός. Μέχρι τοῦδε, ἔχω κατασκευάσει ἐν Ρωσίᾳ περὶ τὰς εἰκοσι μεγαλοπρεπεῖς γεφύρας, ἴδρυσα εἰς τρεῖς πόλεις ὑδραγωγεῖα, εἰργάσθην ἐν Ρωσίᾳ, ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐν Βελγίῳ... Δεύτερον, ἔχραψα πλεῖστα εἰδικὰ ἄρθρα περὶ τῆς ἐπιστήμης μου πραγματεύμενά. Τρίτον, κύριέ μου, ἐκ παιδικῆς μου ἡλικίας εἶχα κλίσιν εἰς τὴν χημείαν ἀσχολούμενος εἰς τὴν ἐπιστήμην ταύτην κατὰ τὰς ὥρας τῆς σχολῆς μου, ἀνεκάλυψα μέσα διὰ τῶν ὅποιων εύρισκονται ὄργανικά τινα ὅξεα, οὕτως ὥστε τὸ δημοτικό μου εἰμπορεῖτε νὰ τὸ εὑρετε εἰς δλα τὰ εὐρωπαϊκὰ συγγράμματα. Καθ' δλον τὸ διάστημα διετέλουν εἰς δημοσίαν ὑπηρεσίαν, ἔφθασα μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ πολιτικοῦ συμβούλου καὶ ἔχω ἀκηλίδωτον τὸ φύλλον ποιότητος. Δὲν θέλω νὰ σᾶς κουράσω, ἀπαριθμῶν τὰς ὑπηρεσίας καὶ τὰς ἐργασίας μου, σᾶς λέγω μόνον δτι ἔπραξα περισσότερα ἀπὸ ἄλλους φημισμένους. Τι τὰ θέλετε; Ήδού, εἶμαι πλέον γέρων, πλησιάζω νὰ καταστῶ ἀχρηστός, καὶ εἴμαι γνωστός, νά, δσον καὶ ἐκεῖνο τὸ μαῦρο σκυλί ποῦ τρέχει ἐπάνω εἰς τὸ ἐπίχωμα τοῦ σιδηροδρόμου.

— Ποῦ τὸ ξεύρετε; Ίσως καὶ σεῖς νὰ εἰσθε γνωστές...

— Χμ... λοιπὸν τότε ἀς δοκιμάσωμεν... Εἰπέτε μου, ἡκούσατέ ποτε τὸ ἐπιθετον Κρητούνωφ;

'Ο ἀπέναντι ἀνύψωσε τοὺς ὄφθαλμοὺς πρὸς τὴν στέγην, ἐσκέφθη, καὶ ἀρνητικῶς ἀνένευσε διὰ τῆς κεφαλῆς.

— "Οχι, δὲν ἡκουσα... εἶπε.

— Εἶνε τὸ ἐπιθετόν μου... Σεῖς εἰσθε ἀνθρώπος ἀνεπτυγμένος καὶ ἡλικιωμένος, οὐδέποτε ἀκούσατε περὶ ἡμοῦ—ἀπόδειξις πειστική! Προφανῶς, προσπαθῶν νὰ γείνω γνωστός, δὲν ἔκαμνα ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἔπρεπε. Δὲν ἔγνωρίζα τὰ πραγματικὰ μέσα καὶ ἐπιθυμῶν νὰ συλλάβω τὴν δόξαν ἀπὸ τὴν οὐράνη, ἐπῆγα ἀπὸ τὸ ἀντίθετον μέρος.

— Καὶ ποια εἰνε τὰ πραγματικὰ μέσα;

— Ποιόδες διάβολος τὰ ξεύρει; Θὰ εἰπήτε ίσως: τάλαντον; μεγαλοφυία; ὑπεροχή; Κάθε ἄλλο, κύριέ μου... Παραλλήλως πρὸς ἔμε ἔχων καὶ ἔκαμνον τὸ στάδιον τῶν ἀνθρώπων, ἐν συγκρίσει

πρὸς ἔμε κοῦφοι, μηδαμινοὶ καὶ μάλιστα ἔλεεινοί. Εἰργάζοντο χιλιάκις ὄλιγώτερον ἀπὸ ἔμε, καὶ χωρὶς κανένα ζῆλον, δὲν διεκρίνοντο διὰ τὸ τάλαντόν των, δὲν ἐπεδίωκαν φήμην, κυττάξετε τους! Τὸ δημοτικό των δὲ τὸ ιδῆτε εἰς δλας τὰς ἐφημερίδας, θὰ τὸ ἀκούσετε εἰς δλας τὰς ὄμιλίας! "Αν δὲν ἔβαρυνθητε ν' ἀκούετε, θὰ σᾶς φέρω παράδειγμα: Εἶνε κάμποσα χρόνια ποῦ κατεσκεύασα εἰς τὴν πόλιν Κ. μίαν γέφυραν. Ηρέπει νὰ σᾶς πῶ πῶς εἰς τὴν βραχιόπολιν αὐτὴν ἡτο μιὰ μονοτονία φοβερά. "Αν δὲν ἡταν ἡ γυναίκης καὶ τὰ χαρτιά, μποροῦσε νὰ χάσω τὸ νοῦ μου ἐκεῖ. Λοιπόν, γιὰ νὰ διασκεδάζω τὴν στενοχωρίαν μου, ἔγνωρίσθην ἐκεῖ μὲ μιὰ φευδαριδόν. Δὲν ἡξεύρω τὶ διάβολο τῆς εῦρισκαν καὶ ἡτο δλος ὁ κόσμος ἔτερηλαρμένος μ' αὐτὴν. Τὸ κατ' ἔμε, δὲν ἡτο παρὰ μιὰ συνειθισμένη, ποῦ τέτοιας εἰνε πολλαῖς. Μιὰ κοπέλλα κούφη, μωρὰ καὶ ἀπληστος. "Ολος ὁ βίος της συνίστατο μόνον εἰς τὸ νὰ ζῆ ὅπως τὰ φυτά." Οσον διὰ τὸ ἐπάγγελμά της ἔθεωρειτο κοκότα, δταν δὲ ἡθελον νὰ κάμουν λόγον περὶ αὐτῆς φιλολογικῶς, τὴν ἀπεκάλουν ἡθοποιὸν καὶ ἀσιδόν. "Αλλοτε ἡμουν ἐνθουσιασμένος μὲ τὸ θέατρον, ἀντικειμενικῶς δὲν ἡξεύρω νὰ βλέπω, ως ἐκ τούτου τὸ ἀπατηλὸν τοῦτο παγιδίον τῆς ὄνομασίας τῆς ἡθοποιοῦ, δὲν ἡξεύρω πῶς διάβολο, μὲ ἔξωργικε φοβερά. Νὰ καλῆται ἡθοποιὸς ἡ καὶ ἀσιδός ἡ φευτοτραχουδίστρα μου εἶχε τόσον δικαιώματος δσον καὶ νὰ τιτλοφορῆται κλειδαροῦ ἡ μαγειρίσσω. "Ητον ἐνα πλάσμα ἀπολύτως ἀξίας τινὸς καὶ ἀξίας αἰσθήματος. Κατὰ τὴν κρίσιν μου, ἐτραχουδοῦσε ἔλεεινά, δλον δὲ τὸ θέλγητρον τῆς «τέχνης» της συνίστατο εἰς τὴν ἐπίκαιρον ἀνατίναξιν τοῦ ποδός της καὶ εἰς τὸ δτι: δὲν προσεβάλλετο δταν τὴν ἐπεσκέπτοντο εἰς τὸ καλλυντήριον της. 'Εξέλεγε συνήθως τὰ μεταφρασμένα κωμειδύλια μετ' ἀσμάτων, εἰς τὰ ὅποια τῆς ἐδίδετο εὔκαιρια νὰ φορέσῃ στενὴν ἀνδρικὴν στολήν. Μ' ἔνα λόγον ἡτο ἀκόδια! Τὸ μόνον καλὸν ποῦ εἶχε ἡτο ὁ ωραῖος λαμπός καὶ τὰ παχειά της πόδια. Τὰ ἑταίριασα μαζύ της ὀλίγας ἥμέρας προτοῦ περατωθοῦν αὶ ἐργασίαι. Τώρα δόσετε παρακαλῶ προσοχήν. 'Ως ἐνθυμοῦμαι, τὰ ἔγκαινα τῆς νέας γεφύρας ἔγειναν πανηγυρικῶς. 'Εψάλη δοξολογία, ἔξεφωνήθησαν λόγοι, ἐστάλησαν τηλεγραφήματα καὶ τὰ λοιπά. 'Εγώ, ξεύρετε, περιεφερόμην πλησίον εἰς τὸ ἔργον μου ως δημιουργός. Εἶνε περασμένα πράγματα καὶ δὲν ἀξίζει νὰ μετριοφρονῇ κανεῖς, διὰ τοῦτο εἰμπορῶ νὰ σᾶς πῶ δτι ἔγεινε μιὰ λαμπρὰ γέφυρα! "Οχι, γέφυρα πλέον ἀλλὰ ζωγραφία, ἀριστούργημα! Έκάστη δοκός, κάθε κιγκλίς,

μόνον που δὲν ώμιλούσαν. Καλλιτεχνικώτερον ἔργον οὔτε ὁ διάβολος αὐτὸς θὰ εἰμποροῦσε νὰ ἐπινόησῃ, δταν λάβη μάλιστα κανεῖς ὑπ' ὄψιν τὸ εὔτελέστατον ποσὸν ποῦ εἶχεν ὄρισθη διὰ τὴν κατασκευὴν τῆς γεφύρας. Συνενιούμην δὲ περισσότερον, καθόσον εἰς τὰ ἔγκαινα παρέστη δλη ἡ πόλις. «Αἱ, ἐνδμίζα, τώρα δλα τὰ μάτια θὰ πέσουν ἐπάνω μου. Ποῦ νὰ πάγω νὰ κρυφθῶ; "Αδικα δμως, φίλε μου, ἀνησυχοῦσα. 'Εκτὸς τῶν ἐν τέλει κανεῖς ἄλλος οὔτε τὴν ἐλαχίστην προσοχὴν ἔδειξε. Στέκονται ὁ κόσμος εἰς τὴν ὄχθην, βλέπουν σὰν χαζοὶ τὴν γέφυραν, ποιός δμως κατεσκεύασε αὐτὴν τὴν γέφυραν· οὔτε τοὺς μέλει. "Εξαφνα δμως τὸ κοινὸν συνεταράχθη: σ... σ... σ... Τὰ πρόσωπα ἰλαρύνθησαν. «Φαίνεται πῶς μὲ παρετήρησαν», ἐσκέφθη. Ναί, περίμενε! Κυττάζω διὰ μέσου τοῦ πλήθους καὶ βλέπω νὰ περνῇ ἡ φευτοποιόδος μου καὶ κατόπιν της μιὰ συνοδεία ἀπὸ χασομέρηδες· ως οὐραγία δὲ δλης ἡθελητικῆς της πομπῆς παρηκολούθουν φευγαλέα τὰ βλέμματα τοῦ πλήθους. "Ηρχισε μυριόστορμος φίθυρος: «Εἶνε ἡ τάδε... θελκτική! Τί ωραία σκουλαρίκια!» Έδῶ μὲ παρετήρησαν κ' ἔμενα... Δύο καπόοις νεανίσκοι, ἀν κρίνη κανεῖς ἀπὸ τὸ μεγάλο καρύδι τοῦ λαιμοῦ καὶ τὰ μικρὰ μέτωπα, ἐρασταὶ τῆς σκηνικῆς τέχνης, ἔγυροις καὶ μ' ἐκύπταζαν, ἐκυπτάχθησαν μεταξύ των καὶ ἐψιθύρισαν: «αὐτὸς εἰνε ὁ ἐφωμένος της!» Πῶς σᾶς φαίνεται; «Ἐνα δὲ σιχαμένο μοῦτρο μὲ φυλὸ καπέλο, ἀξύριστο, δὲν ἡξεύρω κ' ἔγω ἀπὸ πότε, μὲ σαλιάρικο πηγούνι, ἐστέκετο σιμά μου, ἔπειτα ἐστράφη καὶ μοῦ λέγει:

— Ξεύρετε ποιά εἰνε ἔκεινη ἡ κυρία που πηγαίνει εἰς τὴν ἄλλην ὄχθην; Εἶνε ἡ τάδε... ἡ φωνή της εἰνε κατωτέρα πάσης κριτικῆς, ἀλλὰ εἰνε κάτοχος αὐτῆς εἰς τὴν ἐντέλειαν... Έχει τρόπον ποῦ παίζει μιὰ χαρά...

— Δὲν εἰμπορεῖτε νὰ μοῦ πῆτε, ἔρωτῷ τὸ σιχαμένο μοῦτρο: — ποιός κατεσκεύασε αὐτὸ τὸ γεφύρι;

— Νὰ σᾶς πῶ, δὲ ξεύρω! ἀπεκρίθη τὸ μοῦτρο. — Κάποιος μηχανικός!

— Καὶ τὸν μητροπολιτικὸν ναὸν τῆς πόλεως σας ποιός τὸν ἔκτισε;

— Κι' αὐτὸ δὲν εἰμπορῶ νὰ σᾶς τὸ πῶ.

— Επειτα τὸν ἡρώτησα ποιός θεωρεῖται εἰς τὴν πόλιν Κ. ως καλλίτερος διδάσκαλος, ποιός ἐκδίδει τὸν «Ἀγγελιαφόρον τῆς Κ.» καὶ εἰς δλας τὰς ἔρωτήσεις μου τὸ σιχαμένο μοῦτρο ἀπεκρίθη μὲ ἀγνοιαν.

— Δὲν μοῦ λέγετε, παρακαλῶ, τὸν ἡρώτησα τέλος... Μὲ ποιὸν ζῆ αὐτὴ ἡ ἀσιδός;

— Μὲ ἓνα μηχανικὸν τὸν Κρητούνωφ.

— Εἰν' ἀλήθεια πῶς αὐτὴ φορεῖ ξένα μαλλιά; — Αὐτὸ δὲν εἰν' ἀλήθεια! εἰπε τεθορυβητόν τὸ μοῦτρο, ραντίζον με διὰ τοῦ σιέλου του. — Φεῦδος! Συκοφαντία!

— Λοιπόν, κύριέ μου, πῶς σᾶς φαίνεται αὐτό; Δὲν εἰνε χοιροί.; Αἱ; 'Αλλ' ἀκούσετε... Κήρυκες καὶ διαλαλητάδες τώρα στὸν κόσμον δὲν ὑπάρχουν καὶ τὴν φήμην τὴν διαλαλοῦν μόνον αὶ ἐφημερίδες. Τὴν ἐπαύριον, μετὰ τὰ ἔγκαινα τῆς γεφύρας, ἀρπάζω ἀπλήστως τὸν ἐγχώριον: «Ἀγγελιαφόρον» καὶ ζητῶ νὰ εῦρω μέσα τὸ ὑποκειμένον μου· φάγω, φάγω καὶ τὰς τέσσαρας σελίδας καὶ ἐπὶ τέλους - νά! Ζήτω! Διαβάζω: «Χθὲς βοθιούντος ἐξαισιού καιροῦ καὶ ἐν μεγάλη συρροῇ κόσμου, παρουσίᾳ τοῦ Νομάρχου καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχῶν ἐτέλεσθησαν τὰ ἔγκαινα τῆς νέας γεφύρας», κ.τ.λ. Εἰς τὸ τέλος δέ... ὡ Θεὲ μεγαλοδύναμε! «Κατὰ τὰ ἔγκαινα, ἀκτινοβούσα τὰ ὁραιότητος, παρέστη, μεταξὺ ἄλλων, ἡ προσφιλῆς εἰς τὸ κοινὸν τῆς Κ. ἡ ἔξοχος καλλιτέχνης τάδε. Εννοεῖται οἰκοθεν δτι ἡ ἐμφάνισίς της ἐνεποίησεν αἰσθησιν. Ο ἀστήρ οὗτος ἐφόρει ἐσθῆτα κ.τ.λ.». Περὶ ἡμοῦ δὲ οὔτε μίαν, οὔτε μισὴ λέξι! «Οσον εὐτελὲς καὶ ἀν εἰνε τὸ πράγμα, ἔγω ἐν τούτοις ἔκλαυσα ἀπὸ ἀγανάκτησιν!

— Κατεπραύνθην μὲ τὴν ιδέαν, δτι δῆθεν οἱ ἐπαρχιῶνται εἰνε μωροί, δτι δὲν πρέπει κανεῖς νὰ ἔχῃ αξιώσεις ἀπὸ αὐτούς, δσον δὲ διὰ φήμην πρέπει νὰ ὑπάρῃ εἰς ἀνεπτυγμένα κέντρα, εἰς τὴν πρωτεύουσαν. Ακριβῶς τὴν ἐποχὴν ἔκείνην εὐρίσκετο εἰς Πετρούπολιν ἐν ἔργον μου, ὑποβληθὲν εἰς διαγωνισμόν. Ο καιρὸς τοῦ διαγωνισμοῦ ἐπλησίαζε.

— Απεχαιρέτισα τὴν πόλιν Κ. καὶ ἀνεγώρησα εἰς Πετρούπολιν. Ηρέπει νὰ σᾶς πῶ, δτι δὲν εἰπετε περιτραχουδίστρα μουτροῦ—ἀπόδειξις πειστική! Πρότερον δὲν πρέπει κανεῖς ἀπὸ αὐτούς, δσον δὲ διὰ φήμην πρέπει νὰ εἴναι κατωτέρα πάσης κριτικῆς, ἀλλὰ εἰνε κάτοχος αὐτῆς εἰς τὴν ἐντέλειαν... Έχει τρόπον ποῦ παίζει μιὰ χαρά...

— Δὲν εἰπορεῖτε νὰ σᾶς πῆτε, ηρώτησα τέλος... Μὲ ποιὸν ζῆ αὐτὴ ἡ ἀσιδός;

ἐφημερίδας διὰ ἔθδομηντα καπήκια. Τρέχω εἰς τὸ δωμάτιόν μου, ξαπλώνομαι εἰς τὸν καναπὲ καὶ αἰσθανόμενος ρύγος, ἀρχίω νὰ διαβάζω. Διεξέρχομαι μίαν ἐφημερίδα — τίποτε, διαβάζω δευτέραν — τίποτε! Τέλος πάντων εἰς τὴν τετάρτην σκοντάπτω εἰς τὴν ἑξῆς εἰδῆσιν: «Χθὲς διὰ τῆς ταχυδρομικῆς ἀμαξοστοιχίας ἀφίκετο εἰς Πετρούπολιν ἡ γνωστὴ ἐκ τῆς ἐπαρχίας καλλιτέχνις τάδε, ἀρκούντως γνωστὴ εἰς τοὺς Πετρουπόλιτας ἐκ τῶν περυσινῶν ἐπιτυχῶν της εἰς τὴν σκηνὴν τῆς τάδε λέσχης. Μετ' εὐχαριστήσεως παρατηροῦμεν, ὅτι τὸ κλῖμα τῆς μεσημέριας ἐπέδρασεν εὐεργετικῶς ἐπὶ τῆς ἡμέτέρας φίλης: τὸ ἔξοχον σκηνικὸν ἔξωτερικόν της»... δὲν ἔνθυμουμαι τί ἀλλο! Κάτω, πολὺ κατωτέρω τῆς εἰδῆσεως αὐτῆς, ἥτο τυπωμένον μὲ τὰ λεπτότερα στοιχεῖα: «Χθὲς εἰς τὸ τάδε διαγώνισμα ἡξιώθη τοῦ πρώτου βραβείου ὁ τάδε μηχανικός». Μόνον! Καὶ εἰς ἐπίμετρον ἀκόμη ἔκαμαν λάθος καὶ εἰς τὸ ἐπίθετόν μου: ἀντὶ Κρηκουνώφ ἔγραψαν Κηρκουνώφ. Νὰ τὸ ἀνεπτυγμένον κέντρον. Δὲν εἶναι μόνον αὐτά. "Οταν ἐγὼ μετὰ ἔνα μῆνα ἀνεγώρησα ἀπὸ τὴν Πετρούπολιν, ὅλαι αἱ ἐφημερίδες ἐκ συμφώνου ἀνέγραφον περὶ τῆς «ἀπαραμιλλου, τῆς θείας, τῆς ἔξοχου» καὶ ἥδη τὴν ἔρωμένην μου τὴν ἐμεγαλοποίουν ὅχι πλέον μὲ τὸ ἐπίθετον ἀλλὰ μὲ τὸ ὄνομα καὶ τὴν πατρωνυμίαν...

Μετά τινα ἔτη ἡμηνίες οικονομικούς τοῦ Δημάρχου περὶ ὑποθέσεως, περὶ τῆς ὀποίας ἡ Μόσχα μὲ τὰς ἐφημερίδας της φωνάζει τῷρα ἀπὸ ἐκατὸν πλέον ἐτῶν. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἑκεὶ διαμονῆς μου ἔκαμα εἰς ἔν αὐτὸν τὰ μουσεῖα πέντε δημοσίας διαλέξεις διὰ φιλανθρωπικῶν σκοπῶν. Τοῦτο, νομίζω, εἶναι ἀρκετὸν διὰ νὰ γείνῃ κανεὶς γνωστὸς εἰς τὴν πόλιν, ἔστω καὶ διὰ τρεῖς ἡμέρας. Ἀλλὰ φεῦ καὶ ἀλλοίμονον! Περὶ ἑμοῦ οὔτε μίαν λέξιν ἔγραψαν αἱ ἐφημερίδες τῆς Μόσχας. Περὶ πυρκαϊῶν, περὶ ὀπερέττας, περὶ τῶν κοιμωμένων δημοτικῶν συμβούλων, περὶ τῶν μεθύσων μοσχοβιτῶν ἐμπόρων, περὶ ὅλων διὰ τὸ ἔργον μου, διὰ τὸ μελετώμενον σχέδιον, διὰ τὰς διαλέξεις οὔτε γρῦ. Ὁραῖον κοινὸν καὶ αὐτό! Ἐπήγραινα μὲ τὸ τράμ... Τὸ βαγόνι: — δὲν εὑρίσκεις τόπο νὰ σταθῆς: ἔθλεπες ἔδω καὶ κυρίας, καὶ στρατιωτικούς, καὶ φοιτητὰς καὶ χίλιω λογιστὰς ἀνθρώπους.

— Λέγουν, πῶς ἡ Δημαρχία προσεκάλεσε μηχανικὸν διὰ κάποιον ἔργον! λέγω εἰς τὸν γείτονά μου τόσον δυνατὰ ὡστε νὰ τὸ ἀκούσουν ὅλοι ποὺ ὕσκαν μέσα εἰς τὸ βαγόνι. Ξεύρετε πῶς τὸν λέγουν αὐτὸν τὸν μηχανικόν;

Ο γείτων μου ἀνένευσεν ἀρνητικῶς. Οἱ ἄλλοι δοῦλοι μὲ ἐκύτταξαν μιὰ στηγμὴ καὶ εἰς ὅλα τὰ βλέμματα παρετήρησα «δὲν ἡξεύρω».

— Λέγουν πῶς κάποιος κάμνει διαλέξεις εἰς κάποιο μουσεῖον! ἀποτείνομαι εἰς τὸ κοινόν, ἐπιθυμῶν νὰ ἀνοίξω ὅμιλον. Λέγουν δτὶ ἔχουν πολὺ τὸ ἐνδιαφέρον αἱ διαλέξεις αὐταῖ!

— Οὔτε τὸ κεφάλι του δὲν ἔκινησε κανεὶς. Προφανῶς κανεὶς δὲν ἤκουσε περὶ διαλέξεων· αἱ κυρίαι μάλιστα οὔτε περὶ ὑπάρξεως μουσείου ἐγνώριζον. Αὐτὸ ἀκόμη δὲν εἶναι καὶ τίποτε, ἀλλὰ φαντασθῆτε, κύριε μου, οἱ ἐπιθάται ἀναπηδῶν ἔξαφνα καὶ χωροῦν πρὸς τὰ παράθυρα. Τί τρέχει; Τί συμβαίνει;

— Κυττάξετε, κυττάξετε, εἶπεν ὁ θῶν με ὁ γείτων. Βλέπετε αὐτὸν τὸν μελαχροινόν, ποὺ ἔκαθισεν εἰς τὸ ἀγοραῖον ἀμάξι; εἶναι ὁ γνωστὸς δρομεὺς Κίγκ!

Καὶ δοῦλοι οἱ ἐπιθάται τοῦ βαγονιοῦ, ξηροκαταπίνοντες, ἥρχισαν νὰ ὅμιλοιν περὶ τῶν δρομέων, οἱ ὄποιοι ἀπησχόλουν τὰ πνεύματα τῶν Μοσχοβιτῶν. "Ηκουσα ἐγὼ ἐπίθετα ὅχι μόνον ἔνων ἀλλὰ καὶ ρωσσίδων ὑπηρετριῶν, ποὺ ἔτρεξαν εἰς τοῦ Λεντόφσκη.

Πολλὰ καὶ ἄλλα παραδείγματα εἰμποροῦσαν νὰ σᾶς φέρω, ἀλλὰ νομίζω καὶ τὰ δύο αὐτὰ ἀρκοῦν. Τώρα ἀς παραδεχθῶμεν δτὶ ἐγὼ πλανῶμαι, δτὶ εἴμαι περιαυτολόγος καὶ ἀνευ ἀξίας ἀνθρωπος, ἀλλὰ ἐκτὸς ἑμοῦ, ἐγὼ εἰμποροῦσα νὰ σᾶς ἐπιδείξω πλείστους δσους συγχρόνους μου; ἀνδρας ὑπερόχου ἀξίας καὶ φιλοπόνους, οἱ ὄποιοι ἀπέθανον ἐν ἀφανείᾳ. "Ολοι αὐτοὶ οἱ ρῶσσοι θαλασσοπόροι, χημικοί, φυσιολόγοι, μηχανικοί, γεωπόνοι — εἶναι δημοτικοί; Εἶναι γνωστοί εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην σφαιράν μας οἱ ρῶσσοι καλλιτέχναι, γλύπται, φιλόλογοι; Εἶναι τόσα φιλολογικὰ σκυλιά ἔργατικά καὶ μὲ ἀξίαν, ποὺ τριαντατρία χρόνια κτυποῦν τὸ κατώφλιο τῆς συντάξεως, ποὺ ὁ διάβολος ξεύρει πόσο χαρτὶ ἔχουν γράψει, ποὺ εἴκοσι φοραῖς ἐδικάσθησαν διὰ δυσφῆμισιν, ἐντοσούτῳ δὲν ἔκαμαν βῆμα ἀπὸ τῶν μικροφωλιάν των! Ὁνομάσατε μου, καὶ ἔναν ἔστω, ἐκ τῶν κορυφαίων τῆς φιλολογίας μας, ὁ ὄποιος νὰ ἔγεινε γνωστὸς πρὶν ἡ ἡ δόξα διασαλπίσῃ δτὶ ἐφονεύθη ἐν μονομαχίᾳ, παρεφρόνησε, ἔξωρίσθη, δὲν παιζει τίμια εἰς τὰ χαρτιά.

Ο ἐπιθάτης τῆς α' θέσεως τόσον παρεσύρθη ὥστε τοῦ ἔπεσεν ἀπὸ τὸ στόμα τὸ σιγάρον καὶ ἀνεστράψθη.

— Μάλιστα,— ἔξηκολούθησεν ἀγρίως,— καὶ παραλλήλως πρὸς τοὺς ἀνδρας τούτους, νὰ σᾶς φέρω ἔκατοντάδα, καθε εἰδους φευτοκοιδούς,

ἄκροθάτας καὶ κωμῳδούς, γνωστοὺς καὶ εἰς αὐτὰ ἀκόμη τὰ βυζαντιάκα παιδιά. Μάλιστα!

— Ετρίξεν ἡ θύρα, εἰσέπνευσεν ἀήρ καὶ εἰς τὸ βαγόνιον εἰσῆλθε πρόσωπον μὲ ὅψιν σκυθρωπήν, φοροῦν ἐπανωφόριον μὲ ἐπινώτιον, ὑψηλὸν πῖλον καὶ κυανᾶ ὅμιλογάλια. Τὸ πρόσωπον αὐτὸ ἐκύτταξε τὴν θέσιν, ἐσκυθρώπασε καὶ ἀντιπαρηγήθη.

— Ξεύρετε ποιὸς εἶνε; ἡκουσθητε δειλὸς ψιθυρος ἐκ τῆς ἀπωτέρας γωνίας τοῦ βαγονίου. Εἶναι ὁ γνωστὸς ἐκ Τούλας ἀπατεών, καταγγελθεῖς διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς Οὐ.. . ης Τραπέζης.

— Ιδού! εἶπε γελάσας ὁ ἐπιθάτης τῆς Α' θέσεως.— Τὸν ἐκ Τούλας ἀπατεώνα τὸν γνωρίζει ἐρωτήσατε τὸν δρόμος — γνωρίζει τὸν Σεμιράδσκην, τὸν Τσαϊκόφσκην τὸν φιλόσοφον Σο-

λοβιώφ; θὰ σᾶς πη ὅχι... Χαμένοι ἀνθρώποι! Παρηγήθην τρία λεπτά ἐν σιωπῇ.

— Επιτρέψατε μου νὰ σᾶς ἐρωτήσω τώρα κ' ἑγώ, δειλῶς βήξας, εἶπεν ὁ ἀπέναντι: — γνωρίζετε τὸ ἐπίθετον Πουσσκάφ;

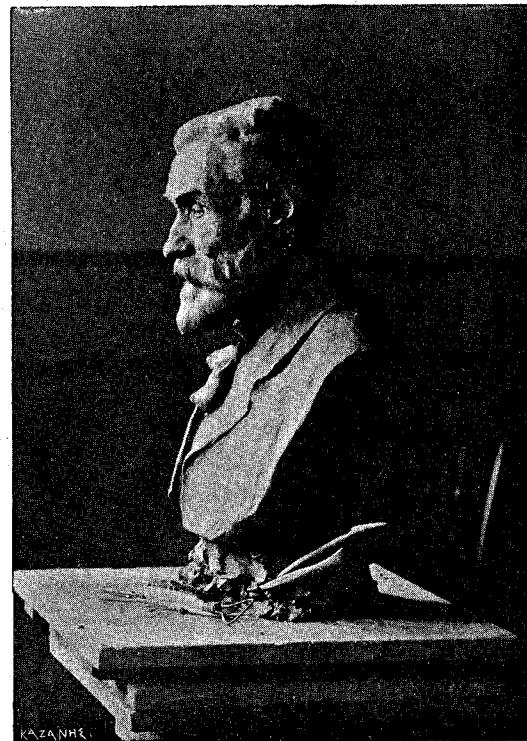
— Πουσσκάφ; Χμ... Πουσσκάφ... ὅχι δὲν τὸ ξεύρω!

— Είνε τὸ ἐπίθετόν μου... εἶπε μειδιῶν καὶ ἐν συστολῇ ὁ ἀπέναντι. — "Ωστε δὲν ἡξεύρετε; Καὶ εἴμαι 35 τώρα ἔτη καθηγητής εἰς ἐν τῶν Πανεπιστημιών τῆς Ρωσίας... μέλος τῆς Ακαδημίας τῶν ἐπιστημῶν... ἐδημοσιογράφος πολλάκις..."

— Ο ἐπιθάτης τῆς Α' θέσεως καὶ ὁ ἀπέναντι τοῦ προσέβλεψαν ἀλλήλους καὶ ἤρχισαν νὰ γελούν.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΤΣΕΧΩΦ

Ἐκ τοῦ Ρωσικοῦ υπὸ Δημ. Γ. Κωνσταντινίδου.

Προτομή Ν. Δύτρα.

Έργον Γ. Ιακωβίδου.

ΘΑΛΕΙΑ ΦΛΩΡΑ

Αντοπροσωπογραφία Θαλείας Φλωρᾶς.

Πρὸ τεσσάρων ἑτῶν, κατὰ τὴν "Εκθεσιν τοῦ Ζαππείου, ἐγίνετο γνωστὸν εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ δημόριον τῆς Δδος Θαλείας Φλωρᾶς. Εὐχάριστος ἀποκάλυψις ἐνὸς ταλάντου, γενομένου μετὰ συμπαθείας δεκτοῦ ἀπὸ τὸ φύσει δύσκολον καὶ ἀπαιτητικὸν κοινὸν τῶν Ἀθηνῶν. Σήμερον παρουσιάζεται εἰς τὰ Γραφεῖα τῶν «Παναθηναίων» ἀρτιώτερον τὸ ἔργον τῆς Ἑλληνίδος ζωγράφου μὲ διάφορα ἔργα της, ἐλαιογραφίας, παστέλ, σχέδια, σπουδᾶς κλπ.

"Η Δδος Φλωρᾶς εἶναι ἔργατις ἀκάματος. "Ολον τὸν καιρὸν ποὺ μένει εἰς τὰς Ἀθήνας αἰσθάνεται, μᾶς λέγει, ἰδιαιτέραν ἐπιθυμίαν πρὸς ἔργασίαν. Συχνὰ τὴν βλέπομεν περὶ τὸ ἐστέρας ἐπιστρέφουσαν ἀπὸ ἔνα καλλιτεχνικὸν περίπατον, γεμάτην ἐνθουσιασμὸν διὰ μίαν δύσιν, ἐν τοπίον, ἐν μηνιεῖσιν ἀρχαῖον. Καὶ λυπεῖται ποὺ θὰ ἐγκαταλείψῃ τὰς Ἀθήνας διὰ τὴν πόλιν τῆς διμίχλης ἀλλὰ καὶ τῆς τέχνης, τὸ Μόναχον.

"Ἐκεῖ καὶ ἐσπούδασεν ἡ Ἑλληνίς ζωγράφος. "Ἐξησεν εἰς τὴν ἀτμοσφαῖραν τῆς ἔξοχως καλλιτεχνικῆς πρωτευούσης τῆς Βαυαρίας, εἰδεν ἐκ τοῦ πλησίον τὴν τέχνην τῶν παλαιῶν, τὰς νεω-

τεριστικὰς τάσεις ἀλλὰ καὶ τὴν παραζάλην τῶν σημερινῶν, τῶν ζητούντων διαρκῶς κάτι νέον ἀλλὰ καὶ προσπαθούντων νὰ ἐκπλήξωσι: διὰ τοῦ ἀπρόσπτου καὶ τοῦ ἀσυνήθους; ἐθαύμασε καὶ ἡγάπησε τὴν εὐγενῆ, ἥρεμον καὶ εἰλικρινῆ τέχνην τοῦ Γύζη καὶ ἡλίθε πρὸ μηνῶν νὰ ζητήσῃ ἔμπνευσιν εἰς τῆς πατρίδος τὸν ὄριζοντα. "Η Ἑλληνίς ἔμεινεν Ἑλληνίς — τὸ λέγομεν πρὸς ἔπαινόν της — καὶ τὰ σύμβολα τῆς τέχνης τῆς τὰ ἀναζητεῖ ἐκεῖ ποὺ πρῶτον τὰ ἡσθάνθη.

Εἰς τὰ διάφορα ἐκτιθέμενα σχέδια βλέπομεν τὴν εἰλικρινῆ ἔργασίαν τῆς καλλιτέχνιδος, τοὺς ποικίλους σταθμούς, τὰς διαφόρους μορφάς τοῦ θέματος, πρὶν λάθη τὴν ὄριστικήν μορφὴν τοῦ ἔργου, ὑπὸ τὴν ὅποιαν θὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸ κοινόν. Ἔργασία ἐνδιαφέρουσα ἵσως ὅχι τὸν πολὺν κόσμον, δεικνύουσα δύμας εἰς τὸν παρατηρητὴν τὸ κυρίως, τὸ καθ' ἐαυτὸν δημιουργικὸν μέρος τοῦ ἔργου τοῦ καλλιτέχνου, τὴν προσπάθειαν ν' ἀποδόσῃ μὲ γραμμὰς καὶ χρώματα τὸν κόσμον ποὺ κλείει μέσα του.

Μεταξὺ διαφόρων σχεδιαγραφημάτων μὲ κάρβουνον, διακρίνεται μία σειρὰ θέματος βυζαντινοῦ, πρωρισμένων νὰ κοσμήσουν ἐν διήγημα τῶν «Παναθηναίων». Στὸ Μοραστῆρο τῆς γνωστῆς διηγηματογράφου Δδος Ἀλεξάνδρας Παπαδοπούλου. Τὰ σχεδιαγραφήματα ταῦτα ἐνέχουν πολὺν χαρακτῆρα καὶ δεικνύουν μελέτην καὶ σπουδὴν. "Αν ὑπάρχῃ καμψία ιστορικὴ ἀνακρίβεια, δὲν ἀρκεῖ δύμας νὰ ἐλαττώσῃ τὴν ἀξίαν των.

"Η Δδος Φλωρᾶς δὲν ζητεῖ τὰ θέματά της — πρὸς τὸ παρὸν τούλαχιστον — εἰς κόσμους φαντασιούς ἢ μεμακρυσμένους ἀπὸ τὸν καθ' ἡμέραν βίον. Τὰ εὐρίσκει γύρω της καὶ γνωρίζει νὰ τὰ ἐξυψώνῃ ὑπεράνω τοῦ χαμηλοῦ μὲ τὴν λεπτὴν γυναικείαν της φύσιν. Εἶναι προσιτὰ εἰς πάντας καὶ ἀφελῆ, δημοσίεις εἶναι ἀφελῆς ἡ ψυχὴ της, ἡ κατοπτριζόμενη ἀνεπιφύλακτος μέσα εἰς τὰ μάτια της, γεμάτα καλοσύνην. Απὸ τὰ ἀπλούστατα αὐτὰ θέματα πλάττει ἔτι ἀπλούστερας συνθέσεις. Απὸ τὸ ἐπίλεκτον συναίσθημα τῆς ζωῆς, τὸ ὅποιον κρύπτεται μέσα της, ἀναβλύζει δροσερὰ πηγὴ λεπτῆς τέχνης, ἡ ὅποια συγκινεῖ.

Μὲ τὸ ἔχον κύτο καὶ ἐπιχαρίτως μελαγγολικὸν ἔχει περιβάλει μίαν ἀπὸ τὰς ὡραιοτέρας της εἰκόνας, τὴν Σύννον. Εἰς μίαν μορφὴν ἐπάνω, συμπαθῆ πολὺ, ποῦ τὰ μαλλιά της ἀναδένει ἐλαφρότατα ἀνθος, εἶναι ζωγραφισμένος ὁ κόσμος τῆς σκέψεως. "Ο ἐλαφρὸς πέπλος ποὺ μόλις καλύπτει τὸ στήθος, συμβολίζει νομίζεις μὲ τὸν τεφρὸν χρωματισμὸν του τὴν ἴδεν τῆς καλλιτέχνιδος σεμνός, ἀνεπιθύμιτος, συγκεντρώνων τὴν προσοχὴν τοῦ παρατηρητοῦ εἰς τὰ μάτια, εὔμορφα μάτια, καρρωμένη εἰς ζηγνωστὸν κόσμον.

Εἰς δῆλα τὰ ἔργα τῆς Δδος Φλωρᾶς χύνεται μία ψυχικὴ γαλήνη καὶ γαλήνη περιβάλλοντος, ἐντέχνως ἐναρμονιζόμενη. Ενθυμεῖσθε τὴν Κιθαρωδόν της. Κρύπτει τὸν ἐλαφρὸν συμβολισμὸν ποὺ ζητεῖ κανεὶς ἀπὸ ἔνα τραγοῦδι, ἀπὸ μίαν ἀνθοδέσμην ἵων. "Εν κοινὸν θέμα — φεῦ! δῆλα εἶναι κοινά, — εἰς τὸ ὅποιον εύρισκομεν πολλάκις ἀνίσχιν, ἡ Δδος Φλωρᾶς τὸ ἀναδεικνύει, ἀνευρίσκουσα ἀληθινὰ στολιδία διὰ νὰ τὰ σκορπίσῃ μὲ τέχνην καὶ ἀποδόσῃ εἰς τὴν πεζότητα τῆς ζωῆς τοῦ ὄνειρου τὸ θέλγητρον.

"Όλη δύμας ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν ζωὴν εἶναι χυμένη μὲ εὐγένειαν, μὲ ἀριστοκρατικὴν τέχνην, εἰς τὸ τελευταῖόν της ἔργον, τὴν Βασιλοπούλαν τοῦ Παραμυθιοῦ. Η στάσις τῆς κεφαλῆς, τὰ μάτια τὰ νοσταλγὰ εύτυχίας ἀγνώστου· ὁ χρωματισμὸς ὁ κυκνίων παντοῦ, εἰς τὸ βάθος, εἰς τὸ πρόσωπον ἐπάνω, εἰς τὰ φορέματα· τὸ ρόδον ποὺ κρατεῖ εἰς τὰ χέρια της τὰ λεπτά, εἶναι, νομίζεις, τῆς ζωῆς καὶ τοῦ Όνειρου ὁ ύμενχιος ποὺ ψάλλει ἡ κόρη. Εἶναι ἡ νεότης στολισμένη μὲ τῆς Εύτυχίας τὴν ἱδόκονιν, ποὺ δὲν ἐπρόφθασεν ἀκόμη νὰ ἐπιθέσῃ ἡ 'Οδύνη τὸ φίληρά της ἐπάνω εἰς τὸ λευκὸν μέτωπον.

Εἰς τὴν Βασιλοπούλαν τοῦ Παραμυθιοῦ βλέπομεν εἰδίθις τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἐλληνικοῦ οὐρανοῦ. Αναφαίνεται ἡ καλλιτέχνης ποὺ ἡγάπησε τὴν ἀττικὴν φύσιν καὶ ἐνεπνέυσθη ἀπὸ αὐτήν. Παραβάλετε τὸ ἔργον αὐτὸν μὲ τὸ προηγούμενα ἔργα της. Εἶναι αὐγὴν ποὺ ἀρχίζει νὰ χρυσίζῃ εἰς ὄριζοντα νέον, νέου φωτὸς καὶ νέων χρωμάτων. «Θέλω ἀπὸ τὸ ἐλαφρὸν καὶ διαυγής αὐτὸν φῶς τῆς Ἀττικῆς νὰ ἀντλήσω νέα στοιχεῖα διὰ τὴν τέχνην μου», μᾶς ἔλεγε μίαν ἡμέραν ἡ Δδος Φλωρᾶς. «Μερικὰ θέματα ποὺ σκέπτομαι νὰ ζωγραφίσω, μόνον ἡ μελέτη αὐτὴ ἐδῶ ἡμπορεῖ νὰ τὰ ἀποδόσῃ».

Τὰ σώματά της εἶναι πλασμένα; "Έχουν μέσα των ζωῆς; "Ισως αὐστηρὸς κριτής θὰ εἴδει-

σταζεῖ νὰ εἰπῇ ναι. Εἶναι τοῦτο ἀδυναμία; Δὲν διστάζομεν ν' ἀναζητήσωμεν μίαν ἀρχὴν καλλιτεχνικήν, τὴν ὄποιαν ἀνευρίσκομεν εἰς τὰ χαρακτηριστικά της. Ἀπόρροια τῆς ἀρχῆς ταύτης εἶναι ὁ τόνος ὁ γενικός, τὸν ὅποιον ἔχει προσδόσει καὶ εἰς τὴν Βασιλοπούλαν τοῦ Παραμυθιοῦ, καὶ δύσις οὕτω διαθέτει τὸν θεατὴν σύμφωνα μὲ τῆς καλλιτέχνιδος τὴν σκέψιν, ἐπιτυχῶς ἀποδιδομένην. Ἀρκεῖ τοῦτο εἰς ἔνα καλλιτέχνην δύνας τελείως ἀναδειχθῆ; Χάριν αὐτοῦ τοῦ ταλάντου τῆς Ἑλληνίδος ζωγράφου, εἰς τὸ ὅποιον διαβλέπομεν μᾶλλον εύρος, τασσόμεθα πρὸς τὸ μέρος τῶν αὐστηρῶν.

Εἰς τὴν "Εκθεσιν τῆς Δδος Φλωρᾶς ὑπάρχουν βεβαίως καὶ ἔργα ἀδυνατώτερα τῶν δύσων περιεγράφωμεν. 'Αλλ' εἰς "Εκθεσιν ἔργων ἐνδέσμονος καλλιτέχνου, τοῦτο ἀποτελεῖ μέρος τῆς ιστορίας τοῦ ταλάντου του, δεικνύει τοὺς διαφόρους σταθμούς τῆς τέχνης του. Τὸ ἔργα αὐτά, τοποθετημένα πλησίον τῶν ἀλλών, ἐκείνων ποὺ ἔλαβον τὴν τελικήν των μορφήν, καὶ μαζί των, τὰ σχέδια ποὺ τριγύρω ἀχώριστα τὰ πλαισίοντου,

"Όλη δύμας ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν ζωὴν εἶναι χυμένη μὲ εὐγένειαν, μὲ ἀριστοκρατικὴν τέχνην, εἰς τὸ τελευταῖόν της τέρατον, τὴν Βασιλοπούλαν τοῦ Παραμυθιοῦ. Η στάσις τῆς κεφαλῆς, τὰ μάτια τὰ νοσταλγὰ εύτυχίας ἀγνώστου· ὁ χρωματισμὸς ὁ κυκνίων παντοῦ, εἰς τὸ βάθος, εἰς τὸ πρόσωπον ἐπάνω, εἰς τὰ φορέματα· τὸ ρόδον ποὺ κρατεῖ εἰς τὰ χέρια της τὰ λεπτά, εἶναι, νομίζεις, τῆς ζωῆς καὶ τοῦ Όνειρου ὁ ύμενχιος ποὺ ψάλλει ἡ κόρη. Εἶναι ἡ νεότης στολισμένη μὲ τῆς Εύτυχίας τὴν ἱδόκονιν, ποὺ δὲν δὲν ἀρκεῖ νὰ μειώσῃ τὴν ἀξίαν τῆς καλλιτέχνιδος. Εννοοῦμεν καὶ αἰσθανόμεθα τὸ ταλαντόν της. "Εχει ζωγραφίσει τὴν Κιθαρωδόν, τὴν Βασιλοπούλαν τοῦ Παραμυθιοῦ. Η αὐτοπροσωπογραφία της, δημοσίευσα ἡδη εἰς τὰ «Παναθηναίων», γεμάτη ζωὴν μὲ τὰς ἀντιθέσεις τοῦ φωτὸς καὶ τῆς σκιάς. Η Κρυφὴ ἀγάπη πλασμένη μὲ πολλὴν τέχνην, τὰ χρώματά της τόσον καλά ἀρμονισμένα. Ἀγαπῶμεν τὸν χρωματισμὸν της. Ενέχει πολλὴν εὐγένειαν. Καὶ γνωρίζει νὰ προσαρμόζῃ αὐτὸν πρὸς τὴν ἐμπνευσίν της. "Ισως δι' αὐτό, διότι εύρηκεν εἰς τὸν Van Dyck τὸ ἰδεωδεῖς τοῦ ἀνεπιδίεικτου χρωματισμοῦ, ποὺ ἐνέχει ἀπειρονίθρον παρὰ τῷ μεγάλῳ Φλαμανδῷ, αὐτέγραψε τὴν Φυρήν εἰς Αἴγυπτον. Καὶ μολονότι κατ' ἀρχὴν δὲν εἰμεθα ὑπὲρ τῶν ἀντιγραφῶν — τὰς θεωροῦμεν μᾶλλον σπουδᾶς — ὄφειλομεν ἐν τούτοις νὰ κατατάξωμεν τὴν ἀντιγραφὴν τῆς Δδος Φλωρᾶς μεταξὺ τῶν καλλιτέρων της ἔργων.

ΠΑΝΔΟΘΗΝΑΙΑ

Η ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ. Ηροστάτις της άκοντς μας πάντοτε, φίλη και τῶν χριστιανῶν ἡδιούμονδων ὅπως και τῶν ἀθέων, ἡ Μουσικὴ Ἐταιρεία ἀπεφάσισε νὰ διδάξῃ Βυζαντινῆς Μουσικῆς, διὰ νὰ γνωρίσωμεν καὶ ἐν **πάτριον**, τοῦ ὅποιον εἰμεθα εἰς τελείαν ἄγνοιαν. Εἰς τὴν περιστασὶν αὐτὴν ἔχουν τὸν λόγον καλλίτερον ἔμου ἄνθρωποι σπουδάσαντες μέχρι βάθους τὸ ζῆτημα μετὰ τὸν μακαρίτην Τσέτον, καθὼς εἶνε ὁ διαπρεπῆς ἐκ Πατρῶν πολιτικὸς ἀρθρογράφος κ. Σακελλαρίου, ὁ ὅποιος μὲ ἔκαμε μίαν ἡμέραν ἐν Φαλήρῳ νὰ ἀναποδῆσω ἀπὸ ἑκπληξιν. Ἐπαιέστο ἀπὸ τὴν Φιλαρμονικὴν Πειραιᾶς ἡ «Μποέμ». Ὁ Βυζαντινομανῆς κ. Σακελλαρίου τὴν ἥκουε σιωπῶν. "Ἐξαφνα εἰς τὴν στιγμὴν τῆς ἀλγεινοτάτης marche funèbre τῆς «Μποέμ» μοῦ φωνάζει:

— Τὸ ἀνέκαλυψα! Αὐτὸς ποὺ παιζεται εἰνε πῆχος πλάγιος πρῶτος! Δὲν δύμοιάζει μὲ τὸ «Ἀναστάσεως ἡμέρα»;

"Οταν δημιουργηθῶσιν ἐδῶ Βυζαντινοὶ ψάλται, τότε ὁ πόλεμος τῶν δύο μουσικῶν, τὸν ὅποιον ἐκήρυξεν ἀκουσίως ὁ Ἀμβρόσιος ὁ Μεδιολάνων, θὰ εἶνε σοβαρώτερος, διότι οἱ στρατιῶται τῆς Βυζαντινῆς θὰ ἔχουν στερεώτερα ὅπλα διὰ νὰ πολεμῶσι τὸν ισχυρὸν ἀντίταλον. Πόσα ἔτη δὲν εἶνε ἀδόποτον ηρόχρονον τὸν πάλην τῆς ἀπολυταρχίας τοῦ Βυζαντινοῦ μέλους ἐναντίον τῆς δημοκρατίας τῆς Βυζαντινοῦ μακαρίτου Ραγκαβῆ μὲ κάπιον Ἐπτανήσιον. Ἀπαντῶν πρὸς τὸν Ραγκαβῆν δὲν ἔγραφε:

— Λυπούμαι διότι ὁ κ. Ραγκαβῆς δὲν γνωρίζει ἀπαίστως τὰ περισσότερα μουσικῆς ἐν γένει, ἀφοῦ γράφει «διά Βάγνερ, μελόδραμα. τοῦ κ. Λόρεγκριν!» *

ΠΡΩΤΗ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ. Η σάλπιγξ ἐπάνω εἰς τὰ Παρασκήνια παρατίθεται ἀρχίζει νὰ ἔχῃ μίαν φωνὴν αὐδηρότερης καὶ ἀλγούς. Καλεῖ ἐντόνως. Εἶνε αὐτὰς τὰς ἡμέρας ἡ μία σάλπιγξ, τῆς ὅποιας τὸ μεταλλον ὁγκούσται ἀπὸ τὸ φύσημα θείου στόματος. Καθὼς τὴν ἥκουον χθές νὰ τραγουδῇ τὴν ἀνέκκλητον προσταγὴν

μέσα εἰς τὸν κρύον ἀέρα τῆς σκοτεινῆς νυκτός, μέδα εἰς ἀπέραντον σκότος τὸ ὅποιον μόλις ἔκοπτον αἱ φωτειναὶ τελεῖαι τῶν λύχνων τῶν στρατώνων, τὴν παρηκολούθουν τὴν φωνὴν αὐτὴν εἰς τὸ ταξείδιόν της. Τὴν παρηκολούθησα εἰς τὰς ἐδαφαῖς τῆς Ἑλλάδος, μέχρι τῶν διπῶν τοῦ πλινθίνου οἴκου, διὰ τῶν ὅποιων εἰσήρχετο προστάζουσα νὰ τελειώσουν γρήγορα τὰ φιλήματα καὶ νὰ φύγῃ ὁ νεοδύλεκτος, μέχρι τῶν ἀγρῶν ὅπου ἐκάρφωσε τὸ ἀλέτρι διὰ δύο ἔτη εἰς τὸ χῶμα, μέχρι τῆς χαμηλῆς οἰκογενειακῆς φωλεᾶς ὅπου ἐφόδισεν ἐν βρέφος εἰς τὸ λίκνον καὶ ἤνοιξε τὴν πηγὴν τῶν δακρύων ἀπὸ τὰ κυανᾶ μάτια μικρούλας χωρικῆς μπτρός. "Α! τὴν ἥκουσαν τὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγος, καὶ ἵδιον τους ἐρχονται. Δὲν τοὺς διακρίνω καθὼς ἀναβαίνουν μέδα εἰς τὸ σκότος τὴν ὄδον Κηφισιᾶς. Εἶνε σκιαὶ λυπημέναι. Ο ἀνεμος τοὺς ὠθεῖ πρὸς τοὺς στρατῶνας, πρὸς τὸ ἄγνωστον, πρὸς τὸ φόβον.

Τὸ πρωὶ βγαίνουν ἀπὸ τὴν θυρίδα τῆς ἀποθήκης τοῦ ίματισμοῦ στρατιῶται, μὲ ἔνα μπόγον φούχων ὑπὸ μάλης, εἰς τὰ ὅποια ἐστραπατώθη ὁ παλαιὸς ἄνθρωπος, ἡ καὶ ἀπλῶς ὁ ἄνθρωπος. "Α! οἱ παλαιοὶ ἄνθρωποι οἱ τυλιγμένοι εἰς τὸ σχοινί, αὐτοὶ ποὺ θὰ χωθοῦν τῷρα εἰς τὰς ἀράχνας τοῦ κρυψώνος

κανενὸς μαγαζείου διὰ νὰ ἐνδύσουν πάλιν τὴν σκλάβαν σάρκα μετὰ δύο ἔτη, οἱ λησμονιμένοι, αὐτὸς ὁ μπόγος, αὐτὸς τὸ κουβάρι, ποὺ φέρεται σὰν δέμα ρακοσυλλέκτου ὑπὸ τὰς μασχάλας!

Αἱ ἡμέραι προχωροῦν. Αἱ χονδραὶ ραβαὶ τοῦ νέου ἐνδύματος — τοῦ νέου δέρματος — σφήγγους τὴν σάρκα ὡς σχοινία. Τὸ πιλάκιον κατεβαίνει ἔως τὴν ἀκοήν, μόνον τὴν ἀκοήν τοῦ ἀφίνει ἐλευθέρων καὶ τὰ μάτια, διὰ νὰ ἀκούῃ τὴν προσταγὴν ὅταν εἴνε φωνή, διὰ νὰ τὴν βλέπῃ ὅταν εἴνε νεῦμα. Τὸ βῆμα φυλακίζεται μέδα εἰς τὸν ρυθμόν. "Ο κρότος τοῦ σιδήρου ποὺ τοῦ ἐκρέμασαν εἰς τὸ πλευρόν, διώκει τὰ εἰδώλα ποὺ τὸν τριγυροῦν ἐρχόμενα ἀπὸ μακρινὰ βουνά, ζητοῦντα νὰ συγκαλυφθοῦν τὴν νύκτα ὑπὸ τὸ θάλατο τῆς κουβέρτας του. Ο ἀγέρας σφυρίζει τὴν νύκτα εἰς μίαν σκοπιάν...

Καὶ τὰ παράπονα ποὺ δὲν λέγονται, τοὺς πνηγούς ποὺ δὲν γίνονται δάκρυα, τοὺς πόθους τῶν ἑναγκαλισμῶν ποὺ εἰνε ἀκατόρθωτοι, διότι ὑπάρχουν ἐν τῷ μεταξὺ βουνά, ἀγωνίζεται νὰ τοὺς εἰπῇ μία πέννα συρρυμένη ἀργά εἰς τὸ σχοινί, αὐτοὶ ποὺ θὰ χωθοῦν τῷρα εἰς τὰς ἀράχνας τοῦ κρυψώνος

ΧΑΡΗΣ ΗΜΕΡΙΝΟΣ

Μὲ τὸ προσεχὲς τεῦχος εἰσέρχονται τὰ «Παραθήραια» εἰς τὸ δεντρερον ἔτος. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτη ὁφείλομεν νὰ εὐχαριστήσωμεν τὸν συνεργάτας μας διὰ τὴν πρόθυμον καὶ εἰλικρινῆ συνεργασίαν των καὶ τὴν ἀπὸ κοινοῦ προσπάθειαν πρὸς πλήρωσιν τοῦ πόθου ὅλων μας, ἐξ ἄλλου τὸ κοινὸν διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν ἐποστήσιν τὴν ὅποιαν παρέσχεν εἰς τὸ ἔργον αὐτό.

Ο πόθος μας ἦτο καὶ εἶναι ἡ συγκέντρωσις παντὸς ταλάντου, πάσης ἰδιοφυΐας πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς ἐλληνικῆς φιλολογίας. Η ἐνθάρρυνσις πάσης ἰδέας, παντὸς ἔργου τείνοντος πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ καλοῦ εἰς κάθε σφαλαρ. Η ἐπίκρισις ἡ εἰλικρινῆς παντὸς διη τομέζομεν κακὸν καὶ ἀγακόπιον τὸν δρόμον, τὸν ὅποιον τὸ Ἐθνος ἀνοίγει πρὸς τὰ ἐμπρός.

Τὴν ἐκπλήρωσιν αὐτῶν ἐπειδόξαμεν μὲ πρωτότυπα ἔργα, ποιήματα καὶ δημητήρια, δράματα καὶ κωμῳδίες, μὲ μεταφράσεις ἔνειν, μὲ μελέτας ἴστορικάς, καλλιτεχνικάς, ἀρχαιολογικάς, κοι-

τὸ στάδιον εἶναι ἐλεύθερον. Εὐπρόσδεκτοι διοι δοι συναισθάνονται διη εἰμποροῦν νὰ προσθέσουν ἔτα λιθάριοι εἰς τὸ οἰκοδόμημα.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΡΩΔΗΣ. Ή έπανάληψις τῆς Βασιλίσσης Ζουάρας εἰς τὴν Γαλλικὴν Κωμῳδίαν, γενομένη τὴν ἐπαύριον τοῦ θανάτου τοῦ Παρώδη, ἔδωκε νέαν ἐπικαιρότητα εἰς τὸν Ἑλληνα ποιητὴν καὶ ἔκαμε νὰ ρεύσουν ἄλλα ἀκόμη δάκρυα καὶ ἄλλοι νὰ ἐκφρασθοῦν λόγοι θλίψεως περὶ τὸν νεοσκαφῆ αὐτὸν τάφον.

Ἡ Βασιλίσσα Ζουάρα, ἡ ὥποια παρεστάθη τὸ πρῶτον κατὰ τὸ 1893 καὶ ἡ ὥποια ἀνέδειξε μίαν θαυμασίαν τραγωδῶν, τὴν Δουδλᾶ, ἐπαίγθη καὶ φέτος μὲ λαμπρότητα ιδιαιτέρων καὶ ἡ δημιουργὸς τοῦ μεγάλου ἐκείνου ρόλου καὶ πάλιν ἐδείχθη ἄξια τῆς φήμης τῆς καὶ δύναται τις νὰ εἴπῃ διτὶ πληγάσιον τοῦ Ἑλληνος τραγικοῦ τὸ ὄνομα τῆς Γαλλίδος ηθοποιοῦ, τῆς ὑψώθεισης μαζύν του καὶ ἐνωσάσης τὰς ἐπιτυχίας τῆς μὲ τὰς ἰδιαῖς του, μένει ἀδιάσπαστον.

Μοῦ είναι δυσχερές εἰς τόσον στενὸν χῶρον νὰ διαγράψω ὀλόκληρον τὸν βίον τοῦ Παρώδη, ὅλον τὸ στάδιον αὐτό, τὸ ὥποιον ἐπλημμύρισεν ἡ ἀπογοήτευσις καὶ τὸ ὥποιον διεσπάθησαν μόνον φωτεινῶς, διλύγου μεγάλου λάρματος.

Ἐλλκων τὴν καταγωγὴν ἐκ Κρήτης ὁ Παρώδης, ἀνατραφεὶς ἀπὸ Ἐλληνίδα μητέρα, ὡνειρεύθη τὸ γαλλικὸν θέατρον καὶ ἔζησεν ἐνώνων εἰς τὰ ἴδαινα του τὰς τραγωδίας τοῦ Λισχύλου μὲ τὰς τραγωδίας τοῦ Κορνηλίου. Αἰσθανόμενος τὴν ἔμπνευσιν πλημμυρίζουσαν τὰ στήθη καὶ τὰς τραγικὰς ὀπτασίας παρερχούμενας πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του ὁ νέος Παρώδης μετέβη εἰς Παρισίους καὶ ἐνηγκαλίσθη ἀμέσως τὸ θέατρον.

Καθ' ὅλην του τὴν ζωὴν τὸ ἴδαινον του ἦτο ἡ τραγωδία καὶ ὑπέροχος ὁς ἀληθῆς ποιητής, μὴ συνθηκολογῶν μὲ τὰς ὄρεξεις του πλήθους καὶ τὰς ἀπαιτήσεις του συρμοῦ, δὲν ἥθελησε ποτὲ νὰ κατέληθη τῶν ἴδαινον του. Ζόνις εἰς ἀτμόσφαιραν ἄλλης ἐποχῆς ἡσθάνθη τὸ περιβάλλον πολέμιον καὶ ἔγθισεν καὶ, ἔκτὸς ἀπὸ τὰς παροδικὰς ἐπιτυχίας, ἡ ζωὴ δὲν τοῦ ἐμειδίασε διόλους καὶ ἀπέθανεν ἔκτιμωμενος ἀπὸ τοὺς ὀλίγους, μὴ κατακτήσας πλήρη τὴν δόξαν, νικημένος, ναυαγὸς ὀλίγον καὶ ἀπογοητευμένος.

Τὸ πνεύμα τῆς τραγωδίας μολαταῦτα εἶχε φιλήσει τὸ μετώπον τοῦ τέκνου αὐτοῦ τῆς Ἐλλάδος. Ο Ζολᾶ, ὅστις εἶχεν ἀκούσει τὴν Νικημένην Ρώμην, τὸν ἀνεκήρυττε μεγάν, τὸν ἥθελε προφέτην τοῦ ρεαλιστικοῦ θεάτρου καὶ τοῦ προέλεγε μεγάλον μέλλον. Ο Σαρσᾶς ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ πρώτου του ἔργου τοῦ Οὐδύλιον τοῦ πατροκτόνου εἰς μίαν του διάλεξιν ἀνήγειλεν διτὶ ὁ ποιητὴς τῆς τετάρτης πράξεως τῆς τραγωδίας ἐκείνης ἐγεννάτο ὁς νέος ἀστήρ εἰς τὸ τραγικὸν στερέωμα. Ο Λεμαίτρης ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ἐκδόσεως ιωβιλαῖου τοῦ Πάπα τὸν ἀνεκήρυσσε μεγάλον καὶ εἰς ἓνα βιβλίον, τὸ ὥποιον τοῦ ἀφιέρων, τὸν ἐπωνόματες μὲ τὸ ἔλληνικὸν ἐπίθετον «Τῷ τραγικωτάτῳ». Χθές, τὴν ἐπαύριον τοῦ θανάτου του, ὅμοιόμως ἡ γαλλικὴ κριτικὴ τὸν ἀνεκήρυξεν ὡς τὸν μεγαλήτερον τῶν συγ-

χρόνων τραγικῶν καὶ ἐπρόφερεν ἐπ' ἀφορμῇ τοῦ θανάτου του τὰ μεγάλα ὄντατα τοῦ Σαΐζπηρ καὶ τοῦ Αἰσχύλου καὶ τοῦ Κορνηλίου.

* Αν ἔξετάσωμεν τὸ ἔργον τοῦ Παρώδη, τὰ ὄντατα αὐτὰ τωντινού μᾶς ἔρχονται εἰς τὸν νοῦν. Ὁ συνδυασμὸς τῆς καλλονῆς καὶ ἀπλότητος τοῦ στίχου τοῦ Κορνηλίου μὲ τὴν σκηνικὴν ἐμψύχωσιν καὶ τὸν ρεαλισμὸν τοῦ Σαΐζπηρ ὑπῆρξε τὸ ὄνταρον τοῦ Παρώδη. Μετὰ τὸν Οὐδύλιον τοῦ πατροκτόνου, τὴν πρώτην του θεατρικὴν ἀπόπειραν, ἡ ὥποια ἐπαίγθη εἰς τὰς ἀπογευματινὰς τοῦ θεάτρου Βαλλάνδη, ἡ Γαλλικὴ Κωμῳδία ἤνοιξε τὰς πύλας τῆς ἀμέσως εἰς τὴν Ἡτηθέδαιον Ρώμην, τραγωδίαν σκοτεινὴν καὶ ὑπέροχον, εἰς τὴν ὥποιαν μία μάρμην ἡ Ποστούμια, μήτηρ τοφῆ καὶ τρυφερὰ τῆς ιερείας Ὀπτιμίας, προτιμῆ τὴν θυγατέρα τῆς ἀπὸ τὴν σωτηρίαν τῆς Ρώμης, καὶ ὥπως σώση τὴν ἔνοχον κόρην ἀπὸ τὰς βασάνους τὴν φονεύει ἡ ίδια. Ἡ Ἡτηθέδαιον Ρώμη ἔγειρε σκηνὰς ἀληθῶς σαιξιπηρίους, καὶ ὅταν εἰς τὴν τέλευταν πρᾶξιν ἡ Σάρα Βερνάρ, ὑποδυομένη τὴν γραίαν, κτυπᾷ τὴν θύραν τῆς φυλακῆς καὶ εἰσερχομένη ἀμφιθίλος καὶ παραποίουσα ἀνέζητε τὸ στήθος τῆς κόρης δύως τὸ πλήρη, τὸ θέατρον ἐσείστη ἐκ τῶν χειροκροτημάτων καὶ τῆς συγκινήσεως.

Τὴν Ἡτηθέδαιον Ρώμην, ἡ ὥποια ὑπῆρξεν ἡ μεγαλέρα τραγικὴ ἐπιτυχία τῆς δευτέρας πεντηκοντατηρίδος τοῦ αἰώνος μας, διεδέχθη μία μαρκά σιγή καὶ ἔπειτα ἔν αὖλο ἀριστούργημα, ἡ Βασιλίσσα Ζουάρα, αὐτὴ, εἰς τὴν ὥποιαν ὁ Παρώδης ἐξείγθη εἰς τὸ καταχόρυφον τοῦ τραγικοῦ καὶ εἰς τὴν ὥποιαν, καθὼς ἐλέγθη, ἔδωκε μίαν σύζυγον εἰς τὸν Βασιλέα Λήρο τοῦ Σαΐζπηρ. Τὴν ἀγαριστίαν τῶν τέκνων πρὸς τοὺς γονεῖς, τὸ μέγα αὐτὸς θέμα, τὸ ὥποιον ὁ Σοφοκλῆς ἐπραγματεύθη εἰς τὸν «Οἰδίποδα ἐπὶ Κολωνῶ» καὶ ὁ Σαΐζπηρ εἰς τὸν «Λήρη», ἔξελεις καὶ ὁ Παρώδης λαμβάνων ὡς πρόσωπον τὴν νευρικήν, τρομερὰν καὶ εὐαίσθητον ἐκείνην βασιλίσσαν τῆς Ἰσπανίας, ἡ ὥποια, δύστασα κατ' ἀρχὰς ἐν δείγμα ἐξωτευμένης συζύγου, ὑπῆρξε κατόπιν τὸ θύμα τῆς εὐαίσθησίας τῆς. Τὸ δρᾶμα τοῦ Παρώδη δὲν εἰσάγει ἐπὶ τὴν σκηνής παρὰ μόνον τὴν δευτέραν φάσιν τῆς παραδόξου αὐτῆς βασιλίσσης, ἡ ὥποια παραγκωνίζεται ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τῆς Καρόλου τοῦ Ε' καὶ κλείστει τὰς τρελλής ὑπὸ τοῦ ἀρπαγος αὐτοῦ. Η πάλη τοῦ μητρικοῦ αἰσθήματος καὶ τῆς φιλοδοξίας, θέμα ἔξοχον διὰ τραγωδίαν, ἔδωκεν εἰς τὸν Παρώδην ἀφροδήν σκηνῶν, αἱ ὥποιαι μεροῦνται καὶ σήμερον ἀκόμη ὅπου ἡ ψυχαριμία καὶ ὁ χρόνος ἐπῆλθον, ἔξι τῶν μεγάλων τραγικῶν δόλων τῶν ἐποχῶν. Η σκηνὴ μεταξὺ τῆς μητρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ εἰς τὴν τρίτην πρᾶξιν, ἡ ἔκρηξις τῆς παραφροσύνης τῆς Δόνας Ζουάρας εἰς τὴν τετάρτην καὶ ἡ σκηνὴ τοῦ ἀπηλπισμένου θανάτου τῆς εἰς τὴν τέλευταν, ἐνθυμίζουν τὸν Αἰσχύλον καὶ ἐνθυμίζουν τὸν Σαΐζπηρ. Εἶναι πάντα διτὶ δύναται τις νὰ εἴπῃ δι' αὐτάς.

Τὰς δύο αὐτὰς ἐπιτυχίας τοῦ Παρώδη δύμως, πόσαι ἀπογοητεύεις καὶ πόσαι πικρίαι δὲν συνώδευσαν! Οι κριτικοί, οι θεατρώναι, τὸ κοινὸν τὸν ἔξετίμων, ἀλλὰ δὲν τὸν ἡγάπων. Συνεχίζων τὸ ἔργον τοῦ Κορνηλίου, δὲν ἦτο ὁ ἀνθρώπος καὶ ὁ συγγραφεὺς τὸν ὥποιον δὲν ἤδητο νὰ ἐναγκαλίσθῃ στερρῶς ἡ ἐπιτυχία. Διὰ τοῦτο αἱ τραγωδίαι του, προκαλοῦσαι τὸν θαυμασμόν, ἔβλεπον ἔμπροσθέν των κλεισμένας τὰς πύλας τῶν θεάτρων. Οι Καστιλιαροί καὶ οἱ Μανδροί, ἡ Σερφάρα, ἡ

Νεότης τοῦ Φραγκίσκου Α', ὁ Πάπας, τὸν ὥποιον ὁ Λεμαίτρη ἀνεκήρυξεν ἀριστούργημα, δὲν εὔρον θεατρὸν διὰ νὰ παιχθοῦν καὶ ὁ ποιητής, ὃστις ἀνεκήρυξετο μέγας, δὲν ἤδητο καὶ κερδήση τὸν ἄρτον του.

Εἰς τὸν πρόλογον τὸν ἔμμετρον τοῦ θεάτρου του ἔκρηγνυται δῆλη του ἡ ἀπογοήτευσις καὶ ἡ ὑπερηφάνεια τοῦ ναυαγίου εἰς τοὺς στίχους, τοὺς ὥποιους ὡραίτατα παρατάσσει καὶ ὁ νιός του εἰς μίαν του βιογραφίαν.

Mais que de drames morts en moi, que si longtemps N'ai pu cueillir hélas! ma jeunesse féconde! Qu'êtes vous devenus, germes qu'emporta l'on? Renatez-vous jamais bourgeois de mon printemps?...

Καὶ εἰς ἄλλην του ἐπίκλησιν πρὸς τὸν ποιητὴν ὁ Παρώδης πάλιν ὑπερηφάνης καὶ ὑψηλὸς μὲ τὴν συναίσθησιν τῆς ὑπεροχῆς του ἀνέκραξεν: «Ἀν αἰσθάνεσαι κοχλάζουσαν ἐντός σου τὴν μεγαλοφυῖαν καὶ ἂν ὁ Θεὸς δημιουργῶν σε σὲ ἔκαμε δημιουργόν, κανένα μὴν ἀκούσῃς, τίποτε μὴ φρονθήσῃς, ὃ προνομοιοῦχε! Εἶσε ἄτρωτος τότε, καὶ ἀφίνεις ὅλους νὰ λέγουν συνεχίζων σὺ τὸ ἔργον σου. Περάστως τὸ μηνησίον τοῦ θεάτρου τοῦ θέατρος τότε, καὶ ἀφίνεις ὅλους νὰ λέγουν συνεχίζων σὺ τὸ ἔργον σου. Περάστως τὸ μηνησίον τοῦ θεάτρου τοῦ θέατρος τότε, καὶ μὴν ὀμφιστάλης διὰ τὴν ἀμοιβήν, πιστεύων ὅτι θὰ λάθης δι, τι ἄξιες. Ἡ Γαλλία ἀργά ἡ γρήγορα, τιμηθεῖσα παρὰ σου, θὰ σου ἀποδώσῃ εἰς δόξαν πᾶν ὅτι τὴς συγκινήσεως.

Η Γαλλία δυστυχῶς καὶ ὁ κόσμος δὲν ἀπένειμαν εἰς τὸν ζῶντα Παρώδην τὴν δόξαν, ἡ ὥποια τοῦ ζῆσεν. Ο ποιητὴς δύο εὐγλώττων ποιητικῶν συλλογῶν καὶ τριῶν ἀριστούργημάτων ἀπέθανεν διάγονον λησμονημένος καὶ ἤκουσε μόνον τὴν φωνὴν τῆς ἐκτιμήσεως εἰς τὸν τάφον του. «Οπως δῆλοι οἱ μεγάλοι ποιηταί, ἐσφραγίσθη ἀπὸ τὴν μεγαλοφυῖαν καὶ ἀπὸ τὴν δυστυχίαν συγχρόνως καὶ δημιουργήσας τραγούδιας ἔζησε καὶ αὐτὸς μίαν καὶ ἀπέθανεν τὸν θάνατον τῆς ἀπογοήτευσεως. Καὶ τώρα μόνον, βραδέως, ὅμοθυμοι αἱ φωναὶ ὑψοῦνται διὰ νὰ εἴπουν ἀργά, διτὶ ὑπῆρξεν ἀληθῶς μέγας τραγικὸς εἰς ἐποχήν, κατὰ τὴν ὥποιαν τὰ στήθη εἰναι μικρὰ διὰ νὰ βαστάσουν τὴν μεγάλην πνοὴν τῆς θυγατρὸς τοῦ Αἰσχύλου.

E.

Η ΚΩΜΩΔΙΑ ΤΟΥ ΣΟΥΡΗ. Η χειραφεσία εἶναι ἐπί τίτλος τῆς κωμῳδίας τοῦ Σουρῆ, τῆς ὥποιας πρὸ διλίγων ἡμερῶν ἔσυρε τὴν τέλευταν γραμμὴν ὁ ποιητὴς ἐν Φαλήρῳ. Η ὑπόθεσίς της ἐγγνωσθή ἦδη. Η κωμῳδία ἀναφέρεται εἰς μέλλον τελείας γυναικοκρατίας ἐν Ἐλλάδι. Πρόσωπα ἡ κυρία Κορδορούμπη — πρωθυπουργὸς τῆς Βαλλάδος — ἡ κυρία Σουφρα — ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν — ἡ κυρία Ντεληγουσέκα, ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν εἰς τὴν πρωθυπουργὸν ὅτι δὲν δύνανται νὰ εἴνει γυναικεῖς πλέον ἀνδρῶν καὶ τὰ στολίδια των καὶ τὰ μειόδαματα των καὶ ὁ καθρέπτης των καθίστανται περιττά, εἶναι ποθητή. Η Σουφρα καὶ ἡ Ντεληγουσέκα μοδολογοῦν εἰς τὴν πρωθυπουργὸν ὅτι δὲν δύνανται νὰ εἴνει γυναικεῖς πλέον ἀνδρῶν καὶ παραποτῦνται τῆς ἔξουσίας, ὡς περιττῆς. Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸν εἶναι ὁ κόμβος τῆς δέσεως τῆς κωμῳδίας, καὶ αὐτὸν ἀπασχολεῖ τοὺς φαιδρότερους καὶ λυρικωτέρους, δυνάμεις νὰ εἴπωμεν, στήγους τοῦ ποιητοῦ.

Ἐκείνο τὸ ὥποιον δὲν εἶναι ἀνάργηη νὰ ἀναδῆῃ τὴν σκηνὴν διὰ νὰ δειγθῇ, εἶναι οἱ στίχοι τοῦ ἔργου, ἐκ τῶν πλέον τεχνουργημάτων στίχων τοῦ Σουρῆ. Εἰς τὸ ἔργον ὑπάρχει καὶ χορός, μὲ χορικὰ μικροτάτου μέτρου καὶ γοργοτάτου ρυθμού, ἔκτὸς δὲ αὐτῶν καὶ παράβασις, διὰ τῆς ὥποιας ὄμιλει πρὸς τὸ κοινόν.

«Η Χειραφεσία» θὰ παιχθῇ εἰς τὰς ἀρχὰς Νοεμβρίου μὲ ἥθοποιοὺς τῆς ἔκλογῆς τοῦ ποιητοῦ. Παρ-

άναυδον σύζυγόν της. Τὰ βάσανα τοῦ κ. Κουτσούρακη, ὁ

δλίγον νὰ λησμονήσωμεν — ἵσως τὸν ἀφήκαμεν ἐπί-
τηδες διὰ τὸ τέλος — τὸν ἐπιγραμματικώτερον τῶν
στίχων τοῦ ἔργου, ἐκεῖνον τὸν ὄποιον ἡ πρωθυπουργὸς
ρίπτει κατὰ πρόσωπον τοῦ συζύγου τῆς:

Γυναικοάντρες εἰσθε σεῖς
κι' ἐμεῖς ἀντρογυναῖκες!

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΝ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ τοῦ πολλοῦ Φογκατάρο «Piccolo mondo moderno» κρίνεται όχι εὐνοϊκῶς. Δὲν ἀρνοῦμαι τὴν φιλολογικὴν ἀξίαν τοῦ ἔργου, γράφει ἰταλὸς κριτικός. Ο συγγραφεὺς, ἀνεξάρτητος καὶ μὲ προσωπικότητα ἴδιαν, εἶναι ἀναμφισβήτητος καλλιτέχνης, ἀλλ' εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο αἱ καθημεριναὶ ἀσχολίαι μας μεταβάλλονται λεπτολόγως εἰς σοβαρὰ προβλήματα τῆς συνειδήσεως ὥστα νὰ πρέπῃ νὰ ἐνοχλούμεν τὸν Θεόν ἐπικαλούμενοι τὴν βοήθειάν του εἰς κάθε ψύλου πήδημα.

ΕΙΣ ΤΑ MEXPI ΤΟΥΔΕ γνωστὰ χειρόγραφα τοῦ André Chénier, προστίθενται σήμερον νέα ἀνέκδοτα, τὰ ὅποια εὑρίσκονται εἰς τὴν κατοχὴν τῆς θεοφιλοτήκης τῶν Παρισίων, κληροδότημα τῆς χήρας Γαβριὴλης de Chénier. Τὰ χειρόγραφα ταῦτα, ἐκτὸς τῶν γνωστῶν, περιέχουν καὶ ἀνέκδοτα ποιήματά του, ἀποσπάσματα περὶ, σημειώσεις φιλολογικάς, σχέδια ποιημάτων. Υπάρχει ἀκόμη ἔνας φάκελλος, ὁ ὅποιος τίς οἶδε τί τύχην ἔλασθεν. Ήρπαγὴ ὑπὸ τῶν νικητῶν τοῦ 1870 καὶ εἴναι ἄγνωστον ποὺ εὑρίσκεται. Ἰσως μίαν ἡμέραν συμπληρώσῃ τὸ ἡδη γνωστὰ χειρόγραφα τοῦ γάλλου ποιητοῦ.

Η 31η Αὔγουστου ἡτον ἡ ἐπέτειος τοῦ θανάτου τοῦ Baudelaire. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτη διδούμεν μερικὰ ἀποσπάσματα ἀρθρου δημοσιευθέντος εἰς τὴν Illustration κατὰ τὸν θάνατον τοῦ ποιητοῦ, πολὺ χαρακτηριστικὰ τοῦ κοινοῦ τὸ ὄποιον κρίνει καὶ τοῦ ποιητοῦ ὅστις ἀπευθύνεται εἰς αὐτό.

«Ο Baudelaire ἡτο φύσις ἐκλεκτὴ καὶ ἀδρά, ἐχθρὸς τοῦ συνήθους καὶ τυπικοῦ, ἀπεχθανόμενος τὴν μωρίαν καὶ τὴν ὑποκριτικήν.

Τὴν ζωήν του τὴν ὑφαναν μὲ φανταστικὰ ἐπεισόδια, μὲ τερατοργήματα ἀκόμη. Μίαν ἡμέραν, διηγεῖτο τελευταίως δὲν ἐνθυμοῦμαι ποία ἐφημερίς, ἡγεινότερον μὲ τὴν ἰδέαν νὰ ἰδῃ πάνθηρα καταβιβρώσκοντα ἄγνωστον. Ἐχαρακτηρίσθη ὡς πνεῦμα κακοποιῶν, ὡς δαίμονον διαρκῶς μορφάζων. Ἐλέχθησαν τόσα ἀλλα παράδειξα δ' αὐτόν. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους ὁ ἐγκέφαλος τῶν ποιητῶν, τῶν μεγάλων ποιητῶν, δὲν εἴναι ὅπως ὅλων τῶν ἀνθρώπων. Ἐνεκα τούτου ἀκριβῶς βλέπει ὁ Πασκᾶλ διαρκῶς χαίνον ἐμπρός του ἐν βάραθρον, ὁ Χόρφμαν κόσμον φαντασμάτων, ὁ Baudelaire πάντοι τὸ κακόν. Ἀλλὰ μη̄ λέγετε ὅτι καὶ τὸ ἡγάπησεν. Ο ποιητής ἡτον ἀγαθὸς καὶ ἡπιος. Τὸ ἡξύρουν καλὰ ὅσοι τὸν εἶδαν πλησίον τῆς μητρὸς του, μὲ τοὺς φίλους του, ὅσοι τοῦ ἔσφιξαν τὸ χέρι.

Τὰ ποιήματά του εἴναι ἡγιώ τῆς πασχούσης, τῆς ἀπέλπιδος ψυχῆς του, ἡ ὄποια εἴναι χυμένη δλόκληρος μέσα εἰς τοὺς στίχους του, σπαραγμένη, ὑπερήφανος, εἴρων, λεπτή, μεγάλη ψυχή.

ΘΕΑΤΡΟΝ

ΔΡΑΜΑΤΟΠΟΙΗΣΙΣ μιᾶς ἀφηγήσεως τοῦ Diderot εἴναι ἡ Καὶ Λὰ Πομεραί, τὸ ἐν τῷ Ωδεῖῳ τῶν Παρισίων διδαχθὲν τρίπρακτον δρᾶμα τοῦ κ. Degouy. «Ο μαρκήσιος des Arcis ἀφοσιοῦται εἰς τὴν Κυρίαν δὲ Λὰ Πομεραί, «χήραν χρηστῶν ἡθῶν, πλουσίαν καὶ ψυχαρόφρονα». Η χήρα ἀνθίσταται ἐπὶ μακρόν, ἀρνεῖται μάλιστα νὰ τὸν συζευχθῇ, τέλος παραδίθεται ἐπὶ τῇ συνήθει ὑποσχέσει ὅτι θὰ τὴν ἀγαπᾷ ἐφ' δρου ζωῆς. Ἐτη παρέρχονται, ὁ μαρκήσιος ψυχραίνεται, καὶ τοῦτο ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἡ ἐρωμένη του ἀρχίζει νὰ ὑποτεύεται ὅτι δὲν ἀγαπᾶται πλέον. Πέθεται δὲ περὶ τούτου ἐν τῇ σκηνῇ κατὰ τὴν ὑποίσιν πραλαμβάνει τὸν μαρκήσιον, καὶ ὅμολογει εἰς αὐτὸν ὅτι ὁ ἔρως τῆς ἐξησθένησεν. Ο ἐραστὴς καθησυχάζων τὴν φίλην του, προσθίνει εἰς ὅμοιαν ὅμοιογιαν. Η Κυρία Λὰ Πομεραί δὲν παραδίθεται εἰς τὴν ἀπέλπισιν τῆς ἡ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ μαρκήσιου. Ἀλλ' ἡ ἰδέα τῆς ἐκδικήσεως ἔξεγειται ἐν αὐτῇ. Ἐνθυμεῖται καὶ πάσιαν Δυκενού, ἀλθοῦσαν ἀπὸ ἐπαρχιακὴν πόλιν εἰς Παρισίους μετὰ τῆς θυγατρός της, καὶ διευθύνουσαν χαρτοπαικτικὸν καταγώγιον. Η Κυρία Λὰ Πομεραί ἀνακαλύπτει τὰς δύο γυναῖκας, αἱ ὅποιαι εἶχον προσλάβει τὸ ὄνομα d'Aisnon. Ἐπισκέπτεται τὴν μητέρα, μανθάνει ὅτι ἡ θυγάτηρ εἴναι δύσθυμος διὰ τὸ ἐπάγγελμα τὸ ὄποιον μετέρχεται, καὶ ὅτι ἡ δύσθυμιά της ἀπομακρύνει ἀπ' αὐτῆς τοὺς ἑράστας παρ' ὅλον τὸ καλλος καὶ τὸ πνεῦμα αὐτῆς. Η Κυρία Λὰ Πομεραί πραγματοποιεῖ πάραυτα τὸ σχέδιον τῆς. Μεταφέρει τὰς δύο γυναῖκας εἰς ἄλλο οἰκημα, πλησίον ἐνὸς ναοῦ, καὶ τὰς μεταβάλλει εἰς θρήσκους, προκαλεῖ δὲ μίαν συνάτηπον μετατὸν τοῦ μαρκήσιου, ὁ ὅποιος πάραυτα ἔρπει τῆς περικαλλούς κόρης. Αἱ δύο γυναῖκες ὑποκρίνονται θαυμάσια, καθοδηγούμεναι πάντοτε ὑπὸ τῆς Κυρίας Λὰ Πομεραί, ἀπόκρούσουν, καίπερ πενόμεναι, τὰ δῶρά του καὶ αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἡμίσυο τῆς περιουσίας του. Ο μαρκήσιος ἐν τέλει τὴν νυμφεύεται. Τὴν ἐπαύριον τὸν καλεῖ παρ' αὐτῇ ἡ ἐγκαταλειφθεῖσα. «Μαρκήσιε, τῷ λέγει, εἶχατε κατακτήσει γυναῖκα τιμίαν, τὴν ὄποιαν τέλος ἐγχατελείψατε· ἡ γυνὴ αὐτῆς ἐξεδικήθη, νυμφεύουσα ὑμᾶς μὲ γυναῖκα ανταξίαν σας. Ὑπάγετε εἰς τὸ ἐνεδοσίειον τοῦ Αμεριγού δόου θὰ σᾶς πληροφορήσουν ποιὸν οἰκτρὸν ἐπάγγελμα μετήρχοντο ἐπὶ δέκα ἔτη· ἡ τε σύζυγος σου καὶ ἡ πενθερά σου ὑπὸ τὸ ὄνομα d'Aisnon». Η λύσις δὲν είναι ἐν τούτοις ἐκείνη, τὴν ὄποιαν ἡθέλησεν ἡ Κυρία Λὰ Πομεραί. Ο μαρκήσιος καταλαμβάνεται ὑπὸ οἰκτοῦ πρὸ τῶν λιποθυμιῶν τῆς συζύγου του, καὶ λέγει πρὸς τὴν ποτὲ ἐταίραν: «Ἐσσο τιμία, ἔσο εύτυχης, καὶ κάμε καὶ ἐμὲ εύτυχη».

ΜΟΥΣΙΚΗ

ΣΚΕΨΙΣ γίνεται περὶ συστάσεως Ὡδείου ἐν Πειραιώ κατὰ τὸ προσέχες ἔτος. Τὸ Ωδεῖον Πειραιῶ θὰ ἔξαρτεται ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τοῦ Ωδείου Αθηνῶν καὶ θὰ διδάσκουν οἱ αὐτοὶ καθηγηταί. Τὴν εἰδῆσιν ταύτην ἀναγράφομεν μὲ εὐχαρίστησιν ὃν δεῖγμα προσδοκοῦ διὰ τὸν Πειραιᾶ.

Η ΕΠΙΣΤΟΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ MOZART. Εἰς τὴν ἐπιμελὴ φροντίδα τοῦ κ. Ερρίκου Κουρζών ὁφελεῖται καὶ τελειοτέρα καὶ μᾶλλον πρόσφατος ἔχοδος τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Μόζαρτ.

Η ἀρχὴ τῆς ἐπιστολογραφίας τοῦ Μόζαρτ χρονολογεῖται ἀπὸ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἐπεκεφθῆ διὰ πρώτην φορὰν τὴν Ἰταλίαν, δηλαδὴ περὶ τὰ 1770, ὥστε τὸν μέγας μουσουργὸς τοῦ Σαλσβούργου δὲν εἶχε συμπληρώσει ἀκόμη τὸ 14ον ἔτος τῆς ήλικίας του.

Εἰς τὴν Ἰταλίαν εἶχε προηγηθῆ ἀυτοῦ ἡ φήμη τῶν μεγάλων θριάμβων του, τοὺς ὄποιους εἶχεν ἀρειεῖς Βιέννην, Παρισίους καὶ Λονδίνον καὶ εἰς διαφόρους πόλεις τῆς Γερμανίας. Οταν ἐπῆγεν ἐκεῖ, ἔγενετο δεκτὸς μετ' ἔνθουσιασμοῦ. Αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Μόζαρτ εἶναι μεγάλου ἐνδιαφέροντος, ἐπειδὴ εἰς αὐτὰς ἀντανακλῶνται δῆλαι αἱ φάσεις τῆς κατ' οἷκον καὶ καλλιτεχνικῆς ζωῆς τοῦ Μόζαρτ καὶ μᾶς παρουσιάζουν πλούσιων πετάτην συλλογὴν λεπτομερεῖῶν ἐπὶ τῶν ἔργων τῶν συγχρόνων του, κρίσεις ἐπὶ τῆς μουσικῆς της ηράφων του, εἴτε ὡς πρὸς τὴν σύνθεσιν εἴτε ὡς πρὸς τὴν ἀκτέλεσιν.

Η πρώτη τῶν ἐπιστολῶν ποὺ διὰ Βόλφγκαγκ έγραψεν ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν εἶναι ἡ φέρουσα ἡμερομηνίαν «Βερώνα, 7 Ιανουαρίου 1770» καὶ ἀπευθύνεται εἰς τὴν ἀδελφήν του Μαριάνναν, εἰς τὴν ὄποιαν διηγεῖται, ιταλίστη, τὴν ὑπόθεσιν ἐνὸς μελοδράματος παραστατέντος εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην ὑπὸ τὸν τίτλον «Ruggiero», ἐκφέρει δὲ τὰς κρίσεις του ἐπὶ τῶν ἀναμνηστικῶν ἐσπεριδα, δοθεῖσαν πρὸς τιμὴν τοῦ ἀποθανόντος Βέρδην, ἐξετέλεσθη ἀμέμπτως ὑπὸ τῆς ὄρχηστρας τῆς ἐν λόγω Εταιρείας—150 ὄργανα—καὶ τοῦ χοροῦ αὐτῆς—100 πρόσωπα—ἡ Messa da Requiem τοῦ μεγάλου Ιταλοῦ μουσουργοῦ, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Bonicioli. Προσεφέρθη δὲ καὶ εἰς τὰ μέλη τῆς Εταιρείας αὐτῆς ὁραίον ἀναμνηστικὸν μετάλλιον.

Η δευτέρα ἐπιστολὴ φέρει τὴν ἡμερομηνίαν «Μιλάνο, 26 Ιανουαρίου 1770» καὶ μεταξὺ τῶν ἀλλων εἰδήσεων παρουσιάζει καὶ τὴν ἐξῆς ἐνδιαφέρουσαν λεπτομέρειαν «Ἀκριβῶς πρὶν ἀρχίσα τὴν Aria τοῦ Δημητρίου, ἡ ὄποια ἀρχίζει ἔτι τοῦ Misero tu non sei...». Ή διαμονὴ εἰς Μιλάνον ὑπῆρξε πολὺ διασκεδαστικὴ διὰ τὸν μεριόντος Βόλφγκαγκ, καθότι ἔτυχε νὰ εὐρεθῇ ἐκεῖ εἰς τὰ τέλη τῶν Απόκρεων.

Διηγεῖται εἰς τὴν ἐπιστολὴν τῆς 23ης Μαρτίου εἰς τὴν ἀδελφήν του ὅτι εἶχε μεταβῆ ἐπὶ τὰ φοράς εἰς τὸ Μελόδραμα, ὅμιλει δὲ περὶ τοῦ χοροῦ ὁ ὄποιος «ἀρχίζει μετὰ τὸ μελόδραμα, καθὼς εἰς τὴν Βιέννην, ἀλλὰ μὲ αὐτὴν τὴν διαφορὰν ὅπις εἰς τὴν Βιέννην ἡ ὄρχησης γίνεται μὲ περισσοτέρα τάξιν».

Αἱ ἐπιστολαὶ αὐτῶν τοῦ Μόζαρτ εἶναι, ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον, ύστερογραφα ἐνίστε πολὺ ἐκτενῆ, προστιθέμενα εἰς τὰς ἐπιστολὰς τοῦ πατρὸς καὶ ἀπευθύνομενα πρὸς τὴν μητέρα του καὶ συγχότερα πρὸς τὴν

τῶν καλλιτεγνῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων ποὺ ἐγνώρισεν· ἐδῶ καὶ ἐκεῖ δὲ εὐρίσκομεν κάποιαν εἰς ἄκρον ἐνδιαφέρουσαν λεπτομέρειαν ἐπὶ τῶν ἔργων ποὺ ἔβαλεν.

Διὰ καθεὶδρα πρᾶγμα ὅμιλει, ἐκτὸς διὰ τοὺς θριάμβους του, διὰ τὸν πρωτάκουστον ἐνθουσιασμὸν ποὺ ἀπανταχούνται διηγείεις ἐνδιαφέροντος εἰς δῆλους. Επὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ δύο τὸν διάλογον, τὸν ζωραίαν εἰς τὴν θριάμβων διάλογον, τὸν ζωραίαν εἰς τὴν θριάμβων διάλογον.

«Αύτὴ ἡ ἀντίθεσις—γράφει ὁ Κουρζών, εἰς τὸ προσίμιον τῆς συλλογῆς του—προσδίδει ίδιατέραν χάριν καὶ ἐνδιαφέροντος εἰς δέλλους. Επὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ ὅμιλει ὁ πατέρας του· δύο τὸν διάλογον μεταξύ της Γερμανίας. Μένει κανεὶς ἔκπληκτος. Ε'νδη γραφεῖς τὰς φαρετούσας παιδιάρωδα ματα, συμφωνίας, τεμάχια παντὸς εἰδούς. Μεταξύ της Ζειχρέτας καὶ της Βιέννης μελοδράματα, συμφωνίας, τεμάχια παντὸς εἰδούς. Επειδὴ τοῦ θέματος της Ζειχρέτας εἰς τὴν Βιέννην οὐδὲν διεύθυνται.

«Ο. R. BONICIOLI, ὁ γνωστότατος καὶ ἀγαπητός τατος εἰς τοὺς Αθηναίους πρώην διευθυντής τοῦ Όμιλου τῶν Φιλομούσων», εὐρίσκεται εἰς Benos - Ayres ὡς διευθυντής τῆς αὐτόθι Μουσικῆς Εταιρείας.

ρότητα τοῦ σχεδίου του καὶ τὴν τελείαν ὄμοιότητα, δὲν δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἀπόλυτον γλυπτικὸν ἔργον ὑπὸ τὴν εὐρεῖαν τῆς λέξεως ἐκδοχῆν, καθόσον στερεῖται· ίδίου ὁμοῦ μὴ ὑπερβαῖνον τὰ ὅρια τῆς τεχνικῆς μιμήσεως. Ἐντοσούτῳ ἡ προτομή αὔτη τοῦ Ἰακωβίδη εἶναι γεγονός διὰ τὰ χρονικὰ τῆς ἐν Ἑλλάδι τέχνης καὶ μᾶς λέγει διὰ εἰνες ἀναμφισβήτητος ἡ ἰκανότης ἣν κεκτηται ὁ αὐστηρὸς σχεδιαστής, ὃ ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἵκανός διδάσκαλος τῆς τέχνης.

Ο κ. ΜΑΡΑΣΛΗΣ, ἔνθερμος προστάτης τοῦ καλοῦ ἐν Ἑλλάδι, ἀνέθεσεν εἰς τὸν πλήρη μέλλοντος γλύπτην κ. Θωμᾶν Θωμόπουλον τὴν ἐκτέλεσιν ἐν ἀναγλύφῳ τῆς προτομῆς του εἰς χαλκόν. Τὸ πρόπλασμα, τὸ ὅποιον τόσον ἥρεσεν εἰς τοὺς ἐπισκέπτας τῆς Ἐκθέσεως τοῦ κ. Θωμόπουλού τῆς γενομένης πρὸ ὀλίγων μηνῶν εἰς τὰ Γραφεία μας, ἔχει δωρήσει ὁ συμπαθής γλύπτης ὅπως χρησιμεύῃ πρὸς ἀναπαραγωγὴν εἰς χαλκὸν πολλῶν ἀντιτύπων, τὰ ὅποια νὰ κοσμήσουν ὅλα τὰ εὑρεγετηθέντα ὑπὸ τοῦ κ. Μαρασλῆ ἴδρυματα.

ΔΥΟ ΕΙΚΟΝΕΣ τοῦ Μπαΐκλιν στολίζουν τὴν στοάν τοῦ γλύπτου Κόρφη ἐν Ρώμῃ. Ἡ μία παριστᾶ τὸν ἴδιον γλύπτην, ἔργον τοῦ 1863 γεμάτον ἀπλότητα, ἐνθυμίζον τὸν Χολμπάιν. Ἀκόμη καὶ τώρα διατηρεῖται τελείᾳ ὄμοιότης. Ἡ ἄλλη εἰκὼν παριστᾷ τοπίον, ἔργον τοῦ 1866, ἐνθυμίζον τὴν καλὴν ἐποχὴν τοῦ Corot.

ΠΡΟ ΟΛΙΓΩΝ ΜΗΝΩΝ ἐγίνετο συζήτησις ἐν Ρώμῃ περὶ τῶν ἀποκαλυπτηρίων τῶν νέων χαλκίνων ἀγαλμάτων τῶν προωρισμένων νὰ κοσμήσουν τὴν κρήνην τῆς πλατείας Τέρμινι. Τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον ἀνθίστατο εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τῶν Ναιάδων ὡς ἀσέμνως γυμνῶν. Μίαν νύκτα τὸ πλῆθος καταρρίπτει τὰ ἱκρία τὰ περιβάλλοντα τὸ μνημεῖον καὶ γίνονται τὰ ἀποκαλυπτήρια. Τὸ ἔργον εἶναι τοῦ γλύπτου Mario Rutelli ἐκ Παλέρμου.

Ο ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΟΥΣΗ ἐκληροδότησεν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Καλῶν Τεχνῶν τῆς Φλωρεντίας 125.000 φράγκα, ὅπως οἱ τόκοι κατὰ πεντατεύλαν —15-20.000 φράγκα— χρησιμεύσουν πρὸς βράβευσιν ἐνὸς ἔργου ζωγραφικῆς— ἐλαιογραφίας— ἵταλου ζωγράφου. Τὸ ἔργον διὰ νὰ βραβευθῇ, πρέπει νὰ κριθῇ ἄξιον αὐτὸν καθ' ἑαυτὸν καὶ ὅχι σχετικῶς πρὸς ἄλλα ἔργα. Ἡ ἔλλανδικος ἐπιτροπὴ θ' ἀποτελήται ἐκ πέντε ἵταλῶν ζωγράφων, ἐτῶν ὅποιων δύο θὰ ὅριζωνται ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας καὶ οἱ λοιποὶ τρεῖς θὰ ἐκλέγωνται ὑπὸ τῶν διαγωνιζομένων καλλιτεχνῶν. Ἐὰν κανὲν ἔργον δὲν κριθῇ ἄξιον τοῦ βραβείου, οἱ διαγωνισμὸς ἐπαναλαμβάνεται μετὰ πέντε ἔτη, περιλαμβανών δύο βραβεῖα εἰς τὰ ὅποια θὰ εἶναι προστεθειμένοι οἱ τόκοι τοῦ νέου κεφαλαίου. Ἐὰν καὶ πάλι δὲν ὑπάρχῃ ἔργον ἄξιον λόγου, οἱ διαγωνισμὸς μεταβάλλεται εἰς διεθνῆ μετὰ νέων πεντατεύλαν, ὅποτε θὰ δοθῇ ἐν μόνον βραβείον ἀποτελούμενον ἐκ τῶν δύο προγενεστέρων μετὰ τῶν τόκων.

Ἡ νέα ἔλλανδικος ἐπιτροπὴ θ' ἀπαρτίζεται ἐκ

τριῶν ἵταλῶν καλλιτεχνῶν, τῶν γνωστοτέρων, καὶ δύο ξένων ἔκλεγμονέων ὑπὸ τῶν διαγωνιζομένων. Τὰ βραβεύμενα ἔργα θὰ γίνωνται κτῆμα τῆς Ἀκαδημίας καὶ θ' ἀποτελέσουν συλλογὴν φέρουσαν τὸ ὄνομα τοῦ δωρητοῦ «ὅχι, λέγει ὁ καθηγητὴς Ούση, ἀπὸ αἰσθημα ματαιότητος, ἀλλ' ἀπλῶς διότι θέλω, συνδέων τὸ ὄνομά μου μὲ τὸ ἴδρυμα τούτο, νὰ δώσω δείγμα τοῦ μεγάλου μου ἔργωτος πρὸς τὴν τέχνην καὶ νὰ χρησιμεύσω ὡς παράδειγμα εἰς τοὺς ἄλλους, οἱ ὅποιοι θὰ θελήσουν οὕτω νὰ δοξασθῶσι».

NEA BIBLIA

Ελληνικά.

Ἐξεδόθησαν: ΛΙΟΝΥΣΙΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ ΑΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ, μετὰ προλόγου περὶ τὸν βίου καὶ τῶν ἔργων τοῦ ποιητοῦ ὑπὸ Κ. Παλαμᾶ καὶ μετὰ 5 φωτοτυπιῶν κατὰ σχεδιογραφήματα Ν. Γύζη καὶ Γ. Ἰακωβίδου (᾽Αθῆναι 1901, τυπογρ. Η. Δ. Σακελλαρίου, σελ. 352).

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΚΡΕΤΣΙΝΣΚΗ ὑπὸ Α. Σουχοβοκούτην, μετάφρασις Ἀγαθ. Γ. Κωνσταντινίδου (Βιβλιοθήκη Μαρασλῆ). Κωμῳδία εἰς 3 πράξεις (᾽Αθῆναι 1901, τυπογρ. Η. Δ. Σακελλαρίου).

ΠΑΝΑΡΟΛΟΓΗΜΑΤΑ ὑπὸ Ν. Γορόλ, μετάφρασις Ἀγαθ. Κωνσταντινίδου (Βιβλιοθήκη Μαρασλῆ). Κωμῳδία εἰς 2 πράξεις (᾽Αθῆναι 1901, τυπογρ. Η. Δ. Σακελλαρίου).

ΕΙΧΕΙΡΗΤΙΚΗ ὑπὸ Εὐαγγέλου Καλλιοπῆ (τόμ. Γ') μετὰ 128 εἰκόνων, Ἀθῆναι 1901, τυπογρ. Εστία Κ. Μάισνερ καὶ Ν. Καργαδούρη, σχ. 8ον, σ. 536, δρ. 12).

ΜΑΤΘΑΙΟΣ Ο ΑΝΑΡΙΟΣ ΠΑΠΑΣ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΓΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ 1746-1767. Βιογραφικὸν σχεδάριον ὑπὸ Π. Πασχάλη (᾽Αθῆναι 1901, τυπογρ. Εστία Κ. Μάισνερ καὶ Ν. Καργαδούρη, σχ. 8ον, σ. 96, δρ. 3).

ΟΔΗΓΟΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΠΕΡΓΑΜΟΥ συνταχθεὶς ὑπὸ τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως τῶν ἐν Βερολίνῳ Βασιλικῶν Μουσείων. Ἐλληνικὴ Ἐκδοσις ὑπὸ τοῦ Αὐτοκρ. Γερμαν. Ἀρχαιολογ. Ἰνστιτούτου (᾽Αθῆναι 1901, τυπογρ. Εστία Κ. Μάισνερ καὶ Ν. Καργαδούρη).

Ἄγγελοντας: ΘΕΑΤΡΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ὑπὸ Παναγιώτου Α. Ζάρου, ἥτοι:

ΔΗΜΑΡΧΟΥ ΕΚΛΟΓΗ, κωμῳδία εἰς 3 πράξεις, βραβεύθεισα εἰς τὸν Δασσάνειον διαγωνισμόν.

ΤΟ ΚΥΝΗΓΙ ΤΗΣ ΑΛΕΠΟΥΣ, κωμῳδία εἰς 4 πράξεις, βραβεύθεισα εἰς τὸν Δασσάνειον Διαγωνισμόν.

ΠΕΘΕΡΑ ΚΑΙ ΝΥΦΗ, κωμῳδία εἰς 3 πράξεις (τιμὴ δρ. 3, ἑκατ. φρ. 3).

Ἀπὸ τὰ ξένα περιοδικά: Ο ΠΕΣΣΙΜΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΙΨΕΝ ὑπὸ Ερρίκου Lichtenberger. «Ο Ιψεν ἀναγράφει μετ' ἀδυσωπήτου ὀξύδερκετας ὀλην τὴν ἐν τῷ κοσμῷ τούτῳ (ὁ ὅποιος εἶνε ἀφιερωμένος εἰς τὸ πονηρὸν καὶ εἰς τὸ θάνατον) ὑφισταμένη θλίψιν καὶ ἀθλιότητα, χριστιανή τα καὶ ἀσχημίαν. Ἀλλὰ αἰσιόδοξος μολαταῦτα διατηρεῖ πίστιν ἀκλόνητον ἐπὶ κόσμον ὑπέρτερον δικαιοσύνης καὶ ἐλέους καὶ θως καὶ ἐπὶ ἡμέρας κρείττονας διὰ τὴν ἀνθρωπότητα. (᾽Επιθεώρησις τῶν Παρισίων 15 Αούτ.)